

H. Preston

Clypeus Septemplex.

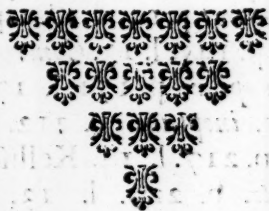

Authore I. S.

---

*Utinam qui nos modo exercent, con-
vertantur & nobiscum exercean-
tur. Aug.*

Anno, 1677.

E R R A T A.

D Eclarat. Page 26. l. 21. Anno 1667.
 p. 32. l. 9. *atque*. l. 21. *succedentium*.
 p. 33. l. 24. §. 34.) p. 40. l. 14. *Sanctâ*.
 p. 60. l. 6. *firmiorem*. p. 67. l. 14. *Saincte*.
 p. 85. l. 2. *perspiciet*. p. 89. l. 5. *aliquid*.
 p. 92. l. 3. *Affectus*. p. 100. l. 7. *Religio*.
 p. 107. l. 24. *dederim*. p. 108. l. 16. *certo*.

A Ppend. Page 22. l. 9. *sollicitum*. p. 24.
 l. 22. *dicet*. p. 27. l. 1. *quoquo*. p. 31.
 l. 6. *favebant*) *perlectâ*. p. 35. l. 11. (*hac*
in) p. 36. l. 10. *declaraverant*. p. 41. l. 1.
Successorem. l. 19. *haberi*. p. 64. l. 9. *in-*
termisâ. p. 70. l. 13. *ab*. p. 71. l. 13. *Fran-*
ciscus. p. 72. l. 24. *utique*. p. 83. l. 5. *ex*
 §. 2. p. 97. l. 12. *Conformitate*. p. 119. l.
 21. *pietate*. p. 122. l. 3. *à me*. p. 123. l.
 10. *Traductionis*. p. 135. l. 24. *sint*. p. 138.
 l. 7. & 9. *haberet*. p. 140. l. 1. *tas*. p. 142. l. 23.
Terminos. p. 145. l. 13. *Controversiam*. p.
 162. l. 3. *capiar*. p. 171. l. 17. *ad Fidem*.
 p. 189. l. 9. *ineptam*. p. 212. l. 11. *Con-*
troversia. p. 217. l. 14. *Kellifono*. l. 15.
Vice-præsîde. p. 229. l. 13. *necessaria*,
sed tantum assendo in communi quod sit
necessaria. p. 234. l. 3. *producendis*.

282
56d

AD LECTOREM.

SI me permisissent Adversarii mei Librum eum absolvere, cui subjungendam Declarationem meam monuit S. Congregatio, habuisses, Lector amice, integram doctrinæ meæ seriem ordine longè accuratiori pertextam atque evolutam. Verùm, postquam, me jussis S. Congregationis obsequente, atque in defensionem Fidei Orthodoxæ scribente, & nè quidem cogitante de Catholico quoquam oppugnando, prodierit Libellus Famosus sub Lomini nomine, indèque intexturbata fuerit Methodus Controversiam hanc decidendi à S. Congregatione inita, texturâ magis lacerâ impresentiarum contentus sis oporteat. Declarationem jussu Em^{morum} DD. publicavi, reliqua famæ meæ defendendæ necessitate compulsus, ut in Prefatione Antidotis præfixâ latius expositum. Cur scripta adeò varia
in

Ad Lectorem.

in unum Librum compegerim, à rumoribus variis, quibus ex amicorum consilio quàm citissimè occurrendum erat, petenda est ratio. Illud etiam Commodi hinc emersurum pravebam, quòd levius, his præmissis, Lomino respondendi futurum esset onus; Id autem Incommodi, quòd (uti fit ubi varii sunt de eodem Argumento Tractatus) eadem sæpiusculè repetendi imposita fuerit necessitas; præsertim in Antidotis quæ maximà ex parte raptim præscriptæ ac paratæ sunt. Tu, Lector, Pacis ac Veritatis studiosis æquus faveto, & habebis tibi obæratissimum.

JOANNEM SERGEANTIUM.

DECLARATIO
JOANNIS SERGEANTII
CIRCA

Doctrinam in Libris suis Contentam

EXHIBITA

Sacræ Congregationi Eminentissimorum ac Reverendissimorum Dominorum Cardinalium in Universâ Christianâ Republicâ contra Hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum.

DUACI Typis MARIE SERRURIER
sub signo Salamandræ Anno 1677.

PRÆFATIO.

Emmi ac RRmi Domini.

CUM circa quasdam ^{Occasio} Propositiones in libris ^{scribendi} meis contentas lis orta esset, eanique ad Tribunal Vestrum delatam intellexissem, brevem earundem Explicationem ad Eminentias VV. transmissi; fusio-rem totius doctrinæ meæ daturus in Tractatu, quem, pendente adhuc lite illâ, in literis meis ad Eminentissimum *Franciscum* Cardinalem *Barberinum*, Angliæ Protectorem, spopondi me sub Ipsius auspiciis in lucem editurum. Sciebam enim reperiri in libris meis nonnulla aliquantulum obscure, certè non adeò clarè scripta, ut à

Cur non-
nulla mi-
nus clara.

minùs perspicacibus facilè intelligi possent : Imò (a) in iisdem libris profiteor me non aliis scribere quàm *viris doctis* atque *intelligentibus*, & in Controversiis Fidei exercitatis, qualibus referta est Anglia. (b) Sæpe etiam queror veniamque deprecor quòd ob materiæ sublimitatem & Hæreticorum technas atque argutias ad speculationes purè Logicas vel Metaphysicas digredi cogar. (c) Denique accensus desiderio Hæreticorum ora, tandem aliquando, si fieri posset, obturandi (in quo me operam haud usquequaque perdidisse silentium Adversariorum jam à quinque fermè annis aliquale indicium esse poterit) cùm funem contentionis tra-

(a) Vide Titulum Præfationis ad *surefooting*, hoc est, *Columna & Firmamentum veritatis Christiana*, & Præfat. l. 1. 2. 3. In ipso libro pag. 159. l. 21. Tit. Præfationis ad *Ratio adversus scommata*, & Tit. Conclusionis. p. 247. Titul. Præf. *Erroris non plus ultra*. (b) *Ratio adversus scommata* p. 6. 22. & 157. (c) Præf. *Methodi*, p. 1. 2. 3. 4. (d) *Method.* p. 57.

hi retrahique sine fine viderem in particularibus Fidei Controversiis, ad ea quæ Fidem antecedunt & ad eam amplectendam ab Extrinseco disponunt, atque à merâ Ratione dependent, tractanda me converti; ratus scilicet me intentum meum assecuturum, rigorosam Scientiæ Methodum persequendo, (1) & Discursus meos circa Præambula Fidei ad Prima Principia, reducendo: Quod certè discurrendi genus, utpote abstractum & Metaphysicum, non poterat non videri, iis præsertim qui similibus speculationibus non sunt assueti, aliquantulâ obscuritate involutum.

Quare, cùm jam experienciâ didicissem nonnullos librorum meorum locos non usque adeò claros esse, eosque ab aliquibus etiam Catholicis in sequiore sensu acceptos audivissem, decrevi non eos solum sed libros omnes universamque doctrinam meam quâ potui

Cur sus-
pensâ
Generali
Explica-
tione.

perspicacitate declarare. Hoc autem in Tractatu quem pollicitus sum opportunè fieri posse arbitrabar; quod cùm in eo acturus essem *De singulis Hæresum generibus quæ in Angliâ grassantur*, propriisque earum Antidotis, visum est Libros omnes & integram doctrinæ meæ seriem ibi commodissimè retexi posse, ubi prius detectus fuerit genius Heterodoxorum contra quos eosdem libros scripseram. Qualem verò librorum meorum Explicationem Universalem sponte in me susceperam, ad similem quamvis specialem quarundam tantum Propositionum me teneri, dum in eâ cogitatione eram, ex Em^{tiarum} VV. *Monitione* intellexi. Quæ quidem mihi gratissima fuit, quòd exinde cognoverim consilium meum de evulgandâ Explicatione aliquâ ab Em^{tiis} VV. approbatum. Hoc siquidem maximè in votis habebam; mecum reputans id postulare

Hæc
specialis
scripta
fuerit.

re æquitatis rationem; ut, sicut libri mei omnium manibus teruntur, ita eorundem quoque Explicatio omnibus communicari posset. Quamobrem, statim ac æquissima illa Monitio ad manus meas per Ill^lum D. Internuncium Parisiis tunc Agentem pervenit, nullâ interpositâ morâ ejusdem Copiam à me subscriptam (luculentam Obedientiæ meæ tesseram) unâ cum literis ad eundem remissi; variasque insuper literas ad Em^mum Cardinalem *Barberinum*, aliosque non paucos Romæ degentes, ejusdem obsequii testes dedi; & quamprimum mihi licuit, ad prædictum Opus unâ cum fusiore illâ Explicatione elaborandum me accinxi. Verum, cum in eo de cunctis Hæresibus quæ Angliam nostram vexant, deque Hæresum ac Fidei verè Christianæ Fundamentis tractare instituisssem, simulque ostendere quâ potissimum ratione illa radicitus evelli, hæc

verò firmiter radicari ac stabiliri possent, perspexi, etsi serò nimis, opus quod meditabar in volumen excreſcere; atque, ex materiæ fœcunditate, multum adhuc temporis, multum laboris illi absolvendo impendendum esse.

Hâc permotus ratione, mutato priori consilio, atque incœpti Operis prosecutione intermissâ, nè longiores moras protrahendo officium meum declinare viderer, specialem Declarationem quam à me expectant Em^{tia} VV. seorsim texere decrevi; non quidem novam, (eadem quippe est, si sensus spectetur, cum priori Explicatione doctrinæ meæ in *Vindiciis* ad Em^{tias} VV. missis expositæ, nec, ut ibi exponitur, improbatæ,) sed mutata nonnihil formâ, ad ipsâ *Monitionis* verba de novo accommodata. Cui proinde dictam *Monitionem* præmittendam duxi; necnon & ipsam Declarationem, ex mandato

Et in lu-
cem da-
ta.

dato Em^tiarum VV. per eundem
Ill^m D. Internuncium 25. Julii
præteriti significato, typis excudi
curavi; quò videant omnes illam
& integram esse & ex Obedientiâ
scriptam ac prælo datam.

Monitio ad D. Joannem Sergean-
tium dirigenda pro Declaratione
suæ Doctrinæ circa Evidentiam
Fidei, vel Regulæ Fidei.

Quoniam in libello Methodi Monitio²
Fidei & in aliis à Sergeantio
editis visum est quibusdam eum do-
cuisse quòd ad credendum Obje^cta Fi-
dei requiratur Evidentia connexionis
predicati cum subjecto, necnon Evi-
dentia Regulæ Fidei per quam credi-
tur infallibiliter certus sit se falli
non posse: Et licet in suis Vindiciis
fateatur se nunquam hæc docuisse, &
detestetur hujusmodi dicta tanquam
Hereticæ

Haeretica & Paulo contradicentia quæ Heb. 11. docet Fidem esse argumentum rerum non apparentium, & insuper declaret se loqui de Regulâ Externâ Fidei seu de Traditione Ecclesiæ, quâ Protestantes possunt ad Catholicam religionem trahi, cum dicant se recepturos Catholicorum dogmata, si ostendatur evidenter quod sint illa quæ Christus & Apostoli tradiderunt, idè docuit hanc Regulam, Traditionem nempe, debere esse evidentem ad eos convincendos. Quia tamen hæc aliquantulum obscure concepta sunt in suis libris ob equivocationem utriusque Evidentiæ, propterea D. Sergeantius, memor dictorum Apostoli ad Rom. 1. 14 Græcis & Barbaris, Sapientibus & Insipientibus debitor sum, in Opusculo quod spondet se brevi in lucem editurum, tenetur præfatas propositiones obscure in suis libris huc usque dictas, clarè & perspicuè & ad omnium captum accommodatas declarare; nimirum quod

Primo,

Primò, Objecta credibilia non debent esse evidentia aut demonstrabilia per naturales rationes ut credantur, cum sint obscura, inevidentia, & indemonstrabilia.

Secundò, Quòd ad credendum ejusmodi Objecta revelata, quæ per manus tradita, vel in S. Scriptura, vel in Traditionibus reperiuntur in Catholicâ Ecclesiâ, non est necesse cognoscere evidenter connexionem prædicati cum subjecto, sed sufficit si ab Ecclesiâ Catholicâ proponantur.

Tertiò, Quòd ad credendum Objecta Fidei non est necesse ut credens cognoscat evidenter suum Assensum esse Supernaturalem & Infallibilem.

Quartò, Si D. Sergeantius existimat unum ex potioribus Mediis convincendi Hæreticos Protestantes & trahendi ad Catholicam Fidem esse Traditionem dogmatum quæ perpetuò fuit in Ecclesiâ Catholicâ, ideoque eos teneri ad ea recipienda, & hanc Traditionem ipse appellat Regulam Fidei, clariùs

clariùs debet id exponere, & docere quòd non loquitur de requisitis Intrinsecis ad credendum, sed de Extrinsecis præcedentibus actum credendi & disponentibus Hæreticos, ut præfertur, ad credendum.

Fr. Laurentius de Laureâ.

SECTIO PRIMA.

*Declaratio sensus mei circa
Evidentiam Fidei.*

1. **D**UO à me exigat prædicta
Emptiarum VV. Monitio, &
utrumque lubenter præstabo. Pri-
mum est, ut mentem meam dilu-
cidè aperiàm circa *Evidentiam Fi-
dei*: Alterum, ut exponam clariùs
quid sentiam de *Evidentiâ Regule
Fidei*, & quid per Regulam illam
intelligam.

2. Quod

2. Quod spectat ad Primum, asserto atque affirmo tres prædictas Propositiones mentem meam circa Evidentiam vel Inevidentiam tum *Objecti* tum *Affensus* Fidei adeò clarè ac dilucidè exprimere, ut verba clariora non inveniam quibus sensum meum manifestare possim. Quare, sincerè & ex animo profiteor me sentire illas omnes & singulas veras esse & Orthodoxas; Contradictorias vero falsas, Fidei destructivas ac proinde Hæreticas. Et quamvis hæc Declaratio ad manifestandum quæ sit mens mea circa Inevidentiam Fidei sufficere videatur, quò tamen Em^{tis} VV. atque iis etiam, quibus me aliter sensisse ac scripsisse visum est, plenius adhuc satisfaciam, imprimis tres præfatas Propositiones tanquam meas seu verbis meis conceptas agnoscam; deinde, Doctrinam in libris meis contentam iisdem Propositionibus omninò consentaneam esse

Ostendi-
tur me
sustinere
ac sem-
per susti-
nuisse.

esse & æquivalentem paucis ostendam. *Paucis*, inquam, sed claris; eò autem luculentioribus sinceritatis meæ indiciis & majoris hâc in re ponderis, quòd, cùm obscuritas Fidei tum à me tum ab Adversariis meis Protestantibus semper *supposita* fuerit, ac proinde nunquam in quæstionem versa, non nisi casu evenerit ut ullam omninò de eâ mentionem fecerim. Accidit autem, ut, dum plura ad Conclusionem quam susceperam probandam argumenta cumularem, nonnulla ex iis super eadem ipsâ *Obscuritate & Imcomprehensibilitate* Mysteriorum Fidei, utrimque concessâ, fundaverim; uti mox videbitur.

Non requiri ad credendum Evidentiam Objecto-ri in se,

3. Dico, itaque primò, *Objecta credibilia non debent esse Evidentia aut Demonstrabilia per naturales rationes ut credamus, cum sint obscura, inevidentia & indemonstrabilia.* Atque hoc à me constanter asseri

feri manifestum est ex quamplurimis librorum à me editorum locis, quorum aliquos hîc subjicio. In *Fide Vindicata*, Evictione 6. §. 9. hunc discursum habeo. *Verùm præcipua ratio ob quam requiritur ut Fides & Motiva quæ eam generare debent* (id est, Præmissæ, seu Medium, quæ probant Fidem esse à Christo) *certiora sint iis quibus move-mur ad agendum cum Bona Temporalia comparare studemus, est myste-riosa & INCOMPREHENSIBILIS Articula-lorum Fidei sublimitas; quorum veri-tas tam immensum supra communem Nature cursum evehitur quantum exaltatur Cælum à Terra; adeoque ex confesso SUPRA RATIONEM, ut nos parùm facessat negotii optimis inge-niis sustinere eos Contradictionem non involvere. Et rursus §. 10. Articuli Fidei sunt SUPRA RATIONEM. Por-rò, in responsione ad Objectionem 6^{am}. p. 152. Caterùm, longè magis necessaria erit talis pia Affectio, eo quod*
isti

isti Articuli (Fidei scilicet) non solum spirituales sint, sed etiam INCOMPREHENSIBILES, imò (si ipsi soli spectentur) Incredibiles; cum nihil ipsis comparabile in rerum naturâ inveniat, nec vix ulla quidem similitudo ad rem ipsam ejusque possibilitatem vel levissimè adumbrandam. Quin &, cum res mihi erat cum Adversario Protestante, quem aliquantulum Sociniffare suspicabar, quantâ cautelâ usus fuerim in singulis ipsius verbis expendendis, ne sub minùs propriâ vocum acceptione Fidei obscuritati insidias strueret, patet ex discursu illo qui invenitur in libro meo inscripto (Surefooting in Christianity, seu) Columna & firmamentum veritatis Christianæ. p. 187. Hic forsân dices, oportere ut rationem habeas credendi quòd Trinitas sit; Verùm, quantum ego capio, dicendum tibi erat potiùs (si loquaris propriè) oportere ut rationem habeas quò credas Authoritati,

& *Authoritatem*, quò credas esse *Trinitatem*; Nam *Fides* aquè propriè ad *Authoritatem* refertur ac *Scientia* respicit *Evidentiam* à *Ratione* haustam: Unde, non minùs incongruum est dicere, oportet habere *Rationem* ad credendum talem *veritatem*, quàm dicere, oportet habere *Scientiam* alicujus *veritatis* per *Authoritatem*. Ex quibus patet, me tantum abfuisse à sustinendo quòd *Objecta* *Fidei* debeant esse *evidentia*, aut *Demonstrabilia* per *naturales rationes*, ut, in duobus præsertim locis ultimò citatis, potiùs in alteram partem peccare videar, nimiumque religiosus esse in declarando me sustinere *contrarium*; Et in primo etiam ac tertio Suppono *Obscuritatem* *objectorum* *credibilem*, tanquam *Principium*, ad probandam *Certitudinem* *Regulæ* *Fidei*, & necessitatem piæ *Affecti-*
onis.

Nec cognitionem
 euiden-
 tem de
 Objectis.

4. Dico secundò quòd ad cre-
 B dendum

dendum ejusmodi Objecta revelata quæ per manus tradita vel in S. Scripturâ vel in Traditionibus reperiuntur in Ecclesiâ Catholicâ, non est necesse cognoscere evidenter connexionem prædicati cum subjecto, sed sufficit si ab Ecclesiâ Catholicâ proponantur, cum Illa ex Supernaturali Assistentiâ Sp. Sancti ab omni errore in rebus Fidei proponendis conservetur immunis.

5. Quin & insuper profiteor nequaquam esse necesse ad credendum ut hæc Infallibilis Assistentia cognoscatur evidenter, cum ipsa sit etiam *Articulus Fidei*, ac proinde, juxta doctrinam nuper declaratam, Inevidens & Indemonstrabilis. Imò, quamvis existimem Naturalem Auctoritatem Ecclesiæ seu Humanum Testimonium illius prout est (ut *Augustini* verbis utar) *consensus doctorum pariter indoctorumque*, esse in se Certam & Demonstrabilem per naturalem rationem, assero nihilomi-

hilominùs non esse necesse ad Fidem
ut vel ista cognoscatur evidenter esse
Infallibilis.

6. De horum primo, nempe Infal-
libilem Assistentiam Sp. Sancti, Vel de
Superna-
turali
Authori-
tate Ec-
clesiæ.
non debere cognosci evidenter ad
credendum, imò nec posse, his
verbis disertè assero *Erroris non plus
ultrà p. 31. l. 17. De Infallibi-
litate ex virtute Assistentiæ Superna-
turalis eodem modo debet ferri judi-
cium quo de veritate rei revelatæ;
nam, cùm utraque harum sit Artic-
ulus Fidei, decernendum est de iis
eâdem ratione quâ de aliis omnibus
Fidei Articulis. Illos autem juxta
me esse Inevidentes & Indemon-
strabiles in Primâ Propositione lu-
culenter ostensum est. Et rursus
ibidem p. 120. l. ult. Sufficit ut
Fideles credant Christum promississe
se servaturum Ecclesiam ab errore
immunem (& consequenter ut cre-
dant Infallibilitatem ipsius quoad An-
est, seu esse eam Infallibilem) eâ-*

dem Regulâ quâ ceteros omnes Fidei Articulos ipsasque Scripturas credunt, scilicet TRADITIONE..

Vel de
Naturali

7. De altero verò, nimirum non esse necessariam ad Fidem Cognitionem evidentem etiam ipsius Traditionis seu Naturalis Infallibilitatis Humani Ecclesiæ Testimonii, ex eodem libro p. 143. constat, ubi expressè assero *Substantiam Fidei subsistere posse etiamsi nè unus quidem in toto terrarum orbe reperiretur qui cognosceret vel cognoscere posset Regulam Fidei esse Infallibilem.* Per *Regulam* autem *Fidei* intelligitur in Controversiâ nostrâ *Humanum Ecclesiæ Testimonium*, ut ex infra dicendis Sectione 2^a. manifestè patebit.

Vel de
Supernaturalitate
atque
Infallibilitate
ipsius Assensus.

8. Dico proinde Tertiò, quòd *ad credendum Objecta Fidei non est necesse ut credens cognoscat evidenter suum Assensum esse Supernaturalem & Infallibilem.* Cùm enim Assensus Fidei viâ ordinariâ (de qua

quâ solùm est sermo) pendeat ab
 Autoritate Ecclesiæ Proponentis,
 si non sit necesse ad Fidem ut Au-
 thoritas Ecclesiæ evidenter cognos-
 catur esse Supernaturalis & Infalli-
 bilis (ut jam dixi) multo minùs
 necesse erit ut *Affensus* Fidei qui ei
 innititur evidenter cognoscatur esse
 talis. Et, quod idem jampridem
 senserim, patet ex eodem libro p.
 144. ubi disertè assero, *Omnes Fi-
 deles posse esse sic Infalli-
 biles* (* materialiter sci-
 licet, ut ibi loquor, seu
ab errore immunes, adhæ-
 rendo nimirum *Proponenti Infalli-
 bili*) tametsi nè unus quidem eorum
*sit infallibiliter certus per evidentem
 rationem quòd Ecclesia sit Infallibilis*:
 hocque loquendo non solum de
 Supernaturali Ecclesiæ Infallibilita-
 te, sed etiam de ejusdem Infallibi-
 litate Naturali in tradendo Fidei
 dogmata, ut jam dictum est supra
 in 2^a. Propositione. Atque hæc

Vide ibid. p.
 133. l. 24 &
 28.

de sensu meo circa *Inevidentiam Fidei.*

SECTIO SECUNDA.

Declaratio sensûs mei circa Evidentiam Regulæ Fidei, & quòd per illam intelligam

TRADITIONEM.

I. **A**Ddatur in Monitione, Si D. Sergeantius existimat unum ex potioribus Mediis convincendi Hæreticos Protestantes & trahendi ad Catholicam Fidem esse Traditionem dogmatum quæ perpetuò fuit in Catholicâ Ecclesiâ ideòque eos teneri ad ea recipienda, & hanc Traditionem ipse appellat Regulam Fidei, clariùs debet id exponere, & docere quòd non loquitur de requisitis Intrinsecis ad credendum, sed de Extrinsecis præcedentibus actum credendi

dendi & disponentibus hereticos, ut præ fertur, ad credendum.

2. Ut itaque Em^{lis} VV. hâc in parte clarè & distinctè satisfaciam, Distribu-
itur in
duas par-
tes. cùm ex illâ præcipuè, si non unicè dependeat sensus Propositionum & Argumentorum quibus in libris meis utor, Declarationem meam in duas partes distribuam; in quarum primâ exponam evidentissimè me per Regulam Fidei prædictam Traditionem intelligere; in secundâ verò me loqui non de Intrinsecis requisitis ad credendum, sed de *Extrinscicis præcedentibus actum Fidei*, & disponentibus *Hereticos ad credendum.*

3. Quod ad primum spectat, Prima
pars
Per
Regulam
Fidei in-
telligi
Traditi-
onem. advertendum duxi me per *Traditionem* non intelligere ipsas *res Traditas*, quo sensu vox illa frequenter usurpatur ab Authoribus prout contradistinguitur à Dogmatibus scriptis; sed ipsam Transmissionem vel Traductionem Dogmatum quæ,

Probat
ex quin-
que li-
bris.

Primo.

per manus tradita, vel in S. Scri-
pturâ vel in Traditionibus repe-
riuntur in Ecclesiâ Catholicâ. Et,
quòd *Traditio* sic intellecta sit ea
quam, in nostrâ Controversiâ cum
Hæreticis, voco *Regulam Fidei* (ut
pote Medium efficacissimum con-
vincendi heterodoxos & trahendi ad
Catholicam Fidem) tot testes ha-
beo quot libros scripsi. Cùm verò
non nisi de quinque ex illis lis
orta sit, idcirco eos tantùm, omis-
sis reliquis, in medium adducam.

4. Primus est *Columna & Firma-
mentum veritatis Christianæ*; seu
Discursus Rationalis de Regulâ Fidei,
Impressus anno 1665. In cujus
Præfatione declaro mihi institutum
esse ibi stabilire Primum Principi-
um in Controversiâ nostrâ; &
mox in eâdem Præfatione p. 6.
disertè statuo Principium illud esse
Traditionem. In Discursu Primo
differo de Proprietatibus Regulæ Fi-
dei. In 2º. 3º. & 4º. ostendo has
pro-

proprietates non posse competere Literæ S. Scripturæ nudæ, seu à privatis judiciis expositæ, hoc est Literæ illi prout à Traditione Ecclesiæ eam interpretante contradistinguitur. In quinto, notionem ipsius Traditionis aperio, & fusè explico; ostendóque eam (utpote Testimonium Humanum Ecclesiæ de doctrinâ à Patribus receptâ quasi per manus) fundari in Naturali Sensuum Certitudine & Cognitione inde ortâ de rebus perpetuâ Praxi manifestis. Et tandem in Literis majusculis atque in lineâ distinctâ hanc Conclusionem, tanquam summam totius Discursûs & Coronidem, statuo, p. 57.

TRADITIO EST FIDEI REGULA.

Hoc stabilito, subjungo ibidem (Disc. 6. & 8.) argumenta ab ipsâ notione Traditionis atque Humanâ naturâ desumpta; quibus
osten-

ostendere conor prædictam Traditionem Dogmatum Christianorum in Ecclesiâ fuisse huc usque perpetuatam ac deinceps perpetuandam. Deinde (p. 82.) comparo Humanam Ecclesiæ Authoritatem dogmata Christiana transmittentem cum aliis Traditionibus etiam amplissimis de aliis rebus notoriis & memorabilibus : v. g. de existentia *Mahometis* & hujusmodi ; illamque iis Certitudine longè præpollere demonstro. Denique, nè Supernaturali Ecclesiæ Authoritati videar derogare dum Certitudinem Traditionis adstruo, ostendo (p. 84. 85. &c.) incomparabile robur ei accrescere ex Motivis Supernaturalibus & Sp. Sancti assistentiâ.

Secundo. 5. Secundus Liber est *Fides vindicata Impressus Anno 1667*. In quo suppono ex præcedente libro *Regulam Fidei* esse Traditionem dogmatum qua perpetuò fuit in Ecclesiâ, & in hoc solummodò probare contendo

tendo illam debere esse in se omninò Certam & Conclusivam; uti discretè me explico in Introductione libro huic præmissâ, ubi statum Quæstionis & Tractatus illius scopum ostendo his verbis. Denique quò rectè & distinctè intelligatur quid mihi propositum sit, declaro quòd, cùm duo sint Quæstionum genera; viz. An detur Regula Fidei quæ certò concludat, & quæ sit illa Regula certò Conclusiva, non hic discurrâ de posteriori (de hoc siquidem in libello illo qui inscribitur [Columna & Firmamentum veritatis Christianæ] jam tractatum fuit) sed de priori tantum; An scilicet Regula illa sit certò Conclusiva. Quid autem in libro illo altero, ad quem me refero, per Regulam Fidei intellexerim, declaratum est suprâ §º præcedenti.

6. Tertius liber est, *Ratio adver-* Tertio.
sus scommata, Impressus Anno 1672.
 In cujus Præfatione (ut scopum librorum meorum ubique consonum

num cognoscere liceat) p. 4^a. hæc habeo. *Has ob causas videbatur manifestum non potuisse me utiliùs meam impendere operam quàm in ostendendo quanam esset vera Fidei Regula, ac probando evidenter ex ipsâ rei subjectæ indole, his qui evidentiæ capaces sunt, habere eam qualitates Regule Fidei proprias, hoc est virtutem seu vim manifestandi nobis qui jam vivimus, absque minimo Erroris periculo, quid Christus & Apostoli in initio tradiderunt. Quòd autem Regula illa sit Traditio dogmatum quæ perpetuò fuit in Ecclesiâ, in eadem Præfatione p. 7. his verbis declaro. Ostenso jam Literam Scripturæ (nudæ scilicet) non esse Fidei Regulam, processi ad probandum quòd Traditio, seu Cætus ille hominum quem vocamus Ecclesiam, quàmque Christus per seipsum vel Apostolos suos constituit, quatenus tradens mentem suam non interruptâ continuatione vivæ vocis praxisque toti mundo*

mundo manifesta, sit Medium absolute Certum transvehendi doctrinam primò prædicatam ab ævo ad ævum imò ab anno ad annum, ad nostrasque tempora.

7. Succedit quartus, *Erroris non-Quarto plus-ultra dictus, Impressus anno 1673.* In quo p. 43. Discursum integrum habeo sub speciali Titulo [*De Regulâ Fidei*] & in illo, paginâ sequente, deditâ operâ statum Quæstionis proponens declaro dilucidè quid sit in nostris de Fide Controversiis *Regula Fidei* appellandum. Sunt autem verba mea ista. *Cùm nos omnes consentiamus doctrinam Christi & Apostolorum esse Verbum seu Voluntatem Dei (sunt verba Adversarii mei à quibus recedere mihi respondentem non licet) & medium ad salutem consequendam, nihil aliud notis incumbit, quantum ad res Fidei, nisi cognoscere cum Certitudine Absolutâ quænam fuerit doctrina primò tradita seu mens*

mens Christi ; & quicquid sit quod de hoc nos certos reddere possit , id meritò vocatur REGULA FIDEI. Et paulo post in eodem Discursu p. 46. & 51. assero *Traditionem* seu *Testimonium Ecclesiae* esse istam Regulam ; illudque Humanum ; uti infrà multis in locis, speciatim p. 122. & 141. luculenter exponitur.

Quinto.

8. Ultimus à me citandus est libellus ille, *Methodus Compendiosa* dictus, Latinè editus Parisiis Anno 1674. quam suspicor à Sapientissimis librorum meorum Examinatoribus non visum, quando *Monitio* Em^{arum} VV. ad me missa fuit. Nam in singulis pœnè illius paginis adeò apertè id ipsum declaro ad quod declarandum hic admoneor, ut facultas omnis mihi prærepta sit, (nisi iisdem verbis utar) Em^{tiis} VV. hâc ex parte obsequendi. Excedit quippe vires meas luculentiùs declarare me intelligere per

[Regu-

[*Regulam Fidei*] Traditionem dogmatum quæ perpetuò fuit in Ecclesiâ, quàm ibi multoties jam à me expressum sit ; Nam in totâ libelli illius Præfatione, eâque satis fusâ, de Traditione istâ agitur ; quid de eâ senserint Patres, quibus nominibus eam appellârint, quid moderni Controversistæ de eâ scripserint ; & quidem de *Traditione Naturali* seu Testimonio *Humano* Ecclesiæ, uti à pagina 13. ejusdem Præfationis usque ad pag. 25. luce clariùs constat. In ipso Opusculo §°. 7°. declaro illud quodcunque est *cujus operâ innotescit nobis Quid Christus & Apostoli docuerunt, vocari à nobis Regulam Fidei* ; & §°. 8°. asseritur *Regulæ Fidei eam esse indolem ut certò scire ejus ope valeamus quid Christus & Apostoli docuerint.* Deinde §°. 11. demonstrare pergo *Traditionem Ecclesiæ* (& quidem *Humanam*) esse Regulam illam his verbis. *Solâ communis*

munis sensûs ope dignosci poterit
 TRADITIONIS eam esse indolem, ut
 possit, modo ipsi adhæreatur, in poste-
 riora sæcula cum Infallibilitate deri-
 vare quod Christus & Apostoli docu-
 erunt. Cum enim Traditio (prout
 voce hæc impræsentiarum utimur)
 non aliud significet quàm illam Fidei
 Traditionem, quâ Institutione utque
 Praxi quotidianâ immediati Patres
 suos & secum versantes im'uunt Fi-
 lios, neque fieri possit ut homines id
 nesciant cui innutriti sunt, quod vidè-
 runt & audièrunt & factitârunt
 quotidie; Ponamus hanc Regulam
 posteros pro viribus sectatos, hoc est,
 statuisse Filios ita credere & ita vi-
 vere prout à Patribus imbuti sunt, &
 cum Patribus vixèrunt, & hoc à
 sæculo in sæculum, planè impossibile
 est succedentium etiam in finem
 temporis posterorum aliam esse Fidem
 quàm que tradita est à Principio.
 Etenim, dum hoc pergunt facere, ni-
 hil mutant; & illud in quo nihil mu-
 tatur

tatur semper manet idem. Quare, hoc pacto intellecta Traditio verè habet quod ad naturam pertinet REGULÆ FIDEI. Potest, siquidem, si ei adhæreatur, Christi & Apostolorum doctrinam ita transmittere, ut nullus penitus Errori relinquatur locus. Hæc ibi, quæ mihi videntur adeò distinctè ac luculenter expressa ut penes me non esse putem quidquam clariùs eloqui. Idem deinceps in singulis penè paginis, nonnunquam sæpiùs in eâdem, ad nauseam usque, nisi quod res id postulabat, inculcatur.

9. Manifestum itaque est me per Regulam Fidei constanter intellexisse in libris meis Traditionem dogmatum quæ perpetuò fuit in Ecclesiâ Catholicâ; ac proinde Evidentiam quam tribuo Regula Fidei in se (in se, inquam, nam neque illam esse simpliciter necessariam ad credendum suprâ declaravi Sect. 1^a §. 7. & in Vindiciis meis §. 34. non esse aliam quàm hujus Traditionis

tionis. Hanc autem esse prorsus
Extrinsecam ad Fidem ex sequenti
 Sectione patebit.

SECTIO TERTIA.

*Declaratur me in libris meis tractare
 de Extrinsecis precedentibus actum
 Fidei, & disponentibus Hereticos ad
 credendum.*

Secunda
 pars.
 Me loqui
 de Ex-
 trinsicis.
 Probatur
 Ex su-
 pradictis.

1. **H** Actenus de primâ parte
 Declarationis meæ circa
Regulam Fidei; Quod ad secundam
 attinet, *me* scilicet loqui non de In-
 trinsicis requisitis ad Fidem, sed de
Extrinsicis precedentibus actum cre-
dendi, patet, primò, ex dictis:
 Nam, cum ex locis nuper adductis
 constet, scopum librorum meorum
 & doctrinæ meæ summam esse tra-
 ctare de Traditione Ecclesiastica
 Fidem à Christo deducente, hæc
 que sit *Regula* prorsus *Externa Fi-*
dei,

dei, eâdem operâ manifestatur me de *Extrinsecis ad credendum requisitis* agere ; & quidem *præviis ad Fidem & disponentibus hæreticos ad credendum* : Cùm enim hi eo solo prætextu avertantur à verâ Fide amplectendâ, quòd ipsis persuasum sit Catholicam Ecclesiam descivisse à doctrinâ in initio traditâ, hoc tantùm à nobis exigitur, scilicet, ut probemus doctrinam Ecclesiæ hodiernam esse eandem quæ à Christo & Apostolis fuit prædicata ; ultrò profitentibus illis, si hoc probetur, se *Catholicorum dogmata recepturos*.

2. Secundò, me loqui de *Extrinsecis præviis ad Fidem* patet ex ipsorummet librorum Præfationibus ac penè ex Titulis. Duos seligam, de quibus maximè lis est. En Titulum unius. *Fides vindicata à possibilitate falsitatis, seu Immutata firmitas & Certitudo Motivorum quæ ad Fidem Christianam ducunt.*

Ex Titulis & Præfationibus.

Et in ejusdem libri Introductione; *Hinc cernitur, me in hoc libro loqui tantummodò de naturâ Motivorum in seipsis & quatenus à Dei providentiâ collocantur in causis secundis ad illuminandum humanum genus in viâ ad Fidem.* En Titulum alterius. *Methodus compendiosa, quâ rectè pervestigatur & certò invenitur Fides Christiana.* Motiva verò ducunt ad Fidem, & proposita iis qui sunt in viâ ad Fidem seu illam investigant, certo certius sunt Prævia ad Fidem, & ipsi Extrinseca.

Ex Statu
Quæsti-
onis.

3. Tertiò, probatur etiam evidenti ratione ex ipso Statu Quæstionis nos inter & Hæreticos: Nam cum Hæretici quos impugno agnoscant Christum esse Deum, vel saltem à Deo missum, ac proinde doctrinam ab Ipso & ab Apostolis traditam esse in se veram ac Divinam, nulla mihi cum illis lis est de ipsa Revelatione Divinâ ut *Divina*

vina est: Sed tota Controversia sita est in eo, utrum probari possit (independenter etiam à Supernaturali Authoritate Ecclesiæ, quam ipsi negant) dogmata Fidei quæ modò proponit Ecclesia Catholico-Romana fuisse tradita à Christo Homine; abstrahendo, licèt supponendo, quòd sit *Deus*. Hoc autem esse *Extrinsècum* ad actum ipsius Fidei patet, quia Turcæ & alii Infideles poterunt vi Traditionis convinci hæc à Christo venisse, etiamsi non credant eum esse *Deum*, nec dogmata quæ docuit esse *vera*. Quoad illos autem qui jam fatentur Christum esse Deum, erit Medium efficacissimum ipsos convincendi, disponendi & pertrahendi ad Catholicam Fidem.

4. Controversiam autem cum illis in eo solo esse sitam, hoc unico Syllogismo, ex quo tota Fidei, *ut à nobis contravèrsa*, summa dependet, sic ostendo.

Ea doctrina quam Christus & Apostoli docuerunt est vera ac Divina. sed

Doctrina fidei quam Ecclesia Catholico-Romana modo proponit est ea Doctrina quam Christus & Apostoli docuerunt. ergo

Doctrina Fidei quam Ecclesia Catholico-Romana modo proponit est vera ac Divina.

Ubi Conclusio est illud ad quod concedendum ipsos adducere conamur. De *Majore* autem nulla est nobis cum illis Controversia, cum sponte illam concedant: quare, de *Minore* tantum Propositione disputatur, nempe, an *Doctrina Fidei quam Ecclesia Catholico-Romana modo proponit sit ea quam Christus & Apostoli docuerunt*; cujus affirmativam esse veram probare satago adversus ipsos (Supernaturalem utique Ecclesiae Assistentiam negantes) ex Autoritate ejusdem Ecclesiae Naturali, seu Humano & continuato

ato de doctrinâ receptâ Testimonio,
hoc est ex *Traditione dogmatum quæ
perpetuò fuit in Ecclesiâ*. Atque
hæc vera & integra est Doctrinæ
meæ summa, atque unicus libro-
rum ac laborum meorum Scopus.

5. Notandum verò insuper me
neque velle at nec posse inferre
dictam Conclusionem ex hoc solo
Medio, *Traditione* nempe; aut pro-
bare inde quod *Doctrina Fidei quam
Ecclesia Catholica modò profitetur sit
intrinsecè vera & Divina*; at ne-
que quòd Assensus Fidei Divinæ
sit Supernaturalis atque Infallibilis;
cùm ista sensuum perceptionibus
non subjiciantur, in quibus tamen
* fundatur Traditionis
Certitudo; sed vis hu-
jus Medii, Traditionis
nempe, præcisè terminatur in hoc
ut Minorem Propositionem adstru-
am, seu ut probem Doctrinam ho-
diernam Ecclesiæ esse eandem cum
Primitivâ. Quæ quidem Propositio,

Ex natu-
râ Medii
quo usus
sum.

* Col. & Firm.
disc. 5. & spe-
cialiter p. 49.

quantumvis certissimè probata fuerit, nullatenùs tamen dictam Conclusionem inferendi vim habitura est nisi ex virtute Majoris Propositionis, nuspiam à me probatæ vel probandæ, quia ab utrâque parte concessæ ac suppositæ. Quæ sola Consideratio omnem suspicionem à Doctrinâ meâ penitùs amovebit, licèt viâ discurrendi insistam à Scholis non titatâ, à nemine autem, quod sciam, unquam damnatâ ; imò in quâ consentientes habeo

(a) De perperuitate Fidei.

(b) Disput. de Ecclesiâ p. 211. 212.

(c) Biblioth. Theolog. lib. 2. p. 155. 156.

(d) Inrespons. ad novem puncta p. 38. 41. 52.

(e) Concionum Tom. 2. Conc. 3. §. 2.

(a) *Arnaldum* (b) *Stratfordum* (c) *Dominicum à Statâ Trinitate*; denique (d) *Fisb-erum* & (e) *Lingendes* è Societate Jesu, multosque alios ; qui asserunt & probant Traditionem prædictam habere Certitudinem Infallibilem ad derivandam doctrinam à Christo & Apostolis prædicatam. Quanti autem momenti sit hæc argumentandi

mentandi Methodus ad redarguendos Hæreticos contumaces & sinceros ad Fidem disponendos, nemini dubium esse poterit quibus utrorumque Genius & circumstantiæ nostræ perspectæ sunt.

6. Ex hoc discursu evidentissimè patet, me, quando loquor in libris meis de Fide Divinâ seu Revelatione Divinâ probandâ & hujusmodi, argumentari *ad hominem*, & appellare eas Divinas *ex suppositione* tantum seu *Concessione Adversariorum*. Quod nonnulli non animadvertentes, quæ dixi de Evidentiâ Traditionis prædictæ, seu (quod perinde est) Fidei præcisè quatenus subest tali Traditioni, sic intellexêrunt quasi locutus fuisset de Evidentiâ *Supernaturalis* Auctoritatis Ecclesiæ, quin & ipsorum etiam Objectorum & Assensus Fidei in se: quamvis nullam curam omiserim quò dilucidâ *Status Questionis* expositione & frequenti ejusdem repetitione, præcaverem æquivocati-

Ex declaratione
ratione
Æquivocationis,

vocationi, in quam me iniecerat
 necessitas utendi eâdem loquendi
 formulâ cum Adversariis dum con-
 tra illos arguerem, vel argumentis
 eorundem responderem. Sed &
 hæc etiam quæ ut obscura causan-
 tur ex prædictâ necessitate mihi
 excidisse hinc manifestum est, quòd
 in *Methodo* meâ, ubi cum hoc vel
 illo Hæretico non disputo, sed ma-
 gis abstractè loquor, nullibi reperi-
 atur me dicere quòd *Deus* hoc vel
 illud dixerit, sed *Christus*, nisi in
 duobus locis, nempe p. 11. & p.
 21. In quorum priori, ubi Status
 Quæstionis declaratur, de industriâ
 posui verba illa, scilicet [*Deus dixit*]
 ut exponerem quid in Contro-
 versâ nostrâ significarent; quod &
 feci his verbis, *Quid Deus dixit, sen*
(quod in casu nostro idem est,) quid
CHRISTUS & APOSTOLI
ejus docuerunt: Et post quatuor li-
 neas addo, *Id vocamus Regulam Fi-*
dei quod regulat assensum nostrum
 cir-

circa Doctrinam CHRISTI. In posteriori verò, postquam dixissem nos indagare Fidei Regulam cujus est docere quid DEUS dixit, mox subjungo in eâdem paginâ verba hæc clarissimè explicativa, Ex aliâ parte solâ communis sensûs ope dignosci poterit TRADITIONIS eam esse indolem ut possit in posteriora secula cum Infallibilitate derivare QUOD CHRISTUS ET APOSTOLI DOCVERUNT.

E contrâ verò me loqui de Fide non ut est formaliter Divina, in quamplurimis brevissimi illius Tractatus locis videre licet, viz. p. 14. l. 1. 2. p. 16. l. 3. 4. p. 19. l. 8. p. 20. l. 1. p. 22. l. 3. 4. p. 23. l. 21, 22, 23. p. 24. l. 10. p. 25. l. 11. p. 26. l. 21. 22. p. 27. l. 4. 5. p. 38. l. 21. p. 39. l. 10. p. 43. l. 9. 10. p. 46. l. 13. p. 49. l. 2. 3. p. 52. l. 3. p. 53. l. 7. &c.

SECTIO QUARTA.

Ostenditur non solum me in eo sensu locutum esse quem supra declaravi, sed esse planè Incredible, si non Impossibile ut in alio sensu locutus fuerim.

Supradi-
cta con-
firman-
tur.

I. **P**RO majori Intelligentiâ & Confirmatione eorum quæ in præcedentibus Sectionibus à me dicta sunt, &, quò meliùs penetretur illorum vis ac Declarationis meæ sinceritas nonnulla hîc adnotanda duxi; ex quibus, uti spero, constabit Incredible prorsus esse, si non planè Impossibile, sensum meum fuisse alium quam qui à me suprà assignatur.

Ex eo
quod Re-
gula Fi-
dei hæc
TRADI-
TIO:

2. Primò, Citationes omnes superiùs adductas ad probandum me constanter intellexisse per *REGULAM FIDEI* Traditionem dogmatum quæ perpetuò fuit in Ecclesiâ Catho-

Catholicâ, & consequenter, quòd *de præviis atque Extrinsecis disponentibus Hæreticos ad Fidem* locutus fu-
erim (quæ duo doctrinam meam
ab omni labis suspicione penitùs
liberant) non esse sententias quas-
dam fortuitas hinc inde ad sensum
non meum suggerendum excerp-
tas, sed ex ipsis Librorum Titulis,
Præfationibus & Quæstionis Statu
desumptas; ex cujusmodi locis
Authoris mens & librorum Scopus
clarissimè cernitur. Imò, quilibet
Author jus habet ut singula in li-
bro subjuncto contenta eodem ipso
sensu intelligantur qui in Præfati-
one exprimitur esse libri illius in-
tentum; nisi ostendi possit aliquam
fuisse ipsi occasionem vel Libri sui
Scopum vel Quæstionis Statum post-
modùm mutandi: id quod mihi
accidere non potuit, ut infra osten-
do in quinto Notando.

3. Secundò, dictos locos ex Ti-
tulis, Præfationibus & Statu Quæsti-
onis

Ex qua-
litate Ci-
tationum

onis desumptos, esse perspicuos, clarissimos, & ab omni ambiguitate immunes; imò ejusmodi ut in aliam significationem nullâ vi pertrahi possint, eò quòd sunt determinativi sub quâ speciali abstractione de Fide tractem; non obscuros, æquivocos, aut tales qui glossationibus artificiosis indigent quòd in sensum quem profiteor trahantur: Licèt ferè impossibile sit quin in ipso librorum Contextu reperiantur verba nonnulla quæ, si sola spectentur, & considerentur abstractè, nullâ Statûs Quæstionis ratione habitâ, sunt, ut fit, tum ambigua, tum aliquali exinde obscuritati obnoxia, eò quod communi seu generali modo loquendi exprimantur; ob difficultatem nempe, ac nimis anxiam ac planè ridiculam scrupulositatem utendi singulis passibus verbis reduplicativis, ac repetendi perpetuò sub quâ acceptione de Fide agam, quod jam ante in Præfatione declaratum erat.

4. Tertiò, dictas Citationes, si-
cèt sumptas ex variis Tractatibus,
scriptis atque impressis priusquam
ulla de Doctrina meâ orta est Con-
troversia (quod vel maximè notan-
dum est) esse tamen sibiipsis omni-
nò consonas atque ad eundem pror-
sus scopum respicere. Quod ma-
nifestissimum, est veri librorum illo-
rum intenti, doctrinæque meæ ac
sinceritatis in eâ declarandâ indici-
um.

Et con-
sonantiâ
earun-
dem in-
ter se ;

5. Quartò, non solum Titulum
& Præfationem, sed etiam (ut jam
ostendi) totam seriem *Methodi* meæ
conspirare ad demonstrandum quòd
in Tractatu illo de prædictâ *Tradi-
tione*, & consequenter de *præviis* at-
que *Extrinsècis* ad Fidem agere in-
stituerim. Quod autem idem om-
ninò fuerit scopus reliquorum om-
nium librorum in *Methodi* illius Præ-
fatione p. 3. his verbis declaro.
*Hinc animo meo incessit desiderium
ex iis quæ in compluribus libris ver-
naculè*

Et reli-
quorum
librorum
cum *Me-
thodo*.

maculè scriptis ad *vim Traditionis* con-
plicandam fufius, jam ante elucubra-
veram, pauca feligendi. Adeò ut
quâ Evidentiâ constat me loquim
libello illo solummodo de *TRADI-*
DITIONE seu *Regulâ EXTERE-*
NA Fidei, & consequenter de *pro-*
viis & disponentibus ad Fidem, eor-
dem prorsus liquet reliquorum eti-
am quos scripsi librorum scopum
non fuisse alium quàm de iisdem
agere.

Ex con-
stanti
Scopo li-
brorum.

6. Quintò, nullam subesse potue-
risse occasionem in libri ullius com-
pore mutandi Scopum in Titulo
Præfatione expressum, vel, *re-*
Traditione de quâ agere institueram
divertendi ad tractandum de Fide
ut *formaliter Divinâ*, vel ad de-
monstrandum *Supernaturalem Ec-*
clesiæ Authoritatem aliosque Fidei
Articulos, inde patet, quia rem non
solum difficiliorem sed planè Im-
possibilem in me suscepissem, non
patet ex supradictis *Sectione primâ*,

ubi

tibi disertissimè assero illos esse *supra*
captum rationis Humane & Indemon-
strabiles: Et, sicut nequaquam id
 prodesse potuit; ita multis nomini-
 bus mihi obfuisse; primò enim,
 prævaricari à Quæstionis Statu quem
 ipsemet posueram, imperitum fuisset
 ac dedecorosum; Deinde, velle pro-
 bare ratione Naturali, ea quæ solâ Fi-
 de esse credenda Catholici censent,
 non potuit non cognosci à me sum-
 mè ignominiosum futurum, tum a-
 pud illos, tum apud Protestantes ipsos
 qui in obscuritate Fidei cùm Catho-
 licis consentiunt; ac proinde non o-
 misissent hoc nomine mihi invidiam
 creare, quòd scilicet demonstrare vo-
 luerim ea quæ ad Fidem spectant. De
 quo tamen me arguere, vel minimam
 de hoc suspicionem injicere, nemini
 Hæreticorum, quos Adversarios in-
 sensissimos & captiosissimos exper-
 tus sum, unquam (quod scio) in men-
 tem venit.

7. Sextò, hoc idem manifestum est

D

ex

Ex natu-
 ra ipsius
 Mediæ

ex naturâ ipsius *Medii*, quo utor ad conclusionem meam probandam. Nam Media probantia aliquid esse formaliter à Deo, vel *Supernaturale*, debent ipsa quoque esse *Supernaturalia*; Miracula putâ, seu propria Dignitatis Dei indicia. Ad probandum vero præcisè Doctrinam aliquam fuisse prædicatam à Christo & Apostolis (cùm hæc sit res facti & sensibus obvia) sufficit *Traditio* seu *Testimonium Humanum*, modò ad hoc fuerit idoneum. Constanter verò assero (& provoco Adversarios meos ut ostendant id vel semel à me factum) nè unum quidem argumentum prioris generis in libris meis uspiam reperiri; cùm tamen integri mihi sint libri, iique non pauci referti argumentis posterioris generis, ex Traditione scilicet desumptis, ad probandum Doctrinam Ecclesiæ hodiernam esse eandem cum Primitivâ; vel potius libri mei huiusmodi argumentis adducendis & propugnandis sunt integrè impen-

8. Septimò, notandum est loca ob quæ visum est quibusdam me docuisse quòd ad credendum objecta Fidei requiratur evidentia connexio prædicati cum subjecto; nec non evidentia Regule Fidei, per quam crediturus infallibiliter certus sit se falli non posse, nequaquam esse clara & perspicua, sed equivocatione (ut dictum est supra, & in ipsa Monitione innuitur) manifestè laborare; at neque è *Questionis Statu* vel *Scopo libri* in *Titulis & Prefationibus* expresso desumi: nec denique Objectiones inde ductas ad naturam *Mediorum* quibus utor & *Statum Questionis* (uti oportebat) respicere. Quin & his accedit illa omnia facillimam explicationem pati, ostendendo scilicet me appellare Humanum Ecclesiæ Testimonium *Regulam Fidei*; nec loqui de Fide nisi ut subest huic Regule, illam à Christo ad nos usque derivanti: Denique me *Fidem Christianam & Predicationem*

Ex Equi-
vocatione
ne loco-
rum ob-
jectorum

nem ejus à Christo & Apostolis non
 nunquam quidem vocare *Fidem* &
vinam & *Revelationem* *Divinam*,
 sed ex mutuâ tantum Partium *sup-*
positione, uti *suprà* exponitur. Ob
 quam eandem rationem eadem
 sunt apud me *vera* ac *Divina Fides*
 cum *Fide* *primo* tradita. Uti patet
Erroris non plus ultra p. 38. l. 13. &
 23. p. 45. l. 6. *Fide vindicata* p. 138.
 l. 12. *Ratio adversus* *commutata*, p.
 33. l. 10. multisque aliis locis.

Ex restri-
 ctione
 verbo-
 rum ad
 sensum
 formale.

9. Octavo, idem patet ex locis
 iis ubi explico & quasi corrogo me-
 ipsum in sensu *materiali* seu minus
 proprio loquentem, & ad eum qui
 in *Quæstione nostra* *formalis* est, seu
 magis proprius, vocum præcipienti-
 um ambiguitatem determino. Ex
 exempli gratiâ; in *Methodo* mea, 677.
 hæc verba habeo. *Id unum nobis in-*
cumbit, ut *investigemus* *quid Deus*
dixit, seu (quod in nostro casu idem
 est) *quid Christus & Apostoli docue-*
runt. Ubi præcedentes voces [*Quid*

Deus

Dei Dixit] explicantur à sequenti-
 bus, & ad materiam subjectam re-
 stringuntur: cuiusmodi loci expli-
 cativi in libris meis passim occur-
 runt. E contra verò, nusquam verba
 illa quæ in nostrâ suppositione sunt
 æquivalentia ad sensum illum alte-
 rum restringo, vel per illum me ex-
 plico: verbi gratiâ, nusquam dico,
(dictum à Christo, hoc est in nostro casu
à Deo) vel *(predicatum à Christo &*
Apostolis, hoc est, in nostro casu, re-
velatum à Deo) tametsi illud etiam
 ex eadem suppositione facere licuif-
 set. Incredibile verò videtur me, si
 tractâsem de Fide vel Revelatione
 Divinâ probandâ, plures libros de
 illo subjecto scripsisse, & tamen ne
 semel quidem cautionem adhibuisse
 quâ voces illæ, quæ *ambiguae* erant, ad
 sensum in illo casu *formalem* deter-
 minarem, vel juxta illum me expli-
 carem.

SECTIO QUINTA

Idem confirmatur Testimoniis.

Ex Testi-
moniis.

I. **Q**Uantumvis ea quæ superius dixi, abundè sufficere videntur ad declarandum quis fuerit Sensus meus, ac librorum meorum Scopus; idem tamen ulterius confirmandum duxi Testimoniis, tum Catholicorum Doctrinâ, Probitate ac Dignitate Insignium; tum ipsorum quoque Adversariorum, qui libros meos diligenter & attente legèrunt ac perpenderunt.

*Testimonium Illustrissimi Archiepiscopi
Armachani totius Hiberniæ Pri-
matis.*

Primatis
totius Hi-
bernæ.

2. **P**rimus erit Illustrissimus ac Reverendissimus D. OLIVERIUS PLUNKETTUS Archiepiscopus

piscopus Armachanus ac totius Hiberniæ Primas; cujus Persona atque eximia doctrina Romæ benè nota sunt; ut qui in Collegio de Propagandâ Fide per multos annos Theologiam publicè professus sit. Is, perlectis quibusdam è libris meis qui ad manus ipsius tunc temporis pervenerant, (iisdemque qui à nonnullis in sequiori sensu accipi dicuntur) hanc illorum Approbationem, à nemine rogatus, sed suapte sponte, dedit & ad me misit.

3. *Infrascripti testamur nos diligenter ac accuratè, imò cum profectu ac voluptate perlegisse tres libros Anglo idiomate in lucem editos à docto viro D. Joanne Sergeantio; quorum Titulus ac Argumenta sunt hæc: (Surefooting in Christianity, or a Rational discourse of the Rule of Faith) id est (Firma Adhæsiō Fidei Christianæ, seu Rationalis discursus super Regulâ Fidei) (Faith vindicated)*

*id est (Fides vindicata) (Reason a-
gainst Raillery) id est (Ratio adver-
sus nugas & scommata) In quibus non
modo nihil contra vera Fidei aut bono-
rum morum integritatem deprehendi,
sed potius perspicua solidaque Princi-
pia, quæ ad Catholicam doctrinam sta-
biliendam firmandamque mirè conspi-
rant. Tam enim rationibus quam Au-
thoritatibus impugnant egregiè Protes-
tantes, S. Scripturam unicam Fidei
Regulam affirmantes; nervosque pro-
pugnant genuinam Christi & Apostolo-
rum doctrinam vi Traditionis à Centu-
riâ ad Centuriam, imò ab anno in an-
num ad nos incorruptè descendisse ac in
Orthodoxâ Ecclesiâ etiamnum illibate
perseverare. In quorum Fidem hic
subscripsimus ac portatile nostrum Si-
gillum affigi curavimus, hâc die 15.
Martii, 1674. Armachæ.*

Locus * Sigilli.

*OLIVERIUS ARMACHANUS
totius Hiberniæ Primas
Testi-*

*Testimonium Venerabilis Decani Capituli Anglicani & D. Godeni
S. Theologiæ Doctorum.*

4. **S**ecundus erit Venerabilis ille Decani
Capituli
Anglica-
ni.
vir D. ONUPHRIUS ELLICEUS,
alias WARINGUS S. Theologiæ Do-
ctor ac Professor Veteranus, Collegii
Anglorum Ulyssiponenſis Ex-præſes,
& nuper Decanus Capituli Anglica-
ni. Qui, in Approbatione librorum
doctrinæque meæ anno 1674. datâ,
teſtatus eſt eodem non ſolum nihil à
Fide vel bonis moribus alienum ſapere,
ſed & inſuper (ſi qui alii) doctrinam
à Chriſto & Apoſtoliſ traditam in
Eccleſiâ Catholicâ Apoſtolicâ Romanâ
uſque ad hanc noſtram ætatem invi-
olabiliter conſervatam ex ipſâ Eccle-
ſiaſtica Traditionis naturâ nervoſè ac
lucu-

luculenter demonstrare, simulque Hæreticorum fundamenta meras techinas esse & inanes fallacias irrefragabili Rationis vi evidenter convincere.

Thomæ
Godeni
Doctoris
Theolo-
giz.

5. Huic Approbationi subscripsit etiam Reverendus admodum Dominus THOMAS GODENUS S. Theologiæ Doctor ac Professor, Collegii Ulyssiponenſis item Ex-Præſes, & Sereniſſimæ Regiæ Magnæ Britanniæ à Sacris & Concionator, nec non Sacelli Theſaurarius; de quod omnia bona dicent omnes boni. Notandum autem, horum Approbatorum primum in Hiberniâ, reliquos in Angliâ vixiſſe, omnes tamen in eandem de Doctrinâ ac librorum meorum Scopo ſententiam (eamque iisdem penè verbis expreſſam) unanimi voce conſpirâſſe.

Harum Approbationum utrumque Originale propriâ unius manu ſcriptum, reliquorum ſignatum, jam Romam ab Illuſtriſſimo Internuntio Pariſienſi tranſmiſſum eſt.

Teſti-

Testimonium Authoris libri qui inscri-
bitur Dux Controversiæ.

6. **T**ertius erit Doctissimus ille Authoris
Ducis
Contro-
versiæ.
 Vir R. H. magni apud no-
 strates nominis ob plures libros do-
 ctissimos quos pro defensione Fidei
 Catholicæ adversus Hæreticos scri-
 psit; qui p. 356. loquens de præci-
 puo librorum meorum Scopo, sci-
 licet de Infallibilitate Traditionis
 ut à me assertæ, hæc habet. *His*
omnibus benè consideratis non video
cur aliqua Certitudo ulterior seu ma-
jor (morali) requiratur &c. Nihilo-
minus, si, non obstantibus jam dictis,
quisquam poterit evincere majorem a-
liquam Certitudinis gradum huic Tra-
ditioni inesse, nullos novi, cuicumque
parti addicti sint, modò sint Christi-
ani, quorum intersit ipsi se opponere.
Quotquot enim negant Motiva non
posse

posse esse falsa, eaque asserunt esse tantum moraliter certa, sponte tamen agnoscunt omnes homines ex hac morali Motivorum Certitudine obligari ad credendum Religionem Christianam esse veram; ac proinde quò firmiora quivis alius fidem hanc reddere possit, eo certè res magis grata & accepta omnibus merito esse debet.

---

*Testimonia D. Pirot & D. Gage
Doctorem S. Theologiae in Facultate Parisiensi.*

Docto-
rum Pa-
risiensium.

7. **H**IS proximè accensendi sunt duo Theologi hîc in Gallia summæ eruditionis viri, qui à Sorbonâ deputati sunt ad examinandum doctrinam *Methodi* mea in quâ ex professo mens mea in multis aliis libris concepta redigitur in Compendium: nempe sapientissimus M. N. Pirot, Doctor & Socie-

Societate Sorbonicâ Theologus ac Lector; & Reverendus admodum D. *Franciscus Gage* in almâ etiam Facultate Parisiensi Doctor Theologus, & impræsentiarum Collegii Anglorum Duaci Præses dignissimus. Qui, post maturam & deliberatam libelli illius examinationem, quid ipsi de eâ senserint his verbis testati sunt, ut videre est in ejusdem libelli initio.

Ego infra scriptus Doctor Theologus Socius ac Lector Sorbonicus fidem facio lectum à me libellum latine scriptum cui Titulus, Methodus Compendiosa, quâ rectè per vestigatur & certò invenitur Fides Christiana. Nec quicquam in hocce opusculo deprehensum esse quod cum Fide Catholicâ Apostolicâ & Romanâ aut cum probis moribus pugnet. In Sorbonâ die 4. Maii anno 1674.

P. I. R. O. T.

Ego infra scriptus in almâ Facultate Parisiensi S. T. Doctor, testor me accurate

curatè legisse librum quendam, cui Titulus Methodus Compendiosa quæ rectè peruestigatur & certò invenitur Fides Christiana, Authore Joanne Sergeantio. In quo nihil deprehendi quod Fidei Orthodoxæ aut bonis moribus adversatur, quin potius ejusdem Fidei certissima Regula in eo disertè adstruitur & invictè defenditur. Datum Parisiis die 4. Maii Anno 1674.

FRANCISCUS GAGE.

8. Cum itaque in dicto libello [præf. pag. 1. 2. 3. & pag. 57.] profitear mihi esse propositum demonstrare subiectum de quo tracto, imò singulas discursûs mei partes, hoc est doctrinæ meæ summam, in Principia per se nota reducere, quis credat tales ac tantos viros approbare voluisse doctrinam meam si existimâssent me tentâsse demonstrare *Mysteria Fidei*, vel per *Regulam Fidei* intellexisse *Supernaturalem*

ralem Ecclesiæ Authoritatem, & non solum Humanum ejusdem Testimonium seu Traditionem Fidei Extrinsecam. Facile foret hic annumerare etiam alios eadem Dignitate fulgentes, imò nonnullos quoque Ordinis longè Illustrioris, tum in Galliâ tum in Hiberniâ, quos prudens prætereo.

Testimonium Octo Theologorum qui Vindicias Trium Propositionum examinârunt.

9. **N**eutiquam verò omittendi sunt calculi octo Presbyterorum Anglorum qui ad examinandas *Vindicias* meas ab Illustrissimo Archiepiscopo Parisiensi vel deputati sunt vel admissi: Qui omnes unanimi consensu hoc de iisdem Testimonium dedêrunt. *Perlegimus supra scriptam Explicationem (seu Vindicias) D. Joannis Sergeantii, eamque*

Octo
Theolo-
gorum
Anglo-
rum.

cum

cum libris ipsius contulimus ; & post
 accuratam Examinationem, tum sigil-
 latim tum conjunctim à nobis factam
 locorum qui in dictâ Explicatione al-
 legantur, præsertim illorum, ubi tres
 Propositiones Censurâ notatae excerptæ
 sunt; fidem facimus & attestamus,
 Primo; locos omnes in dictâ Explica-
 tione allegatos fideliter in Latinum ver-
 sos esse ; Secundo, ex toto Contextu &
 Scopo Authoris in locis quos adducit ad
 probandum se sensum damnatum non
 sustinere, constare ipsum non exigere
 cognitionem Mysteriorum. Fidei in se-
 ipsis per evidentem rationem, sed ex
 professo asserere illa esse Incomprehen-
 sibilis & supra captum humanæ ratio-
 nis. Tertiò, sensum ab ipso assigna-
 tum tribus supradictis Propositionibus
 esse conformem scopo & tenori Discursus
 ipsius in illis ipsis locis unde ex-
 cerptæ sunt ; ac proinde illum esse ve-
 rum ac genuinum ipsius sensum judi-
 camus.

IO. Huic autem plurimum ro-
 boris

boris accedit quod post examina-
tionem & subscriptionem supradic-
tas, cum N. N. Documenta quæ-
dam dictis Examinatoribus com-
municanda in scriptis exhibuisset
quibus (ut verbis ipsorum utar) co-
natus est ostendere tres Propositiones
merito damnatas fuisse &c. Alterum
exinde Testimonium paucis post
diebus addiderunt in hæc ipsa verba:
*Nos ut ipsi D. NN. omni ex parte
sciret satis, perlectis diligenter ac
perpensis dictis documentis, Testamur
nihil in iis à nobis repertum esse, quod
vel minimum ostendat sensum D. Ser-
geantii esse conformem sensui dam-
nato, aut esse aliam ab eo quem nos
supra testati sumus. In quorum Fidem
veram subscripsimus.*

15. Ubi notandum imprimis
Explicationem doctrinæ meæ in
Vindiciis expressam esse prorsus ean-
dem cum eâ quam in præsentî de-
claratione exhibeo, uti ex colla-
tione ejusdem cum Originali Vin-

E

diciarum

diciarum Romam misso constare poterit. Secundò, ex his Examinatoribus duos fuisse Doctores Theologiæ magni nominis ; tertium, Collegii Scotorum hic Parisiis Primarium seu Rectorem, virum Prudentiâ, Gravitate ac Scientiâ insignem ; duos, Baccalaureos Theologiæ Parisienses: Tres reliquos magnæ existimationis viros, omnes commendatos Testimonio Illustrissimi Domini, D. Abbatis *Montacutii* (cujus memoria apud omnes bonos in benedictione erit) his verbis ; *Ego infrascriptus testor prædictos Presbyteros omnes mihi satis notos, tum ob probitatem, tum Eruditionem esse Fide dignissimos. In cujus testimonium subscripsi.*

GUALTERUS MONTACUTIUS.

Tertiò notandum, ipsos testimonium perhibuisse expressum de *Sensu* seu *Doctrinâ* librorum meorum in *Vindiciis* illis contentâ, & non de *Traductione Grammaticali* tantum. Quartò, postquam horum Testi-

monia

monia & *Vindiciæ* meæ exhibitæ fu-
 issent, jussos fuisse D. D. Censores ab
 Illustrissimo Archiepiscopo Parisiensi
 Declarationem ab utroque signatam
 edere, me, scilicet, librosque meos à
 Censurâ ab ipsis datâ esse intactos, &
 expressa mihi licentia concessa est
 subscribendi eidem Censuræ cum
 hac declaratione, quòd illud fecerim
non Doctrinam meam retractans, sed in
eâdem, utpote à Censurâ immuni, persi-
stens, & contrarium ubicunque reper-
tum fuerit, condemnans, uti testatus est
 Reverendus admodum D. de *Sancte*
Beuve, unus ex Censoribus, coram
 Illustrissimo Domino *Francisco Ma-*
ria Internuncio Parisiensi, cui hæc &
 alia examinandi cura à Sacrà Con-
 gregatione demandata fuerat. Quin-
 to, denique, notandum eosdem Sapi-
 entissimos Censores Propositiones il-
 las sibi oblatas, prout ipsis exhibitæ
 sunt, eo sensu intellexisse quasi exige-
 rent *Scientiam Mysteriorum in seipsis*
& Fidem destruerent; ut ex ipsâ Cen-

surâ patet: Quem tamen, si post
vilas Vindicias, meum esse arbitrati
fuissent, nunquam certè me, dum
Censuræ subscriberem, publicè de-
clarare quòd *in Doctrina meâ utpotè*
à Censurâ immuni persisterem, permi-
sissent.

Testimonium Reverendi admodum P.
STEPHANI GOUGH *Sacra The-*
ologia Doctoris.

P. Ste-
phani
Gough
Doct.
Theol.

12. **A**ccidit tunc temporis, quan-
do subscripserunt reliqui,
abesse Parisiis Reverendum admo-
dum Patrem *Stephanum Gough*, Con-
gregationis Oratoriæ, S. Theologia
Doctorem & Serenissimæ Regiæ
Matris Magnæ Britanniae olim a Sa-
cris; qui unus erat ex tribus illis ab
Archiepiscopo Parisiensi ad exami-
nandas *Vindicias* meas Deputatis.
Requisitus verò ut sententiam suam
de sensu trium Propositionum pro-
ut

ut in libris meis jacent, significaret, ad Illustrissimum Dominum Abbatem Montacutium rescripsit in hæc verba. *Perpensis scriptis illis (scilicet D. Sergeantii Vindiciis) necesse est ut declarem id, quod sæpè Illustrissimo Archiepiscopo Dublinensi inculcavi, nempe D. Sergeantium nullo tentare requirere evidentem connexionem terminorum eorum quibus utimur ad exprimenda Fidei Mysteria; quo sensu prima & secunda Propositio, ut & tertia, censurâ notantur. Hæc ille, conformiter ad ea quæ magis amplè declaraverat literis suis ad eundem Illustrissimum Abbatem Montacutium, postquam brevem Explicationem Doctrinæ meæ coram ipsis exhibuissem. Hanc explicationem D. Sergeantii accurate perlegi, quemadmodum & magnam librorum ipsius partem post congressum quem habuimus in cubiculo Illustrissimæ D.V. & quantum ad necessitatem Demonstrativæ & Coactivæ Evidentiæ quam requirit, cum*

Quibus in casibus
eam requiram vi-
de Vindicias me-
as §. 34. & 35.

pro comperto habeam il-
lam non respicere reve-
lationem Divinam, sed
hanc solummodò verita-
tem, nimirum dogmata Fidei quæ Ec-
clesia impræsentiarum docet, fuisse in
initio à Christo & Apostolis Tradita,
omnes Pacis & Charitatis amantes te-
nentur in illâ acquiescere. Addit qui-
dem videri ulterius à me requiri ut
me explicem circa necessitatem *Pie*
Affectionis, quod feci in *Explanatione*
fusiori Romam jam missâ §. 33. 34.
35. Hic verò præcipuè notandum
venit, quòd, cum prædicta Explica-
tio exhibita fuit, adfuerit etiam Il-
lustrissimus Archiepiscopus Dubli-
niensis, & sibi eâ satisfactum esse co-
ram adstantibus professus est; prout
idem Illustrissimus Abbas literis suis
ad Eminentissimum Cardinalem
Barberinum mox datis significavit.

Teste

Testimonium Reverendi admodum P.
 MARTINI HARNEY, &c.

13. **H**IS accedit Reverendus ad-
 modum P. *Martinus Har-*
ney, S. Theologiæ Doctor Universi-
 tatis *Lovaniensis*, & ibidem Studii Ge-
 neralis Ordinis Prædicatorum insti-
 tutus Regens Primarius. Qui, nè
 de facie mihi notus, & solummodo
 veritatis tuendæ causâ permotus,
 hanc Declarationem dedit Romæ, ubi
 tunc erat, de integritate Doctrinæ
 meæ (in *Methodo* utique summatim
 contentæ) tum ipsarum quoque Pro-
 positionum censurâ affectarum, prout
 in libris meis reperiuntur.

P. Marti-
 ni Harney
 Doctoris
 Lovani-
 ensis.

Ego *infra scriptus* attentè legi Me-
 thodum compendiosam quâ rectè
 per vestigatur & certò invenitur Fi-
 des Christiana, Authore *Joanne Ser-*
geantio : item, Vindicias trium Pro-
 E 4 positio-

positionum ex libris ejusdem excerptarum; & inveni Methodum nihil continere quod perversum sit; imò esse multis ad Catholicam Fidem reducendis aptam. Et in Vindiciis aperte demonstrari quòd præfata propositiones, prout ab Authore prolatae sunt, undequaque sanum faciant sensum. Et in fidem &c. Romæ 7. Januarii 1676.

Testimonium admodum Reverendi ac doctissimi Viri P. EDWARDI WORSLEII è Societate Jesu.

P. Worsleii è Societate Jesu.

14. **S**ubveritus sum nè parùm modestum videretur attexere Testimonium dicani an Encomium viri omni laude dignissimi, Reverendi scilicet P. Worsleii è Societate Jesu, veterani Theologiae Professoris; cessi tamen monitis amicorum prudentium qui mecum legērunt ut famam meam intempestivè modestiâ non prodigerem, sed, consilium

filium Sapientis secutus, Eccl. 41.
Curam haberem de bono nomine. Eâ
 namque in rebus Controversiæ pe-
 nitia erat Vir ille, (uti testantur e-
 gregii libri quos pro Fide Catho-
 licâ scripsit) eâ morum gravitate,
 eâ denique probitate, pietate ac
 cordis simplicitate, ut à nemine in
 suspensionem trahi possit ipsum vel
 præ ignorantia deceptum, vel ex
 levitate Curiali officiosè mentitum,
 vel mihi, nè de facie quidem tunc
 noto, turpiter adulatum. Is, lectis
 libris meis, eam erga me dilatum
 & cæteroqui penitus ignotum con-
 cepit benevolentiam, ut non desti-
 terit tum sermonibus tum literis
 scriptis lucubrationes meas ubique,
 data occasione, deprædicare. Mihi
 verò miranti adeò inexpectatum (ut
 nunc sunt res Ecclesiæ Anglicanæ)
 candorem, & literis meis modestè
 declinanti nimium honorem quo
 me affecerat, respondit in hæc verba.
Cum tibi placuerit, vir admodum
hono-

honorande, Literis significare te plurimum mihi debere ob bonam opinionem quam de te doctisque tuis libris habeo, necesse est ut fatear id quod verum est, me scilicet ex quo tempore illos perlegi, summo in pretio eosdem habuisse tanquam præstantissimos, & (sine adulatione) incomparabiles; ac proinde, prout occasio tulit, liberè sententiam meam apud alios professus sum. Postulabat siquidem Justitia officium, ut pro meritis tum Authorem tum opera ipsis nunquam satis laudata talibus encomiis prosequer. Id autem quod Justitia Titulo debetur nequaquam te debitorem constituit, sed mihi obligationem imponit, nisi tum tibi tum meo ipsius judicio injurius essem, te summis quas meruisti laudibus ornandi. Fortunet omnipotens Deus dignos labores tuos, ac personam tuam sospitem felicemque ad totalem hæresis everfionem conservet. Sic ex totis animi visceribus precatur, vir honorande.

Addictissimus tibi amicus

& Servus humillimus.

EDVARDUS WORSLEIUS.

HÆC ille, literis ad me datis
 Junii 4. 1672. Postea verò,
 cum ad eum scripsissem de oppo-
 sitione contra me librosque meos
 per Archiepiscopum Dubliniensem,
 rescripsit Antuerpiâ ubi tunc tem-
 poris degebat, Aprilis 2. 1675. in
 hæc verba, etiam antequam Cen-
 sura trium *Propositionum in abstracto*
 esset surreptitiè obtenta.

*Charissime mihi que admodum hono-
 rande Vir.*

ACcepi literas tuas Londini datas
 Martii 22. quæ acerbiori dolore
 cor meum perculerunt quàm plurimos
 jam annos expertus sum. Prodigii quip-
 pe instar mihi visum est ut post tot
 libros doctos ab acuto calamo tuo scrip-
 tos, post tot alios labores exantlatos
 ad promovendam Dei Gloriam Eccle-
 siæque

sique bonum, denique post tot perse-
 cutiones in Anglia in te excitatas,
 mirandum, inquam, prorsus mihi vi-
 detur quod vel in tempore exilii nequa-
 quam liceat tibi quiete ac solitudine
 frui, sed novis etiam persecutionibus te
 exagitari oporteat, perinde ac si nihil
 hætenus Dei ac Veritatis causâ per-
 pessus fuisses. Hæc omnia & multo
 plura scripsi Romam, ad P. Andertonum
 (Rectorem Collegii Anglorum)
 nec dubito quin Literæ meæ sint ipsi
 plenè satisfacturi. Eximia tua merita
 atque Eruditionem exposui, & enix-
 issimè ipsum rogavi nè cujusquam Ad-
 versarii partibus se adjungeret, sed
 contra te vindicaret & veri amici of-
 ficio pro virili fungeretur; quod & ob
 ipso præstitum iri nullus dubito. Me-
 moravi porrò qualia & quam magna
 incommoda ex hac lite secutura essent;
 scandala Catholicorum, Hæreticorum
 irrisiones, & (ut benè notâsti) Dis-
 sensiones inter Clerum & Societatem no-
 stram modò quisquam è nostris se Ad-
 versarius

versariis tuis adjungat. Hac, inquie-
bam, mala, clarè prævisa, nunquam
pensari poterunt ullo tono vel verissi-
militer proventuro.

Totum hoc
(præter Literas feriâ 7. Romam missas)
scripsi ad R. P. Provincialem in An-
gliâ, qui postremis suis literis mihi
respondit se P. Warnerum monuisse
ut deinceps ab immiscendo se infelici
huic liti desisteret.

Atat, non satis mirari possum quod
pontis Archiepiscopum Dubliniensem
tanquam præcipuum ex Adversariis
tuis; nisi tu hoc dixisses vix credidif-
sem: Nam abhinc duos menses lite-
ras ab ipso accepi, in quibus mihi pro
certo significavit se & D. Joannem Ser-
geantium esse valdè amicos, seque invi-
cem mutuis officiis prosequi; & multa
alia addidit in eundem sensum. Et
sanè mirum mihi videtur ut ipse abs-
que offensione datâ (quam te nunquam
dedisse ais) hostilem tam subito ani-
mum induerit.

Hæc ille, Ordinis sui ob do-
ctrinam

ſtrinam ac candorem Decus atque Ornamentum ; quo nemo vel integritatis Fidei zelantior erat, vel Hæreſi infenſior, vel ad utramvis dignoſcendam peritior.

Confirmatio dictorum ex Subſcriptione RR. PP. Benedictinorum Anglorum, Jeſuitarum, &c.

Subſcriptiones
PP. Benedicti-
norum
Jeſuitarum, &c.

15. **E**Cquis jam credat tot ſpectatæ eruditionis ac ſinceritatis Viros, (ut multos alios taceam) licet nationibus diſjunctos nec ullo communi vinculo colligatos, conſpiſſe tamen ad libros meos laudandos atque approbandos, imò ad judicandum atque atteſtandum hunc, quem ſuprà declaravi, eſſe librorum meorum ſenſum, niſi ipſa rei veritas eos in eandem coire ſententiam determinâſſet, ne dicam compulſiſſet? Quæ certè veritas ita clara & perſpicua eſt Scopum & Inten-
tum

tum librorum meorum considerantibus, ut nec ipsi qui mihi minùs æqui videntur, integrum sibi duxerint asserere meum esse *sensum* qui damnatus fuit in Censurâ Trium Propositionum, licet illæ selectæ fuerint tanquam exceptioni præ cæteris maximè obnoxia. Nam quinque illi Monachi Benedictini Angli, *P. Warnerus* Jesuita, & novem Hiberni, omnes hic Parisiis degentes, qui injussu Illustrissimi Archiepiscopi *Parisiensis* ad instantiam Traductoris (multis aliis recusantibus) subscripserunt, nihil aliud testati sunt quam versionem Propositionum esse *Grammaticè veram*; ut patet ex ipsâ subscriptionis formulâ, quam hic subjicio. *Nos infrascripti testamur comparâsse nos versionem Latinam trium Propositionum quæ Censurâ notatae sunt, cum iisdem prout jacent in libris Domini Sergeantii Anglicè scriptis, eamque esse Grammaticè veram; & quantum colligere possumus*
ex

*ex verbis ac sensu naturali earundem
& ex antecedentibus & consequenti-
bus, judicamus prefatas tres Propositio-
nes Censurâ notatas, sincerè ac fideliter
tractus, nec mutilatas aut mutatas
fuisse ab Interprete. In cuius rei Testi-
monium subscripsimus Lutetie Pari-
siorum die 9. Julii 1675. In quâ qui-
dem subscriptione, licet verba illa
(ex antecedentibus & consequentibus)
eo fine ingesta fuerint ut aliquid u-
terius innuere viderentur, revera
tamen non afficiunt nisi sensum
Grammaticalem.*

Distin-
ctio sen-
sus
Gram-
maticalis
à Dog-
matico.

16. Quod ut clarius intelligatur, notandum duxi, duo de sensu cuiuspiam propositionis excerpta ex aliquo libro, & ex aliâ linguâ tractæ institui posse. Quæstionum genera, valdè inter se diversa. Primum, de Sensu verborum Grammaticali seu Naturali, secundum de Sensu, ut ita dicam, doctrinali seu de mente Authoris; & pro utroque sensu eruendo considerari possunt & debent

debent *antecedentia & consequentia* ad evitandam æquivocationem; v. g. de hac propositione excerptâ ex Psalmo 52 [*non è Iddio*] traductâ ex Latinâ (*non est Deus*) duo possunt inquiri: primum, quis sit sensus *naturalis* ipsius; &, perpenſis antecedentibus &, consequentibus, invenitur idem significare in utrâque linguâ ac non esse *Aliquod Ens supremum infinitum, &c. quem vocamus Deum*. Aliud verò quod adhuc restat inquirendum de illâ propositione est, quis sit Sensus ejus *Dogmaticus*, id est, an *sensus Prophetæ* in illo loco sit negare *Existentiam* talis Entis supremi; Et, perpenſis rursus *antecedentibus & consequentibus*, invenitur Prophetam non voluisse negare *Deum* esse, sed declarare illos esse *insipientes* qui dicunt in corde suo *non esse Deum*. Ubi manifestum est Sensem *Dogmaticum*, id est, Sensem *Authoris* in illo loco esse omninò diversum à Sensu

F

naturali

naturali seu *Grammatico* verborum, hic quippe *negat*, ille vero *affirmat* esse Deum, & solos insipientes hoc negare.

17. Eodem planè modò inquiri potest & debet de Propositionibus censurâ notatis: & quantumcunque sensus illarum *naturalis* sit debere videri connexionem terminorum, seu inter subjectum & prædicatum in Propositionibus de quibus agitur; adhuc tamen inquirendum est ulterius, quis sit sensus *dogmaticus* illarum, seu quæ fuerit mens Authoris in illis locis, an scilicet asserere connexionem terminorum debere videri in ipsis Articulis Fidei, vel in *præviis* & *extrinsecis* disponentibus hæreticos ad credendum: & cum manifestum sit, ut ostendi in *Vindictis* meis §. 16. 17. 18. 19. Item §. 22. 23. 27. & suprà in Declaratione meâ me non loqui aut tractare de connexionem cernendâ in ipsis *Mysteriis* Fidei, sed

sed in præviis *ducentibus* ad Fidem, eadem claritate constat sensum *dogmaticum* Propositionum non esse eum qui censurâ notatus est, sed alium planè diversum. Hinc semper professus sum me non litigaturum cum Excerptore vel Traductore de sensu *Grammaticali* seu *naturali* verborum, sed tantum de *Dogmatico*, seu *Doctrinali*: ac proinde tantum abest ut mihi offecerint subscriptores isti asserendo solummodò Propositiones illas esse sincerè & fideliter *traductas* in sensu *naturali*, ut potius suffragium innocentiae meae dedisse videantur, sensum earum *Dogmaticum* in tali circumstantiâ intactum relinquendo.

Videatur à Theologis Romanis *Apologetica Epistola* ad S. Sacram Congregationem missa

— Id quod insuper patet ex literis præcipui Subscriptorum, scilicet R^{di} admodum P. Benedicti Stapyltoni Benedictinorum Anglorum Præsidis Generalis, *Julii* 18.

1675. ad me datis ; in quibus professus est se in illâ Subscripti-
one nihil amplius fecisse quàm quod
certâ informatione didicerat à me-
ipso fuisse admissum. Et certo cer-
tius Ego nunquam admisi sensum
damnatum esse meum, cum de-
ditâ operâ *Vindicias* meas scripse-
rim ad contrarium manifestandum.

Quomo-
do hoc
intelliga-
tur vid.
Vind. §.
34.

Imò, si quis ex unâ parte attentè
consideraverit quid mihi præcipuè
objectum sit ab Adversario meo,
me scilicet requirere in Pastoribus
& Rectoribus Ecclesiæ Evidenti-
am Conclusivam de vi Traditio-
nis ad convincendos Heterodoxos
acutiores & ad Fidem trahendos, &c.
Ex alterâ verò quid scripserit de
illo ipso puncto *R. P. Serenus Cres-
seus* in *Exomologesi* suâ. secundâ
Editione Orbi commendatâ Anno
1653. *Permissu Præsidis Generalis*
Congregationis illius, postquam lecta
ac approbata fuisset à duobus præ-
dictæ Congregationis Theologis à Ca-
pitulo

pitulo Generali ad id deputatis, clare perspicit dictos PP. in hac Controversiâ prorsus à partibus meis stare. Nam postquam Author supradictus Cap. 23. §. 4. præmiserat quòd Cognitio à Traditione hausta possit in aliquibus casibus esse æquè certa atque illa quæ à sensu vel demonstratione habetur, & Cap. 24. §. 1. subjunxerat hæc verba, Accingam me modo ad demonstrandum celsum illum sicum aliis comparetur certitudinis gradum quem habere possumus de Divinis Revelationibus ex Testimonio præsentis Ecclesiæ, considerata solum sub notione simplicis Proponentis, sepositâ interim Authoritate illâ quam Ecclesia sibi vendicat obligandi omnes ut ei se ipsos submittant; Cap. 25. §. 2. hanc Quæstionem proponit; Si manifesta visio tollat meritum Fidei, ratione talis certitudinis apparentis quæ cogit intellectum ad assentiendum, quomodo Fides quæ est inadi-

ficata vel inaedificari possit Fundamen-
tis demonstrativè certis (etiamsi non
in ultimo gradu certitudinis Experi-
mentalis) annexam sibi habeat Bea-
titudinem? Alludens nimirum ad
verba Christi Domini, Beati qui
non viderunt & crediderunt? Et re-
spondet in hæc verba. Ratio vide-
tur esse, quia, priusquam quis asser-
qui possit certitudinem in Fide, re-
quiritur magnum exercitium intell-
ctus ad disquirenda omnia argumen-
ta quæ conducunt ad assensum ipsius
firmiter fundandum; quod fieri nec
quit nisi inquirentibus insit aliquis
Amoris gradus erga res illas quas qua-
runt; qui labor ex Amore procedens
præmio dignus est. Quid quod isti
post talem Amorem & Disquisitionem
inde ortam, cogentur submittere ac
captivare intellectum ad credendum
multa mysteria quæ naturalem eorum
captum infinitè exuperant, quæ res
Deo valde grata atque accepta est. At-
que hic (inquit) est status ille qui
requi-

requiritur in Christianis qui Ingenio
 & Eruditione pollent in Ecclesiâ, præ-
 sertim in Doctoribus & Rectoribus;
 Utroque verò in genere maxime
 necessarium est ad stabiliendam Ec-
 clesiam dari media aliqua quæ certos
 nos reddant de Traditione prærequi-
 sitâ ad Fidem Supernaturalem; quia
 viri speculationi dediti, præsertim si
 aliquo præjudicio aut assensu contra-
 rio præoccupati sunt, vix aut nun-
 quam sine hâc certitudine adducen-
 tur ad intellectum sic captivandum.
 Quod autem attinet ad rudes & illi-
 teratos Christianos---immediata &
 simplex captivatio Intellectus ad ve-
 ritates Christianas, sine indagatione
 argumentorum quæ Certitudinem pa-
 riant, existimari poterit Deo accepta;
 supposito tamen quòd sint in aliquâ
 Ecclesiâ ubi poterit manifestè evinci
 illud quod credunt non esse mendaci-
 um aut dubie veritatis, sed è con-
 trario Certum & Infallibile. Hæc
 P. Creffens: Quæ si laudanda &

approbanda in ipso visa sunt RR. Benedictinis, eadem à me prolata loquente de Fide non ut substat Revelationi formaliter Divina sed Traditioni, ab iisdem PP. damnata atque improbata fuisse quis credat?

At nec video cur non PP. etiam Societatis, inter eos numerem qui eandem doctrinam quam ipse in hac Controversâ sustineo approbent. Cum non solum *Fisheus* & *Lingendes* eodem quo Ego utantur medio ad demonstrandum vim Conclusivam Traditionis, sed etiam prodiit Anno 1674. Libellus docti illius viri I. K. si molem spectes exiguus, si methodum & ingenium magnus (quem & à Superioribus approbatum nemo dubitare poterit) in quo non pauca ex Capitibus mihi objectis reperiuntur. Nam proponit sibi Author ille præf. p. 6. *Non solum convincere personas sed etiam evincere veritatem*

veritatem rei ex Principiis tam veris
in se tum ejusmodi ut à nemine mor-
tali negari possunt, hoc est certis
atque Evidentibus. Et p. 16. ex
primo illo principio [Datur uliquid
quod verum est] profitemur se deducere
veritatem non solum Religionis Catho-
lico-Romane sed etiam singulorum arti-
culum quos tradit tanquam ad Fi-
dem Divinam spectantes. Et in ipso
libro p. 20. Si Christiana Religio
vera est tunc solidae contra ejusdem
adversarios probari potest; sicut nos
jam eam probavimus, & omnes Chri-
stianitatis Professores fatentur; ali-
ter cur licet ipsis eam predicare si-
eam probare nequeunt? Requirit ita-
que necessario Author iste in Præ-
dicatoribus ut probare valeant id
quod predicant; & quidem solide,
hoc est rationibus conclusivis (lon-
gissimè quippe deficit à soliditate ra-
tio omnis quæ illud ad quod pro-
bandum adducitur concludere nequit)
seu ut ipsemet Author se explicat
in

in Præfatione, e. v. *Principiis tum aliis in se, tum ejusmodi ut à nemine mortalium negari possint.* Denique asserit omnes Christianitatis Professores id fateri. Quæ sententia in hi (licet in medio tantum Humano & in nonnullis casibus id requiramus) præcipuè vitio vertitur. Porro, prædictus Author p. 115. loquitur de Connexione inter Motiva & Veritatem Catholicæ Religionis, non solum asserit eam esse *ad minimum moraliter certam*, sed etiam expressè ait *se non negare quin sit metaphysice certa.* Et, licet ad priorem opinionem potius propendere videatur, satis tamen declarat ex verbis jam citatis nihil obstare Fidei sententiam illam de connexione & Certitudine Metaphysicâ motivorum ad Fidem. Observandum etiam id discriminis inter nos quoad modum discurrendi reperiri, quòd Ille loquatur de connexione inter *Motiva & Veritatem* Fidei,

Fidei, Ego autem non nisi de connectione inter *Fidem hodiernam & Predicationem Christi* mediante Traditione, ut declaratum est supra. Notandum autem Authorem istum nequaquam locutum esse de Fide in se, ut solent Theologi Scholastici, neque tentasse ex Principiis adeo evidentibus *Veritatem ejus evincere* perinde ac si hoc opus esset ad *Fidem simpliciter habendam*; sed (sicuti & Ego) tractasse de Fide more Theologi Polemici; & consequenter, de his quæ requiruntur in Pastoribus seu Predicatoribus in *suppositione controversiæ mota*, ad heterodoxos disponendos & ad Fidem trahendos; uti satis se declarat dictis verbis p. 20. *Si Christiana Religio vera est tunc solide contra ejusdem Adversarios probari potest.* Unde prudentissimè se gessit neque lædendo Fidem, neque nimium tribuendo Opinioni cum de lucrandis animabus agitur. Sapienter etiam fecit non inge-

ingerendo, in hujusmodi discursu, mentionem *de Gratia Dei vel quæ voluntatis effectus*: Nam utut (uti disertè assero *Ratio adversus Scemmatà p. 213.*) *Gratia Dei necessario requiritur ad singulos Fidei actus*, summæ tamen esset imperitiæ & Scriptores Catholicos deridiculo exponeret, si, dum cum acutis Fidei Adversariis disceptatur, profiterentur argumenta quæ adducunt in Præambulis ad Fidem non habere in se vim probandi seu concludendi quicquam nisi per Gratiam Dei; *i. e.* nisi Gratia Dei in his quæ Humanæ Rationi subsunt, suppleat defectum argumenti. *Bonitas Divina, Gratia largitrix*, non impertit eam ipsis *Argumentis*, faciendo scilicet ut Termini eorum sint connexi qui aliàs non cohæssissent, seu (quod perinde est) ut res sit *vera*, uti videtur sentire *Lominus*, sed *Animabus* nostris; efficiendo nimirum ut intellectus defæcatori *Lumine*

Symptotes C. apollinis deorsum ex-
 panderit, et cum quatuor Fidei
 Axiomatibus comparatur, praeteren-
 dit argumentum quod adducunt in
 praemissis ad Fidem non habere
 in se vim cogendi seu concluden-

[Faint, illegible handwriting]

SECTION

*Multiplex Testimonium Illustrissimæ
ac Reverendissimæ PETRI TALBOII
Archiepiscopi Dubliniensis.*

18. **Q**uod verò prædicti Subscri-
ptores silentio innuerunt,
clarissimis verbis professus est Illu-
strissimus ac Reverendissimus Ar-
chiepiscopus Dubliniensis; cuius
honorificum de libris meis & vi-
ctoriâ per illos de Heterodoxis repor-
tatâ Elogium, non patitur innocen-
tiæ meæ tuendæ cura, renitente
licet modestiâ, hîc non apponere.
Invenitur autem publicè impres-
sum in tractatu ipsius *contra Atheis-
mum & Heresim* pag. 28. hæc ver-
borum formâ expressum. Scio Au-
thorem libri cui Titulus [Surefooting]
magno cum Zelo Tractatus aliquot de

hâcre (scilicet de vi Traditionis)
 elucubrâsse, tantâque illos qui Moralem
 tantum in Fide Certitudinem asserunt
 confusione obruisse, ut nullo modo se
 purgare valeant à labe Atheismi quò
 Principia eorum & nuda Fidei Chri-
 stiana Probabilitas ducunt: cujus cri-
 minis ipsos ultra omnem respondendi
 possibilitatem reos peragit prædictus
 Author. Et paulò infra pag. 29. 30.
 idem Reverendissimus faretur me-
 cum Regulam Fidei (in nostris sci-
 licet Controversiis) esse Testimoni-
 um seu Traditionem Ecclesie: necnon
 Testimonium seu Traditionem Ecclesie,
 quæ est Regula Fidei, esse Humanam.
 Denique pag. 30. debere illam esse
 Directricem Infallibilem, aliter enim
 posset à viâ abducere. Hinc in literis
 ad N. datis, quas manu ipsius scrip-
 tas penes me habeo, hanc Metho-
 dum explicandi ea quæ in libris meis
 obscura videbantur, ipsemet pro-
 ponit & approbat Ego (inquit) ar-
 bitror honori D. Sergeantii satis con-
 sultum

sultum iri, explicando quid intelligat
per verbum (Fides.) Explicationem au-
tem, quam afferro, Libri ipsius & Prin-
cipia admittunt sine aliquâ violentiâ
vel torsione doctrinæ ejus illatâ. Sc-
pus itaque & intentum ipsius est de-
monstrare Christum vel Deum reve-
lâsse doctrinam quam profitemur, &
per consequens quod Fides non possit
esse falsa; Applicet solummodo omnia
argumenta, quibus utitur ad hoc pro-
bandum, Fidei Humanæ vel Naturali,
asserâtque deinde [quemadmodum] so-
lent omnes Theologi in nonnullis Ar-
ticulis v. g. in illo de Existentiâ Dei
postquam demonstraverit Certitudinem
Fidei Humanæ vel Naturalis quoniam
omnia Mystéria revelata; nos illa ad-
huc credere fide etiam Supernaturali
motivo Infinitæ Veracitatis Divinæ, ad-
juvante Dei Gratia, hoc factò indubi-
tatum mihi est nihil objici posse contra
ipsius doctrinam & Principia; & sicut
hunc modum se explicaverit omnibus sa-
tisfactum iri: nec aliquid mihi occu-
rit

nit quod Explicationi huic obviare possit. Adhuc enim consistit cum conclusum Evidentiâ quod Christus revelaverit omnia nostra dogmata; & excludit Incertitudinem Fidei quam Stiltingfleetius & Tillotsonus, ipsius Adversarii, asserunt.

19. Hanc Explicationem doctrinæ meæ dedit ipsemet Illustrissimus Archiepiscopus Dublinensis, etsi non usquequaque perfectam, reapse tamen haud ita dissonantem à sensu meo. Nam primò cum omnia argumenta mea desumantur à Testimonio Humano Ecclesiæ, quod, ut ipse Reverendissimus ait, est *Regula Fidei* in nostris Controversiis, & immediatus talis Testimonii effectus sit generare *Fidem Humanam* seu *Naturalem*, Evidens est me locutum de Fide formaliter ut *Humanâ*, & non ut *formaliter Divinâ*. Secundò, idem Reverendissimus optimè attingit Scopum librorum meorum, dum ait illum esse con-

G

cludere

cludere evidenter quòd *Christus* revelaverit omnia nostra dogmata. Tertio, cum requirit ulteriùs addi, nos credere Myſteria (jam probata utique eſſe à *Chriſto*) fide etiam Supernaturali, ex Motivo Veracitatis Divinae ac Gratiae Dei ; hoc ex ipsis terminis jam patet quoad primum, cum Testimonium Ecclesiae Humanum nequaquam ſit Testimonium Divinum: &, quod ad ſecundum attinet, diſertè à me aſſeritur (*Ratio adverſus ſcommata* p. 213.) ubi affirmo omnes Catholicos tenere motionem Divinae Gratiae eſſe cuilibet bono actui neceſſariam, & deditâ operâ loquor ibi de neceſſitate ejusdem ad actûs Fidei, de quibus tantummodò eſt ibi ſermo. In eo autem minùs formaliter locutus eſt (quemadmodum & ego multoties ex ſuppoſitione loquens) quòd dixerit intentum meum eſſe demonſtrare *Chriſtum* vel *Deum* revelâſſe doctrinam quam profiteamur; ſed eodem planè modo, quo & ego, ſeipſum

seipsum explanat in verbis sequentibus, dicens, *explicationem à se datam consistere cum Conclusivâ Evidentiâ quòd Christus omnia nostra dogmata revelaverit.* Id quod facit multo luculentius in Appendice libri modo citati, ubi sic discurret. *Quamvis Traditio non demonstret vel concludat evidenter Deitatem Christi, nec consequenter demonstrare possit aut evidenter concludere Revelationem Fidei nostræ fuisse Divinam; est tamen Argumentum Conclusivum ad hominem, adversus Protestantes ac omnes illos qui fatentur Deitatem Christi, quòd Deus revelaverit omnes Articulos quos profitetur Ecclesia Romano-Catholica, eò quòd fateantur Christum esse Deum. Atque in hoc sensu Author librorum qui inscribuntur (Columna & Firmamentum veritatis Christianæ, Fides vindicata &c.) invincibiliter arguit contra Adversarios pro Conclusivâ Evidentiâ (ex vi Traditionis) quòd Deus revelaverit (supposito Chri-*

stum esse Deum) singulos Fidei Catho-
 lico-Romanae Articulos. Quare; cum
 ut ex personis Fide dignis accepi, in
 hoc sensu se explicuerit, ingentem po-
 tius laudem meretur, quam Censuram
 illam severam quam Author libri in-
 scripti (Re:igio & Regimen) doctri-
 na ipsius inussit, qui existimavit ip-
 sum convenire cum Manicheis & Pro-
 testantibus constituendo claram Evi-
 dentiam esse Christianae Fidei Moti-
 vum seu Regulam. Nam Author libro-
 rum supradictorum penitus negat at-
 que execratur Propositionem illam tan-
 quam ad Atheismum atque Haresim
 ducentem, quam imaginati sunt non-
 nulli ab ipso sustentatam veluti ex
 Principiis ipsius sequentem, nempe.
 Nullus Catholicus vel saltem nul-
 lus homo doctus & ingeniosus te-
 netur assentiri vel credere Fide
 Christianâ ullum Articulum quem
 Ecclesia Catholica proponit tan-
 quam revelatum à Deo, nisi demon-
 stretur, vel ratione clarâ atque evi-
 denti

denti concludatur Deum eundem
 Articulum revelâsse.] In quibus ci-
 rationibus hîc allegatis Illustrissimus
 Vir non solùm explicat quæ sit ve-
 ra doctrina mea, seu Sensus meus
 Dogmaticus, eumque approbat,, imò
 laude dignum pronunciat, sed ul-
 teriùs eandem Explicationem cum
 Libris & Principiis meis sine ullâ
 violentiâ consistere posse ipsemet
 fatetur. Ego autem illam de facto
 cum iis consistere, imò aliam Ex-
 plicationem, attento *Scopo librorum*
 & *Statu Questionis*, cum iisdem
 non posse consistere, in *Vindiciis* &
 præsentî Declaratione evidenter
 Demonstravi.

*Testimonium D. TILLOTSONI
Adversarii mei.*

D. Til-
lotsoni.
Adversa-
rii mei.

20. **C**Æterum, quod rem extra
omnem Controversiam po-
nit, & manifestat luculentissime
mihi necessitatem impositam fuisse
loquendi non de Fide formaliter
ut *Divinâ*, vel de *Intrinsicis* ad
eam requisitis, sed de *Extrinsicis*
solum *disponentibus ad Fidem*, est
Testimonium D. Tillotsoni Ministri
Protestantici, præcipui ex Adver-
sariis meis; qui, licet multa con-
fingere soleat ad invidiam contra
me creandam ac dissensiones inter
Catholicos seminandas (quod &
facit D. *Stillingfleetius*, alique)
in vestibulo tamen libri deditâ ope-
râ contra me scripti, cui Titulus
Regula

Regula Fidei (nempe pag. 3.) ubi potissimum, si quâ alias, serîo loquendum erat, *Statum Questionis* in quo totius *Controversiæ nostræ* cardo vertitur his verbis proponit. *Quæstio ista, quanam sit Christianæ Fidei Regula?* supponit doctrinam aliquam mundo revelatam à Christo, illamque satis Authenticatam, integrè atque eo modo ut intelligi posset, Apostolis à Christo traditam: Quin & hanc eandem doctrinam pari ratione mundo ab Apostolis prædicatam, cum eâ evidentiâ quæ satis erat ad veritatem ejus evincendam. Totum hoc, inquit, necessario quæstioni præsupponitur. Frustra siquidem quæreretur hecine an illa sit Christianæ Fidei Regula, si Fidei Christianæ existentia non fuisset prius supposita. Cùm itaque inquiritur, *Quæ sit Regula Christianæ Fidei*, sensus quæstionis est, quâ viâ, quòve medio doctrina Christi certò derivetur ad nos qui jam vivimus post tot sæcula à tempore quo primum tradita fuit interje-

Eta. Hoc etenim cognito, habemus Regulam Fidei; hoc est, aliquid juxta quod judicare possimus quid sit cui oporteat nos assentiri tanquam doctrina Christi, quid cui non oporteat.

Statu
Contro-
versie
clare pro-
ponitur.

21. Ex quibus verbis clarè perspicitur, Primò, omnia quæ requiruntur ad *Authenticandam Doctrinam Christi & ad veritatem ejus vincendam*, hoc est, ad probandam illam esse à Deo, è cujus solius Auctoritate Fidei veritas *intrinsecè* pendet, Quæstioni nostræ præsupponi; hoc est, à nobis non agi de *Supernaturalitate* Fidei, aut de Evidentia *Mysteriorum* in se; nè quidem ut habitâ per Miracula; ac proinde solummodò tractari de *Humanis* Motivis Fidei *Extrinsècis*, vel, quod idem est, de Fide prout præcisè illis *subest*. Secundò, dilucet ulterius, quid per has voces (*Regula Fidei*) in nostris Controversiis intelligitur, nempe *via* seu *Medium* derivandi *doctrinam Christi ad nostra usque tempora*

pora, quale Medium est Fidei ut
Divina omninò Extrinsicum. Ter-
 tiò, effectum hujus Reglæ pro-
 prium esse derivare Fidei Dogma-
 ta à *Christo* formaliter, seu osten-
 dere ea esse *Christiana*, sistendo
 ibi; non autem ulteriùs progredi
 aut ostendere ea derivata formali-
 ter à *Deo*, seu esse *Divina*. Unde
 Tñ (*Fidei*) Epitheton (*Christiana*)
 adjungere solet (quæ vox apud nos
 in Controversiis nostris est Empha-
 ticè *Formalis*, & vim reduplicatio-
 nis habet) nunquam autem *Divi-
 na* vel aliquid quod significet eam
formaliter à *Deo*. Denique ex ulti-
 mâ illâ clausulâ. *Hoc etenim cogni-
 to &c.* Evidenter apparet nos age-
 re de *disponentibus ad Fidem*; cùm
 nihil ulteriùs (fatente ipso) requi-
 ratur ad assentiendum doctrinam
 (aliquam esse *Christi*, quam Medi-
 um ad hoc probandum idoneum.
 Ex Assensu autem quod sit *Chri-
 sti*, vi hujus *presuppositi* (ut ibi di-
 ctum

Etum est) quòd *Doctrina Christi sit satis Authenticata ab ipso*, (per miracula scilicet & ejusmodi Media quæ apta sunt probare eam esse à Deo formaliter) & cum eâ *evidentia quæ satis erat ad veritatem ejus evincendam* (per similia nimirum Media) ab *Apostolis etiam mundo prædicata*, sequitur evidenter utramque partem teneri ad assentiendum eidem doctrinæ etiam ut *Divinæ*. Ex vi, inquam, *horum præsuppositorum*, non autem ex vi *Argumentorum* quæ ab utraque parte adducuntur.

C O N C L U S I O.

Conclu-
sio.

UT itaque summatim omnia complectar, & finem huic meæ Declarationi imponam, cùm Propositiones omnes & singulas in Monitione contentas non solum agnoverim

verim ut meas, easque æquivalenter in libris meis repertas ostenderim, sed & insuper Citationibus ex ipso Sratu Quæstionis & ex Titulis ac Præfationibus librorum meorum desumptis (à quibus vel maxime illorum Sensus sumendus est) luculenter demonstrârim me per *Regulam Fidei* constanter intellexisse *Traditionem Dogmatum quæ semper fuit in Ecclesiâ Catholicâ*, & locutum fuisse non de *Intrinsicis* requisitis ad Fidem, sed de *Extrinsicis* ad illam *præviis & disponentibus Hæreticos ad credendum*: Quin & easdem Citationes iis considerationibus muniverim, quæ manifestè evincunt me non potuisse in alio sensu loqui, adeoque non requisivisse ut ipsa *Objecta* vel *Assensus Fidei Divinæ* evidenter cognoscerentur ad credendum: imò, cum idem ulterius confirmatum dedecum Testimoniis tot virorum Catholicorum notæ Eruditionis & probitatis,

bitatis, qui in diversis regionibus constituti, sine ullâ communicatione, in eandem sententiam de sensu librorum meorum *dogmatico*, & doctrinæ in illis contentæ approbatione conspirârunt, cui nec ii qui à nonnullis existimati sunt contra me subscripsisse, eò quod versionem esse *Grammaticè veram* testati sunt, refragari vel contradicere integrum duxêrunt; denique ex testimoniis ipsorum etiam *Adversariorum* Protestantium, qui nihil aliud inter me & ipsos in *Questionem* verti declarant, quàm, *Quod sit Medium quo cetò cognosci poterit quamnam fuerit doctrina à Christo & Apostolis tradita* (Litera scilicet *S. Scripturæ* nuda, an *Traditio Ecclesiæ*) ultrò fatentes ea omnia quæ spectant ad *Fidem*, ut *Divina* est, *præsupponi*, & consequenter probatione non indigere; Ex aliâ verò parte, cum non nisi unus repertus fuerit, qui sensum pravum libris meis

meis affixerit, sed nec ipse *constanter*: Hæc, inquam, cum ita sint, spero me hæc Declaratione abunde officio meo satisfecisse, tum erga *Monitionem* Eminentiarum VV. tum erga dictum Apostoli in illa memoratum; nimirum, *Græcis & Barbaris, Sapientibus & Insipientibus me esse debitorem*; cum *Sapientes* norint ea quæ in libri alicujus Contextu proferuntur, juxta Sensum in *Statu Questionis & Praefationibus* Expressum intelligi debere; maximè quando *mutua Suppositio* vel *Concessio Adversariorum* necessitatem in jecit utendi nonnunquam verbis æquivocationi obnoxiiis, ac proinde aliquantulum obscuris; *Insipientes* verò, tum ex clarissimis verbis & ad omnium captum accommodatis, quibus Propositiones in *Monitione* contentæ concipiuntur; tum ex Testimoniis tot Virorum Illustrum omnis generis in eandem sententiam concurrentibus, facile

facile perspicient, me non de *objectis* vel *Affensu* Fidei *Divinae* demonstrandis agere, imò nec de *supernaturali* Infallibilitate Ecclesie probandâ per evidentem rationem Naturalem, sed tantum de *Extrinsicis præviis* ad Fidem & *disponentibus Hereticos ad credendam*, id est de TRADITIONE seu *Humano* Ecclesie *Testimonio*, quod contendo (cùm multis viris doctis) habere in se Certitudinem Infallibilem, ac proinde vim *concludendi* contra Adversarios, Supernaturalem Ecclesie Infallibilitatem negantes, dogmata quæ hodie recipiuntur in Ecclesiâ Catholicâ, fuisse in initio à Christo & Apostolis tradita.

Hæc Declaratio doctrinæ meæ, si quid ampliùs desiderari queat, ulteriùs confirmari poterit ex innumeris penè locis in librorum meorum serie passim occurrentibus, & ex objectionum solutione, uti videre licet in *Vindiciis*, *Apologeticis*,
Expla-

Explanationibus, Refutationibus, multisque literis meis satis prolixis Romanam jam missis. Verum hæc impræsentiarum dicta sufficient (uti spero) ad sensum meum circa contenta in *Monitione* declarandum. Quæ omnia eâ reverentiâ quâ Catholicum decet, judicio Eminentiarum VV. ac Sedis Apostolicæ humiliter submitto; ac Typis excudi curavi, quò non solum Eminentiss VV. sed omnibus pariter constet, me tum ex animo tum ex obedienciâ hanc mei ac doctrinæ meæ rationem reddidisse. Parisius Die 7. Maii Anno 1677.

Eminentiarum VV.

*Humillimus atque obsequen-
tissimus in Christo servus.*

JOANNES SERGEANTIUS.

AP.

A P P R O B A T I O.

DEclaratio D. JOANNIS SERGE-
 ANTII circâ Doctrinam in li-
 bris suis contentam exhibita Con-
 gregationi Eminentissimorum ac
 Reverendissimorum Cardinalium
 in Universa Christiana Republica
 contra Hæreticam pravitatem Ge-
 neralium Inquisitorum, licet conti-
 neat quosdam loquendi modos non
 satis in scholis usitatos, tamen quo-
 ad rem sana est & principiis Fidei
 Catholicæ conformis. Ita sentio
 Duaci Die 1. Julii 1677. NICOLAUS
 JOSEPHUS DE LA VERDURE S.The-
 ologiæ Doctor & Professor Regius
 Ordinarius.

APPENDIX.

O S E U

QUERIMONIA

JOANNIS SERJEANTII

Adversus M. Lominum.

Exhibita

*Sacrae Congregationi Em̃orum &
R. Em̃orum DD. Cardinalium in U-
niversâ Christianâ Republicâ con-
sistens Hereticam pravitatem Gene-
ralium Inquisitorum.*

Em̃i DD.

VIsus mihi sum cum ratione
sperare posse, postquam
Monitioni Em̃arum VV.
pro modulo meo paruissem, & do-
ctrinam meam clarè & perspicuè &
ad omnium captum accommodatè, præ-
cedenti

B

cedenti *Declaratione* explicare conatus essem, nihil ultra molestiæ Em^{tiis} VV. allaturam causam meam; Verùm, nova me necessitas impellit ad æquissimum Tribunal Vestrum denuò confugiendi. Prodiit nuper Parisiis liber quidam seu veriùs famosus Libellus contra me scriptus, sub hoc invidioso Titulo, [*Blasphemia hæresis olim in Pelagio & Manichæis damnata, nunc denuò renascentis Historia & Confutatio, Authore M. Lomino Theologo.* Fictus hic Author non solùm atrocissimis me calumniis tanquam Hæreticum proscindit, libròsque meos, veluti plurimarum hæresum colluviem, toti Ecclesiæ exponit detestandos, atque Hæreticis contra quos scripti sunt deridendos, sed mei causam omnibus etiam quibuscunque, qui vel minimum Amicitiae, vel Æquitatis, vel Charitatis, vel Justitiæ erga me exercuerunt, calumniæ dentem infigit. Mirabar ingeniorum

rum inquietorum pervicacem indolem, pacis omninò impatientem, & turbas novas, dum veteres ad Tribunal Vestrum sopiendæ starent, importunè cientem. Mirabar in homine Catholico (ut præ se fert) insolitam proterviam, & observantiæ quæ S. Congregationi debetur seu immemorem seu contemptricem; quæ nè tantillum, saltem Reverentiæ ipsi reliquit ut expectaret sententiam Vestram, neque interea novis scriptionibus, ficto loco, ficto tempore, ficto Authore publicatis, Authoritati Vestræ illuderet. Quare, hujusmodi Calumniis & Stratagematis impetitus atque Innocentiæ Famæque meæ præsidium, Scriptori Catholico, si cui mortalium, necessariæ, ab Em^{tiis} V V. petere coactus; sequentem Querimoniam adversus Librum & Authorem prædictos, dolens instituo.

Capita Querimonie sunt ista.

Primum, Quòd Librum prædictum in lucem emiserit Lominus, non solùm pendente adhuc lite, sed contra (a) Monitorium Em^{arum} V V. ad Ill^{mum} Archiepiscopum Dublinensem directum, *ne consopitæ differentie ultra reviviscant*; non alio, ut videtur fine, nisi ad turbas in Ecclesiâ ciendas, & Judicium Em^{arum} V. V. prævertendum; quantumcunque prætendat Ipse id factum ut Sta Sedes (b) *plenius informaretur*. Nam, si illum sibi finem præstituisset & Paci ac Charitati studuisset, nil opus erat antiquas Accusationes jamdudum Romam missas & examinatas *publicare*, sed novas (si quas reperisset) ad Tribunal Vestrum scripto *privato* transmittere & Em^{arum} V V. sententiam expectare.

(a) Hujus Exemplar ponitur Lominus in suâ Appendice.

(b) p. 17.

2um. Quod nomen fictitium *Lomini* libro apposuerit quò liberiùs sub illâ larvâ calumniandi libidinem expleret, & in me atque omnium Ordinum homines securiùs debaccharetur. Illud tantùm in præsens dicam, rem esse inauditam atque incredibilem, modò ipse Hæreticus sim, nè unum quidem repertum esse in Ecclesiâ Dei, qui, zelo Fidei armatus, Libri contra virum tot hæresum (ut prætendit) reum scripti palàm se agnoscat Authorem. Sed nec solummodò nomen fictitium Libro imponit, sed & insuper (nè succenserent, & quidem meritò, Em^{tia} V V. eò quod pendente lite illum publicaverat) falsò & fraudulenter prætendit eum Typis ex- In Ap-
cusum fuisse Anno 1675. hoc est pendice.

Anno, ut dicit, integro ante *Monitionem* S. Congregationis ad me directam 25 Julii Anno 1676. Cum tamen in ipso Libri Contextu. p. 13. mentio fiat de eodem *Monitorio*,

(c) p. 55. 65. 67. & multis aliis in locis.

(d) Plurima huius rei argumenta in Apologeticâ meâ secundâ accumulatur.

(e) In E. Pitt. Dedicatione.

(f) p. 117.

(g) p. 14.

(h) pag. 118. 150.

& plurimas ejusdem sententias verbo ad verbum (c) in dicto Libro allegatas videre fit quæ nusquam alibi reperiuntur ; Quod certe fieri potuisse , si liber impressus fuisset antequam *Monitio* erat scripta, absque Prophetiâ dono vix credi potest ; sicut nec *Anno* 1675. nominare Innocentium XI præsentem Pontificem , quod tamen reperitur in Exemplaribus primò excusis, quorum unum reliqui Parisiis Illmo ac R^{mo}. Nuncio Apostolico ostendendum. Sic nempe placuit Divinæ Providentiæ res disponere ut *mentiretur iniquitas sibi* dum conata est falsis præstigiis (quas unice affectat Author iste) illudere Prudentiæ Supremæ Curiæ. (d)

3um. Quòd scripta quædam , ut prætendit, (e) Ill^{mi} ac R^{mi} D. *Petri Talboti* Archiepiscopi Dublinensis in quæ se (f) *casu incidisse* ait, (g) *absque facultate ipsius*, imò (h) *in scio iplo & forsitan nolente* in lucem

lucem ediderit, quò Authoritate Archiepiscopali abuteretur ad gravio- rem famæ meæ notam inurendam. Neque enim facile credi potest eundem Ill^{lum}. scripta illa pro suis veris & genuinis aliquando agniturum, vel patienter latu- rum se majoris partis Famosi istius Libelli, ac proinde Calumniarum ac Mendaciorum quibus refertus est, Authorem haberi & Archite- ctum. Quamobrem & famæ Illius (quantum sine propriæ detrimento licet) consulere cupiens, ea quæ tanquam ab Ipso prolata asseruntur à *Lomino*, in hâc Querimoniâ meâ non Ipsi sed *Lomino*, donec aliud constiterit, imputabo.

4um. Quòd cùm Librum suum dividat *Lominus* in duas partes, *Hi- storicam* scilicet & *Dogmaticam*, in Historica, i. e. in rebus facti enar- randis innumeras fraudes, impostu- ras & Mendacia concervaverit; in- finita pænè quæ falsa sunt audacter

effutiendo, & quamplurima quæ vera sunt fraudulenter celando, ad Veritatem simul & Innocentiam meam opprimendam.

sum. Quodd in Dogmaticâ parte Libri, *i. e.* in Doctrinâ meâ exponendâ, Statum Quæstionis falsò, *i. e.* ex proprio cerebro non ex libris meis desumptum proposuerit, locos aliquos ex illis excerptos mutilaverit, alios non rectè traduxerit, sensum meum sinistris Interpretationibus ubique perverterit, & plurimas absurdissimas opiniones, de quibus nunquam cogitavi, mihi affinixerit, quò sic me Manichæismi, Pelagianismi, Eunomianismi, aliarumque nescio quot hæresum coram Universo Orbe reum perageret. His pænè omnibus jam respondi in Vindiciis meis, Apologeticis & aliis Explicationibus Literisque Romam missis. Pauca illa quæ in hoc libro adduntur, vel falsa esse vel futilia, ubi occasio tulerit, ostensurus.

6um. Quòd longè majorem **Libri** sui partem *Vindiciis* meis confutandis impenderit *Lominus*, contendens sensum à me ibi agnitum sensui librorum meorum prorsus contradicere, & tamen iis quæ à me ibi adducta sunt & sigillatim exposita ad ostendendum sensum à me assignatum cum **Libris** meis concordare, nullatenus responderit sed ea celârit ac suppresserit. Porro, cum Ego in *Vindiciis* meis ad oculum ostenderim & testibus comprobârim quibus artificiis ad sensum meum doctrinalem pervertendum usus fuerit Propositionum **Excerptor**; nempe, quòd versutè & iniquè eas exhibuerit, *aliqua maximi momenti in alienum sensum detorquendo; alia Essentialia tam Antecedentia quam Consequentia omittendo, alia quæ sensum meum penitus pervertunt de suo addendo, totius discursûs scopum & seriem supprimendo, & in discursu subjuncto pessimè falsando;*

Lominus

Lominus neque hæc particulatim diluit, neque vel minimam de istis mentionem facit. Conqueror itaque de Authore isto quod utrumque eorum omiserit in quibus *Vindiciarum* mearum vis unicè posita erat (ac proinde sine quorum refutatione *Vindicias* meas confutare impossibile est) & tamen nonnullis locis malè excerptis & propriis Animadversionibus fretus, insigni pompa (i) ostendet se *Vindicias* meas confutasse, indéque ingentes triumphos celebret & mirâ confidentiâ sibi plaumat.

7um. Quòd unâ insigni Calumniâ omnium librorum meorum sensum perverterit, asserendo (l) eorum omnium scopum esse hanc hæreticam Propositionem probare, viz.

(m) pag. 308. [(m) Nullus Catholicus vel saltem nullus homo doctus vel ingeniosus tenetur assentiri vel credere Fide Christianâ ullum Articulum ab Ecclesiâ Catholicâ propositum ut à Deo revelatum

latum, nisi demonstretur vel concludatur per claram & evidentem rationem à Deo Articulum illum revelatum fuisse.] Tantumque hæc Calumniâ gloriatur ut sæpius improperet me noluisse alteri Propositioni ab Illmo Dubliniensi oblatae D^{no} de Sainte Beuve subscribere viz. [Non (n) requiritur necessario (n) p. 10. ad professionem Fidei Catholicæ (eti- 309. am in viris doctissimis & acutissimis qui Catholici sunt) Evidentia in Attestante, vel Evidentia talis de Infallibilitate Ecclesiæ cui resistere non possit depravata voluntas.] nec aliud potuisse ipsum à me responsum extorquere quàm hoc, *Profectò Domine, est valdè captiosa propositio.* Quàm verò calumniosè hæc à Lomino dicantur ex brevi quam hîc subjiçio doctrinæ meæ summâ evidenter patebit. 1°. Quia in libris meis nullo loco loquor de *Evidentiâ* quam vocant in *Attestante*, utpote ad Controversiam cum nostratibus Hetero-

ro-

rodoxis, Doctrinam Christi esse Divinam concedentibus, nihil pertinente; sed de Traditione testificante

- (o) Vide Vind. §. 15. 16. Explan. §. 9. 10. Declarat. Sect. 4. 5. (p) Err. non pl. p. 31. & p. 120. 121. (q) Fid. Vind. p. 86. 90. 152. (r) Fid. Vind. p. 36. 37. Ratio adversus scommata p. 113. (f) Err. non pl. p. 133.
- Doctrinam Ecclesiæ hodiernam fuisse in initio à Christo & Apostolis prædicatam; qui verus & unicus omnium librorum meorum scopus est, ut fusè ostendi in (o) Vindiciis & alibi. 2º. Quòd de (p) Evidentiâ Supernaturalis Infallibilitatis Ecclesiæ idem statuendum esse doceam quod de aliis Articulis Fidei, quos (q) supra captum Rationis Naturalis esse profiteor, ac proinde Evidentiam per rationes Naturales de Infallibilitate Ecclesiæ prorsus rejiciam. 3º. Absolutam Certitudinem, immunitatem ab Errore seu Infallibilitatem (has etenim tantum sonare tum profiteor, tum (r) demonstro) (f) duplicem statuo: *Materialem*, quando nimirum quis adhæret Judicio Authoritatis quæ est Infallibilis, licèt is non omninò videat seu cognoscat eam esse

esse talem: Et *Formalem*, quando scilicet quis *videt* seu *cognoscit* Auctoritatem illam errare seu fallere non posse. Porro, assero tum Doctos tum

etiam (t) *Vulgus esse formaliter infal-*

libiles in aliquo casu: Hoc est, utrosque

certò cognoscere Humanam Auctoritatem modò sit ingens, gravissi-

ma ac latè fusa, esse Infallibilem seu errare non posse in testando res

notorias & manifestas, uti experimur in unanimi assensu quo tenent

existere Romam, fuisse Henricum Octavum in Angliâ, & hujusmodi;

ac proinde utrosque etiam cognoscere (vel saltem cognoscere posse) .Hu-

manum Testimonium Ecclesiæ fallere non posse in Christianâ Fide tra-

dendâ: Cum hoc tamen discrimine (u) quod *vulgus* hoc cognoscat *pra-*

cticè quasi; *docti*, etiam *speculativè*; *vulgus rudi* modo, *crassè & confusè*,

docti, *clariùs*, *distinctiùs* & *expressiùs*; Denique quod *vulgus*

ex naturâ quasi hâc cognitione imbu-

(t) Ibid.

p. 141.

153. Fid.

Vind. p.

138.

(u) Err.

non pl. p.

141. Rat.

adv.

Scem. p.

4. Fid.

Vind. p.

132. ad

p. 139.

(x) Err.
non pl. p.
153.

imbuatur; docti verò *ex institutione* hoc cognoscant penetrantiùs; eo utique gradu quem *Ars* superaddere solet *Natura*, (x) & prout *necessitates Ecclesie* hoc indigebunt.

Quod in hoc tandem recidit, doctrinam meam esse, oportere ut membra Ecclesie docentis sint eatenùs docti quatenus *ars solet perficere naturam & quatenus usibus Ecclesie conducibile ac necessarium fuerit*: Neque hâc ex parte aliud genus cognitionis nec quicquam amplius requiro in Pastoribus ac Rectoribus quàm in Generalitate seu Corpore Ecclesie Credentis,

(y) Err.
non pl. p.
153.

(y) (utrosque siquidem statuo hâc in *re formaliter infallibiles*) secluso gradu illo seu perfectiori cognoscendi modo qui doctorum omnium est proprius; qualem denegare Pastoribus nimis dedecorosum esset. 4°. Quamvis contendam Traditionem seu Humanum Ecclesie Testimonium habere vim Medii Demonstra-

strativi respectu Prædicationis Christi, id est, ad præbandum certò & Evidenter Fidem quam hodie profitetur Ecclesia fuisse primitiùs à Christo & Apostolis prædicatam (quam quæstionem (2) non spectare ad Fidem ipsemet *Lominus* agnoscit) illamque, scilicet vim Conclusivam Traditionis, omnibus aliquo modo esse Evidentem, diversimodè licèt (ut dixi) pro captu & qualitate Personarum, non tamen requiro Evidentiam claram & penetrativam, *neque illius*, ad Assensum vel Professionem Fidei simpliciter, etiam in viris doctissimis & acutissimis qui Catholici sunt, cùm disertè asseram (a) *Substantiam Fidei subsistere posse etiamsi nè unus quidem in toto terrarum orbe reperiretur qui cognosceret vel cognoscere posset Regulam Fidei* (de quâ loquor in libris meis, id est Traditionem) *esse infallibilem.*
 5º. Ad Divinam autem Providenti-
 am spectare arbitror, *ubi necessitas*
Ecclesia

(2) p. 311

(a) Erroris non plus ultra. p. 143.

Ecclesiæ id postulaverit, id est, in casu Controversiæ motæ (de hujusmodi siquidem casibus, ipse, Controversista utique & non Theologus Scholasticus cujus est tractare de intrinsecis requisitis ad Fidem *ut in se*, jus habeo ut intelligar) vel in casu Dubii cui aliter satisfieri non potest, ut aliqui saltem sint in Ecclesiâ qui Certitudinem hujus Medii, nempe Traditionis (quam voco Naturalem Infallibilitatem Ecclesiæ) omnibus notam Practicè, speculando penetrare, & discurrendo vim ejus Conclusivam distinctè manifestare valeant ad Dubios in Fide confirmandos & Heterodoxos redarguendos; cum in rebus purâ Naturali ratione cognoscibilibus (quale est hoc, talem scilicet vel talem Doctrinam fuisse à Christo & Apostolis traditam) nemo intelligens, modò rectam rationem sequatur, teneatur aut possit ultra motivum assentiri. Hoc itaque ad
 Divi-

Divinam Providentiam, ut dixi, spectare arbitror; pari planè modo quemadmodum ut aliqui etiam sint qui Existentiam Dei, omnibus practicà quadam cognitione evidentem, clarè & distinctè contra Atheos, *ubi necessitas id exegerit*, concludere valeant. 6°. Denique, Neque hanc Evidentiam de Naturali Infallibilitatè Ecclesiæ, si habeatur, sufficere arbitror in viris etiam doctissimis ad credendum; sicut oportet, vel talem esse cui resistere non possit depravata voluntas in ordine ad actus Fidei eliciendos; præsertim cùm Evidentia ista non pertingat ad Revelationem ut formaliter Divinam; sed insuper ad singulos actus Fidei Gratiam Dei Internam esse absolutè necessariam (b) expressè profitear.

(b) Rat.
adv.
Scom-
mata. p.
213.

Unde, cùm supradicta Propositio
[Non requiritur necessariò ad profes-
sionem Fidei Catholicæ, &c.] mihi
oblata fuisset ab Illmo Dubliniensi

C

per

Julii 4.
1675.

per Judicem Delegatum, illam quidem captiosè mihi esse propositam dicebam, cum multa insinuaret à me sustineri quæ reverà non sustinebam sed penitus abnuebam; esse verò eam in se Catholicam tum agnovi, tum doctrinæ in libris meis contentæ conformem liquidò ostendi ex *Vindiciis* meis; Eidem verò subscribere ad instantiam prædicti Ill^{mi} haud integrum mihi esse dixi, imò nec ipsi Existentiæ Dei vel Symbolo Apostolorum si id ab Ipso exigetur; cum ex simili casu jam expertus pernôsssem nihil aliud importunâ talis Subscriptionis postulatione intendi quàm occasionem exinde captare proclamandi me ab Ipso convictum, hæresim quam clamabat in libris meis contineri, retractâsse, vel me mihi met contradixisse. Neque me fellit conjectura; Literis siquidem die proximâ à postulatâ Subscriptionem dictâ ad Judicem Delegatum scriptis,

Julii 5.
1675.

scriptis, affirmavit *nihil clarius esse quam Libros meos cum Vindiciis non concordare*, (licèt eas tunc temporis nequaquam viderat;) idemque (c) passim confirmat Lominus, maximè cum dicit, (d) me modò subscripsissem, *tali subscriptione omnes libros meos maximè ridiculos reddidisse*. Hujus proinde facti veritatem vel non est assecutus, vel dedita operâ pervertere voluit *Lominus*: Propositionem ipsam, quam, ut dixi, veram agnovi & Catholicam & in scriptis meis verbis æquivalentibus repertam, haudquaquam rejeci: sed Proponentem timebam, cujus ingenium & artes expertus (ut dixi) noveram, & cui novam criminandi ansam præbere consultum non putavi. Quare & prædictus Delegatus nihil amplius à me hâc in re exigebat, sed non obstante clamorosa & minaci Adversarii mei in prædictis Literis importunitate, quarto post die, jussu Ill^{mi} Archie-

(c) pag.
152.23.
&c.
(d) pag.
310.

Hujus
Exem-
plar po-
netur in-
ferius.

piscopi Parisiensis, cū ego denuo
subscripsissem Censuræ, sub hac
expressâ formulâ [*Non ut doctri-
nam meam retractans sed in eā-
dem persistens, &c,*] Declaratio-
nem edidit ab Ipso & D^o. Porcher,
altero Censore, signatam, quâ pro-
fessus est *se non intendisse vel mihi
vel libris à me editis per præfatam
suam qualemcunque Censuram, vel
minimam notam inurere.* Hæc impræ-
sentiarum ad Doctrinæ meæ Inte-
gritatem manifestandam sufficiant.
Redeo ad Capita Querimonix.

8um. Cū ego in Vindiciis meis
& aliis Explicationibus Romam
missis de præfatâ Censurâ purgâs-
sem prædictas Propositiones *prout
jacent in libris meis,* placuit S. Con-
gregationi, postquam *doctrina mea,*
(ut ad me scripsit Ill: admodum
D. Franciscus Maria Abbas Mon-
tanus Internuncius Apostolicus Pa-
risiensis) *in eâ benè cribrata fuisset,*
in Monitione ad me directâ nihil
aliud

aliud requirere nisi ut *memor dicto-
rum Apostoli*, [*Gracis & Barbaris,
Sapientibus & Insipientibus debitor
sum*] hæc duo præstarem : Primum,
cùm vilum fuerit quibusdam me
docuisse quòd ad credendum Ob-
jecta Fidei requiratur Evidentia
Connexionis, Prædicati cum Sub-
jecto, necnon Evidentia Regulæ Fi-
dei per quam crediturus infallibili-
ter certus sit se falli non posse, præ-
fatas propositiones obscurè in libris
meis hucusque dictas clarè & per-
spiciuè & ad omnium captum ac-
commodatè declararem : Secun-
dum, cùm in Vindiciis meis decla-
rem me loqui de Regulâ Externâ
Fidei seu de Traditione Ecclesiæ
quâ Protestantes possunt ad Catho-
licam Religionem trahi, cùm di-
cant se accepturos Catholicorum
dogmata si ostendatur evidenter
quòd sint illa quæ Christus & A-
postoli tradiderunt, ideòque me
docuisse hanc Regulam, Traditio-
nem

nem nempe, debere esse evidentem ad eos convincendos; clariùs id explicarem, & docerem quòd non loquar de intrinsecis requisitis ad credendum, sed de Extrinsecis præcedentibus actum credendi & disponentibus Hæreticos ad credendum. Ex quibus patet S. Congregationem sollicitum tantum fuisse de removendâ Evidentiâ ab ipsa *Fide* vel *Regulâ Fidei*, Infallibilitate scilicet *Supernaturali* Ecclesiæ (quæ cùm ipsa sit etiam Articulus Fidei & quasi transcendens respectu reliquorum, potest vocari *Regula Intrinseca Fidei* ut *in se*,) non autem de excludendo à *Regulâ Externâ Fidei*, nempe Traditione, quòd debeat esse evidens ad convincendos Heterodoxos dum contra illos arguitur, sed potiùs doctrinam illam admisisse veluti à reprehensione immunem: Sed neque sollicitam fuisse ut ego explicarem libros meos de *Evidentiâ Credibilitatis duntaxat*,
 quem-

quemadmodum exponit Monitorium *Lominus* p. 13. (intelligens per Evidentiam Credibilitatis, *Moralem tantum*) cùm Monitio nullam omninò mentionem faciat de tali Evidentiâ, & ego apertè affirmaverim in Vindiciis meis me docere inesse Traditioni Evidentiam *plusquam Moralem*, etiamsi *Moralem* ad Fidem absolutè sufficere profitear. Imò, si verba illa superiùs citata, viz. [*Ideò me docuisse hanc Regulam, Traditionem nempe, dehere esse evidentem ad Protestantes convincendos, quia ipsi dicunt se accepturos Catholicorum dogmata si ostendatur evidenter quòd sint illa quæ Christus & Apostoli tradiderunt.*] attentè considerentur, evidenter constabit S. Congregationem manifestè supponere vel potiùs declarare sibi satisfactum iri si Libros meos explicem de Evidentiâ *Externæ Regulæ Fidei*, scilicet *Traditionis*, quæcunque demum Evidentia illa quam requiro sit,

five Moralis, five plusquam Moralis, modò declarem me non loqui de *Intrinsicis requisitis ad Fidem*, sed de *Extrinsicis precedentibus actum Fidei*, & *disponentibus Hæreticos ad credendum*: Id quod abundè, uti spero, & ad plenam S. Congregationis satisfactionem præstiti in Declaratione meâ superius positâ. Quid verò ad hæc Lominus? Num dicet esse contra Fidem asserere Traditionem seu Humanum Ecclesiæ Testimonium habere in se Evidentiam & Certitudinem plusquam moralem ad derivandam fidem à Christo & Apostolis prædicatam? At ipse-

(e). 211. met (e) agnoscit hanc Quæstionem, scilicet, *an Traditio Humana sit medium Demonstrativum prædicationis Christi*; non spectare ad fidem, eamque propterea tanquam probabilem admittit: Aut dicit Hæresim esse affirmare oportere esse aliquos in Ecclesiâ qui valeant, *ubi necessitas id exegerit*, vim istam Conclusivam

Tradi-

Traditionis penetrare & contra Heretodoxos evidentem facere, id est, demonstrare? At, si probabile sit (ut ipse testatur) Traditionem esse Medium Demonstrativum prædicationis Christi, quomodo erit Hæresis uti illâ ut tali, aut requirere ut aliqui sint in Ecclesiâ qui illâ taliter uti possint? Maximè, cum ipsemet R^{mus} Dubliniensis fateatur me hac Methodo (f) invincibiliter prostravisse Adversarios meos Protestantès, Certitudinem merè Moralem in Fide dari asserentes; illâque ex parte (g) *laudem mereri potius quàm Censuram?* Quid ergo sibi vult Lominus? Si ipse admittat illam opinionem, nimirum Traditionem Humanam esse Medium Demonstrativum prædicationis Christi, tanquam probabilem, potest secundum ipsum esse vera; &, in casu quòd sit vera, Evidentia ipsius potest consistere cum Fide multo magis quàm Evidentia in Attestante; hæc

(f) Satare I
mediu
p. 28. 1

(g) I' Appc
p. 6.

hæc etenim multo immediatior est Revelationi Divinæ & ipsi actui Fidei quam Evidentia Traditionis, quæ non ulteriùs se extendit quàm ad Prædicationem Christi. Porro, si Evidentia Traditionis poterit consistere cum Fide, clarum est requirere in aliquo casu ut ab aliquibus habeatur, non posse ullo modo Fidei præjudicare, cum sit quid purè Extrinsecum & præambulum ad fidem; haud magis quàm requirere Evidentiam de Certitudine Sensuum, (à quâ Traditio & omnis Cognitio nostra dependet) vel in aliquo casu de Existentiâ Dei, præjudicant Fidei. Nullus dubito quin Lominus obtendet etiam hæc esse Hæretica: Sed quid refert quid dicat Lominus, cum id non dicat S. Congregatio. Nunquid docebit S. Congregationem quid sit Hæresis, quid non? Quin & hoc aliquando ipsum ausurum haud alienum ab ingenio viri judicabit quisquis zelum quo ardet

ardet ut ego quoque modo Hæreticus habear, & reliqua Querimonix capita attentè consideraverit. Conqueror itaque Lominum, pervertendo intentum S. Congregationis & perperam exponendo ejus verba, reservâsse sibi ansum clamitandi me, licèt usque ad Litteram Monitioni S. Congregationis obsecutus fuisset, nondum tamen officio meo fecisse satis, indeque turbas & lites quas excitavit, etiamnum continuandi.

9um. Quòd, inanis gloriolæ aucupio & infamix meæ desiderio accensus, ridiculam de Congressu quodam in Cubiculo Ill^{mi} D. Abbatis *Montacutii* Narrationem exhibuerit, adeò accuratè expositam ut juraret Lector eam à Notario quopiam currente calamo verbatim exceptam; cùm tamen non nisi à fragili (nè quid asperius dicam) Adversarii mei seu memoriâ seu Testimonio hausta fuerit, &, uti
à

à *Lomino* exponitur, multa contineat tum falsissima tum à scopo doctrinæ ac discursus mei prorsus aliena : Verùm hoc non jam mirandum in Authore isto. Potissimum autem ipsum incuso quod celârit omnia quæ causæ meæ quoquo modo favere poterant. Nimirum, 1°. Adversarii mei stratagemâ ; qui, cùm ante quinque septimanas coram Abbate Montacutio se mihi perfectè reconciliatum declarâssent, postquam mensem integrum, legendo Suarezium & excerptendo è libris meis locos nonnullos, perverti (uti sperabat) faciliores, se ad Disputationem præparaverat, simulavit se magnopere cupere me convenire solum in cubiculo dicti Abbatis ut fœdus amicitia nunquam violandæ inter nos percuteretur : *dum* autem loquebatur de pace, paraverat se ad bellum ; meque imparatum & nè somniantem quidem de disputatione ullâ veluti

veluti ex insidiis adortus est. 2°.

Quòd, cùm ad diluendas hujusmodi objectiones, necesse mihi esset locos clarè explicativos intenti mei e libris meis sèligere atque in parato habere, ut & integram Doctrinæ meæ seriem exhibere, (quod mihi, in mei ipsius libris legendis non admodum tunc versato, operâ extemporaneâ perficere impossibile erat,) is, nisi id incunctanter facerem, me hæresis convictum vociferabatur. 3°. Quòd duos viros in Doctrinâ meâ minimè versatos, indèque ei (malè utique adhuc intellectas) adversos, hyperaspistas sibi adsciverit; &, me inscio & inconsulto, Disceptionis nostræ Arbitros constituerit. 4°. Quòd cùm mihi incumbere explicare sensum ac Doctrinam meam, ac proinde longiusculis sermonibus uti, is, nè astantibus quicquam lucis inde effulgeret ad Doctrinam meam rectè intelligendam, obstreperâ importunitate

nitatē se ingerens, loquentem perpetuò interpellârit & omnia turbârit. 5°. Quòd, idem Adversarius meus magniloquentiam & multiloquium quasi Authoritatis jure sibi debitum arrogans, Hæreses nescio quot mihi affinxerit ; &, postquam finem perorandi fecerat, socios suos ad loquendum vehementer incitaverit (modò hunc, modò illum) unde accidit adeò obtusas esse aures animosque omnium, ut neque ego quid ipsi sibi vellent (extra scopum utique ac sensum meum evagantes) neque Ipsi quid Ego, satis intellexerint. 6°. Quòd ego contestatus sim mecum in hâc disputatione iniquè ac versutè agi ; neque responsum aliquod dare mihi integrum esse donec haberem in scriptis liquidò expositum quid mihi objectum esset. Denique quod caput est, celat omnino ac supprimit quòd *communicatis* mihi *postea in scriptis* Adversarii mei *objecti-*

objectionibus, ego Doctrina mea Explicationem è libris meis pertextam exhibuerim, quâ in eodem loco, coram eodem Illmo Abbate & R^{do} admodum P. Gough (qui unus erat ex his quæ ipsi ante favebat) idem Adversarius meus sibi satisfactum palam agnoverit, & R^{du} ille Pater ad lectionem librorum meorum & cum Explicatione illâ collationem se accingens, bonam deinceps de me Doctrinâque meâ opinionem conceperit.

Vide
Decla-
Sect. 5.
§. 12.

Hæc ita esse patebit partim ex Literis dicti P. Gough in Declaratione supra positâ Sect. 5. §. 12. citatis: partim ex Literis ejusdem Ill^{mi} Abbatis super eâ re ad Em^{mum} Cardinalem Barberinum scriptis; partim ex Testimonio ejusdem Ill^{mi} infra ponendâ, de isto ipso Congressu; quod manu ipsius signatum penes me habeo: Partim denique ex ipsâ meâ Declaratione. Incredible siquidem cuivis viro æquo

ac cordato apparebit me meam ipsius Doctrinam (clarè ibi expositam) adeò penitus ignorâsse ut (modò objicientis mentem liquidò intel'exissem) responsa darem tam longissimè ab eâdem abhorrentia in meum ipsius præjudicium.

Denique, ut quod res est dicam, strepitus in hoc congressu, & Confusio, & inutiles rixæ fuerunt, prætererea nihil; nè quidem ipse Questionis Status unquam liquidò expositus; dum Ego (ut Controversiam decuit) locutus sum de Fide præcilè quatenus controversitur inter nos & Heterodoxos; is de Fide ut *in se*; Ego de Fide quæ est Divina quidem materialiter & re ipsâ seu ex mutuâ suppositione, quatenus tamen formaliter subest Medio Naturali probanti eam esse à Christo, Traditioni scilicet seu Humano Ecclesiæ Testimonio: Is de eâdem ut formaliter Divinâ, & quatenus subest Mediis probantibus eam

eam esse à Deo. Hinc objecta vix intelligi, uti nec responsa mea rectè percipi nedum penetrari potuerunt. Dicta magis accommodata iis quæ ultimò sonabant quàm quæ veritati elucidandæ servirent. Itaque cum nihil profici altercatione tam incompolitâ & clamosâ viderem, supersedendum putavi, & tempus Responsioni sumendum, quò saltem clarè intelligerem quid esset quod objiciebatur. Et de his triumphat *Dominus*. Postquam verò, traditis mihi scriptis Adversarii mei, clarè cognossem & deliberatè perpendissem quid objectum esset, ita respondi ut tum ipsum Adversarium perpulerim ad agnoscendum sibi inde satisfactum, tum unum saltem ex iis qui causæ ipsius ante favebant in partes meas pœnè integre pertraxerim. Et de his accuratus scilicet & fidelis Author omninò fileat.

- roum. Quòd magna nomina
 (b) p. 23 (b) Regum, Principum, Rerum-
 publicarum, Episcoporum, omni-
 um Orthodoxorum Catholicorum,
 Cleri utriusque (Angli) tam Sæ-
 cularis quam Regularis, maximè
 verò quinque Anglo-Benedicti-
 norum & R^{di} admodum P. War-
 nerii P. Societatis, (i) *Doctorem*,
 (i) p. 3. ut eos denotat (cùm ex Anglis
 hi sex soli subscripserunt) *totius*
Angliæ celeberrimorum, licèt non
 nisi unus ex iis Doctoratûs gradu
 insigniatur; necnon & omnium eti-
 (k) p. 45. am virorum doctorum (k) Anglo-
 rum & Hibernorum Parisiis commo-
 rantium (exceptis amicis meis)
 accumulaverit tanquam sibi in hac
 lite faventium, mihi verò & Do-
 ctinæ meæ adversantium; cùm
 tamen nè unum quidem ex omni-
 bus citet vel citare valeat qui sen-
 sum Dogmaticum librorum meo-
 rum palam damnare integrum sibi
 (l) p. 32. duxerit, præter (l) unum Catho-
 licum

licum & duos Heterodoxos, (ex his enim Triumviratum quendam constituit Lominus qui me condemnet) prædictum scilicet Ill^mum Dublinensem, & duos Ministros Protestanticos, Ecclesiæ hostes, contra quos scripsi, *Stillingsfleetium* scilicet & *Tillotsonum* : quos (1) non solum ob (1) P. 194: ingenii acumen & Styli elegantiam, sed etiam ob *Doctrinam Ecclesiæ Romanæ tam benè (hæc tam parte) ac tam nervosè contra me propugnatam* miris laudibus ad cælum usque evehit, indeque evincere conatur me minus Catholicè scribere, cum tamen nemini non sit notissimum hos solere passim singula à Scriptoribus Catholicis prolata artificiosè pervertere ad invidiam ipsis creandam & dissidia inter Catholicos seminanda, qualiter autem Ill^mus ille doctrinam meam exhibuerit ex Capite 6o. jam patuit.

II^{um}. Quòd Triginta Presbyteros ex universo Clero Sæculari ob

doctrinam, pietatem ac probitatem ad regimen illius Ecclesiæ selectos, etiam si jamdudum publicaverant per totam Angliam condemnationem librorum Thomæ Albii alias Blacloi Romæ factam, dictosque libros ab omnibus pro prohibitis & damnatis habendos, solenni Decreto in Comitibus Generalibus facto & impresso, declaraverat, universum tamen illum Cætum arrepto inde

Pag. 251. prætextu quòd duo ex illis libros meos approbaverant inauditâ temeritate traduxerit tanquam *Fidei Daemonum Promotores & Hæreseos diabolica infame seminarium*. Duo, inquam, ex illis; nam, quòd Approbatio illa non fuerit Decretum

* Pag. 6. aliquod publicum, seu nomine omnium facta (uti fingit * Lomitus quòd ansam captet debacchandi in omnes) sed tantum à duobus, tanquam à privatis Theologiæ Doctoribus, inde manifestò patet, quod neque sigillo publico munita neque

que à Secretario pro more subscri-
pta fuit, sed tantum privatis utri-
usque Approbatoris sigillis ac sub-
scriptionibus confirmata; Licet nar-
rantium more testentur qualem de
me librisque meis opinionem Con-
fratres mei habuerint. Quòd au-
tem asserat *Lominus* viros istos do-
ctissimos *testatos esse libros meos à* * Pag. 8.
Corpore Capituli approbatos, et * p. 250.
extare in Archivis Capituli solenne
Decretum libros meos summis lau-
dibus extollens; vel, dixisse inter
plurima Dei beneficia Capitulo An-
glicano collata illud fuisse singulare
quod tam illustre de me ac Doctrinâ
meâ Testimônium in Registris adhuc
reperiretur, mera sunt figmenta (ut
patet ex ipso Originali Romam
misso) à *Lomino* adinuenta, ad in-
vidiam contra Capitulum crean-
dam, ac dissidia, (si quâ posset)
inter Cleri membra seminanda, quò
Fautoribus suis, Cleri æmulis,
gratificaretur. Neque itaque solen-

ni Decreto libros meos unquam approbavit aut laudavit Corpus Capituli: neque si id fecisset, dogma aliquod *Blacloo* peculiare approbasset; uti ex Declaratione præcedenti, aliisque Defensionibus meis, speciatim verò ex *Refutatione* Calumniæ illius ad Em^{tias} VV. jam missâ, evidentissimè (uti spero) jam patuit.

12um. Quòd Interpretem librorum meorum Romæ non solum in suspicionem adduxerit tanquam

* p. 150. * *Anglicæ Linguae minùs peritum, aut Blacloismo nimium addictum, qui ineptâ librorum meorum interpretatione conatus fuerit se Quæsitorum Fidei Congregationi imponere, eademque operâ ipsam S. Congregationem quasi minùs cautam in personâ ad illam provinciam deputandâ fugillaverit, sed eandem planè S. Congregationem ludibrio habuerit ob verba illa Apostoli in Monitorio ad me missò posita; viz.*

In Appendice. [Græcis & Barbaris, Sapientibus & Inspi-

Insipientibus debitor sum] dum
 irrisoriè fatetur se esse *unum ex iis*
 15 *Barbaris & Insipientibus Sub-*
scriptoribus, quibus debitorem se fa-
tetur Sergeantius; cùm non Ego
 hoc dixerim sed (ut ex Monitione
 patet) ipsamet S. Congregatio, dum
 me etiam Barbaris & Insipienti-
 bus juxta dictum Apostoli debito-
 rem esse admonuit.

13um. Quòd non solùm Sacer-
 dotes, Doctores, Abbates & Epif-
 copos, sed Cardinales etiam, nec-
 non & S. Congregationem, ipsos-
 que demùm Summos Pontifices,
 Hæreseos vel approbandæ, vel pro-
 movendæ, vel excusandæ, vel to-
 lerandæ, aut reos insimulet, aut
 artificiosè insinuet; eò nimirum
 quòd Hæresim meam quam (m) ex
 Orco prodiisse clamat jamdudum
 in Orcum non relegaverint. Imò,
 nisi libri mei citius damnentur à
 Sede Apostolicâ, Concilii Genera-
 lis necessitatem subminitabundus

Sacerdos
 res pas-
 sim. Ab-
 batem de
 Montagu
 p. 232.
 310. 312.
 Duo Hi-
 berniæ
 Præsules
 p. 10 33 f
 Em.
 Card.
 Norfol-
 ciæ p. 115
 223. S.
 Congreg.
 p. 115.
 Summos
 Pontifi-
 ces. p.
 115. 223.
 (m) Epist.
 Dedicat.

ingerit; dum, præmissâ Doctrinâ
 (n) p. 222 Bellarmini, viz. (n) Conciliorum
 223- *Occumenicorum necessitatem suppleri
 per Romanorum Pontificum vigilantiam & Consuras*, hæc immediate
 subjungit: *At si in damnando hujusmodi libros parci aut lenti essent Pontifices Romani* (quales eos esse non semel insinuat) *præsenti ac perenni Concilio indigeret Ecclesia.*

14um. Quòd homo Ignotus &
 (o) p. 115 Insolens, dum vellet videri (o) *Censuram tempusque Censuræ relinquere Summo Pontifici*, non solum ausus fuerit qualitatem Censuræ ubique in Animadversionibus suis ipsi dictare, & tantum non momentum temporis quo infligenda sit præscribere, sententiâ illâ suâ definitivâ,
 (p) Ibid. (p) *Tamen nostra sententia est omne tempus damnandæ Hæresis maxime opportunum esse*; sed eò usque animi frontemque firmaverit, ut, nil veritus quid *Anania & Saphira* Petro mentientibus contigerat, *Petri*

tri Successorum insigni Mendacio (præmissâ præfatione Pharisaico Herodianâ; *Non respicis personas hominum*, circumvenire sategit, atque impellere ad *festinanter* pronuntiandum contra libros meos damnationis sententiam (q) In fine enim libri *orationem suam convertens* ad Sanctissimum Dñum, non horret Ipsi in faciem affirmare *Quindecim illos subscriptores* (quorum (r) se unum, licet minimum esse fatetur) in *Illustri Testimonio* (de Grammaticâ scilicet versione Trium Propositionum ex Anglo Idiomate in Latinum) *Suffragiis ipsorum confirmato & ad S. Congregationem misso* (quo, inquit, *magis authenticum habere nequit*) asseruisse propositiones damnatas in libris *Sergeantii* esse, nec mutilas, nec mutatas esse in *Traductione*, idque patere ex *Antecedentibus & Consequentibus*: hoc est, ut habetur in eadem ipsâ formulâ, p. 46. eos accurate

Beatissime Pater, festinatione opus est; nam periculum est in morâ p. 332.
(q) p. 230

(r) p. 14.
p. 331,

Idem mendacium repetit. p. 328.

curatè comparâsse versionem Latinam trium Propositionum cum eisdem prout jacent in libris meis. Abhominandum certè mendacium, & Impostura ab omnibus Bonis detestanda! Quid enim si probari poterit aliquos eorum quorum nomina prædicto Illustri Testimonio, quo (si Lomino fides adhibenda sit) magis authenticum haberi nequit, subscripta reperiuntur, nè unam quidem lineam aut verbum unum in libris meis unquam legisse, vel ea quæ in Lominianæ subscriptionis Formulâ ab ipsis asserta fuisse prætenduntur, testatos esse. Hoc ego, ubi occasio postulaverit, Testimoniis multo magis Authenticis, ad Emmum Cardinalem Norfolciæ jampridem missis, probatum dabo.

15um. Quod his & similibus artificiiis & imposturis fretus, nec-
 (P 330. non importunis clamoribus (f) nomine Ill^{mi} Dubliniensis & Episcoporum omnium Fratrum suorum (licet

cèt ipsemet paginâ sequenti agnoscat (r) duos ex illis esse doctrinæ Sergeantianæ Patronos & Approbatōres) conatus fuerit extorquere à Summo Pontifice Condemnationem saltem duarum Propositionum in abstracto, quarum neutra, prout ab Ipso exhibentur, à me unquam sustentata fuit. 1^a. est, non posse Doctores & Rectores Ecclesiæ (hoc est, Episcopos) tutâ conscientiam vel salvo honore profiteri aut prædicare aliis Fidem Christianam nisi habeant Evidentiam claram *veritatis aut impossibilitatis Falsitatis Fidei, aut illis non constet per evidentem rationem de Infallibilitate Ecclesiæ Fidem proponentis.* 2^a. Non requiri ad ipsum Assensum Fidei (post considerationem Motivorum Credibilitatis) gratiam Internam vel piam dispositionem voluntatis ut moveatur vel flectatur Intellectus ad credendum sicut oportet. Neutra, inquam, prædictarum Propositionum à me unquam

(r) p. 331.
& p. 10.

Vid. Vinc.
dicias §.
29. ad 35.
Expla-
nat. §. 10.
29. 33. us-
que ad
37 Refu-
tat. §. 6.
9. 13. 15.

quam sustentata fuit sed planè contrarium constanter à me in libris meis doceri in *Vindictis* & aliis explicationibus meis superiùs citatis & Romam missis, evidenter ostendi. Quid est itaque quòd decisionem doctrinæ in his Propositionibus contentæ etiam in abstracto, sine aliquâ mentione mei vel relatione ad libros meos, tantopere laborat obtinere *Lominus* ? Illud certè quod jam ante, ut ostendi, Propositiones illas [*Non requiritur necessario, &c.*] subscriptionis postulatione sibi proposuerat Adversarius meus, nimirum, ut aliquâ, quæcunque demum fuerit, doctrinâ damnatâ, licèt reverâ non meâ, ipse Sedis Apostolicæ Authoritate ad Calumnias suas fulciendas abutatur, & solitis artificiis atque Imposturis me librosque meos, verbis hinc inde sinistrè excerptis & detortis, novo Libello famoso edito per Universum Orbem Hæresis

Cap. 6.

resis condemnatos proclamet.

Falsum itaque est præfatas Propositiones à me in libris meis sustineri; Illud autem ex dictis supra cap, 6°. & ex Declaratione meâ evidentissimè patet; cùm ego nullibi loquar de Evidentiâ in Attestante, nec exigam evidentiam Mysteriorum Fidei in se, nec Evidentiam de Supernaturali Infallibilitate Ecclesiæ per rationes Naturales; verùm nec de Naturali tanquam ad Assensum vel Professionem Fidei simpliciter necessariam, sed in casu Controversiæ motæ, & (præcipuè saltem) adversus Adversarios tantùm; imò, ulterius, cum quâcunque Evidentiâ habitâ Gratiam Dei Internam ad singulos actûs Fidei absolutè necessariam disertè asseram; *Lominus* autem quæstionem illam, *An Traditio humana sit Medium demonstrativum Predicationis Christi* (qui verus est & unicus librorum meorum scopus) agnoscat non spectare ad Fidem sed tanquam

Proba-

Probabilem admittat, tota Controversia inter me & illum ad hoc tandem reducitur, utrum scilicet sit Hæreticum affirmare ad Divinam Providentiam spectare ut (dum controvertitur seu disceptatur cum heterodoxis quos convincere ac confutare, vel ad fidem disponere cupimus) Rectores & Pastores Ecclesiæ id cognoscant accuratè & distinctè quod vel rude vulgus cognoscit confusè; hoc est, ut vim Traditionis seu Testimonii, Humani quo Fides Christi ad nos derivatur, penetrare & propalare valeant; cùm istud sit quid præambulum ad Fidem, &, abstrahendo à Divinâ Revelatione (ut in nostro casu fit) non nisi purâ ratione cognoscibile; Pari modo quo dixi superiùs ad eandem Providentiam spectare ut aliqui sint, qui, ubi necessitas id exegerit, Existentiam Dei contra Atheos valeant demonstrare.

En tandem; Em^{mi} DD. verum Controversiæ statum, è tenebris quibus

quibus eum involuerant Lomini
 prastigiæ atque Imposturæ, in cla-
 ram lucem eductum. Cujus de-
 cisionem omni quâ par est humilita-
 te & animi demissione Sedi Apo-
 stolicæ subjicio: Simulque omnia
 & singula Capita in hac Quer-
 moniâ contenta, & multo adhuc
 plura quibus scatet *Lomini* Liber
 in me probanda recipio. Incredi-
 bile certè videatur Prudentibus &
 Cordatis viris posse vel cum hu-
 manâ naturâ consistere ut tot Frau-
 des, Imposturæ atque Mendacia
 in uno aliquo Libro simul conge-
 sta reperiantur. Neque hoc di-
 ctum est à me ex cæco & teme-
 rario impetu aut recriminandi
 ardore, sed ex maturâ Libri Lo-
 miniani lectione ac discussione,
 necnon & cum Originalibus, quo-
 rum plurima ad Em̃tias VV. jam
 missa sunt, comparatione. Si quod
 in me recepi non probavero,
 nullus renuo quin justas quas me-
 rebor

rebor pœnas luam: Sin probatum dederò, veniam mihi, uti spero, apud Em. VV. quòd suis nominibus Mendacia atque Imposturas appellaverim obtinebit Innocentiæ ac Famæ meæ, publico scripto à larvato homine edito, etiam coram Heterodoxis impetitæ Necessaria ac justa Defensio; & Redargutionem atque Animadversionem quam juxta Canones meretur tot Calumnias, Convitia & Falsitates in Scriptorem Catholicum comminiscendi atque cumulandi Crimen reportabit Lominus.

Deus Opt. Max. Em^{as} VV. quàm diutissimè servet incolumes, ad Fidei Catholicæ Tutelam, eosque qui se, pro ejusdem Defensione scribendo, nulli non labori, nulli non periculo exponunt, à Calumniantibus protegendos.

ANTIDOTI

Adversus venenatas

LOMINI

CALUMNIAS,

PRÆSUMENDÆ,

Donec plena Famosi illius Libelli
Confutatio pertexi ac publicari
poterit.

17

AD LECTOREM

Christianæ Legis Studiosum

PRÆFATIUNCULA.

Compertum est omnibus, amice Lector, ad quos Controversiæ hujus notitia pervenit, Aggressorem me nequaquam fuisse sed meri Defensoris partes, idque necessitate compulsum, sustinuisse, ad tutelam famæ meæ iniquè impetite. Notum etiam me nunquam declinasse Superioris aliqujus aut Tribunalis Judicium, ubicunque visum est importuno Adversarii mei livori nomen meum deferre: Præterea, & respondisse ad objecta, & quæ jussa sunt morigerum peregissee. Porro, licet mille Calumniæ mentibus credulorum clandestinis susurris insinuatæ aures meas verberârint quotidie, mille item ineptiæ ex ignorantia affectatâ natæ adversus Doctrinam meam obstrepuerint, & à

sciolis. (ut fit) magni fuerint aestimata, (quas utraque refutare ac diluere publicatis defensionibus meis facillimum erat) pertuli tamen omnia, quâ potui patientiâ, præ Reverentiâ Superioribus debitâ, neque unquam, adduci potui ut quicquam in lucem ederem; nè Judicium sententiam prævertere, aut à Tribunali Ipsorum ad Populum atque hominum privatorum Judicium provocare viderer.

Verum, postquam Adversarii mei eò improbitatis venèrunt ut, ruptis Obedientiâ, Justitiâ ac Modestîæ repagulis, Famosum adversus me ac Scripta mea Libellum, sub ficto nomine, pendente adhuc lite Romæ, prælo dederint, in quo multiplicis hæresis insimulor; & certò intellexissem eundem manibus Protestantium, me ab Authore Catholico oppugnatum & Hæresis accusatum sibi plaudentium, teri; necnon à nonnullis Cleri nostri emulis, indèque causa Lom-
niana

nianæ clanculùm faventibus, inter Catholicos spargi & magnis insuper encomiis celebrari (Clanculùm, inquam, nemo siquidem repertus est adeò fame suæ prodigus qui palàm causæ adeò infami & perpetuis mendaciis fultæ, patrocinari velit) hanc ob causam planè coactus sum Querimoniam meam in lucem dare ; quò præjudicio adeò latè jam fuso & latius adhuc serpenti quàm citissimè occurrerem, & fame meæ Calumniis pessimis & Scriptori Catholico intolerandis læsæ aliquatenus saltem consulerem, donec plenior Libelli illius Confutatio texti ac publicari posset.

Unde & visum est subnectere hîc Testimonia nonnulla Authentica è quibus innumera penè mendacia ibi passim occurrentia & sæpius repetita refelli ac redargui poterunt : necnon Responsum breviusculum ad partem Dogmaticam Libri Lominiani ; ostendens quali imperitiâ planè puerili & quàm ridiculâ Methodo in Doctrinâ

meâ oppugnandâ usus sit Author ille.

Porro, cum tanti fecerit Lominus Testimonium illud Illustre & Authenticum (sic namque vocat Testimonium istud fictis nonnullorum subscripti onibus falsatum) ob verba illa [ex Antecedentibus & Consequentibus] non abs re fore existimavi Discursum brevem adjicere de Naturâ ac Qualitate Antecedentium illorum & Consequentium quæ ad sensum Dogmaticum Authoris cujuscvis evincendum sunt idonea, illumque ad tres illas Propositiones prout in libris meis jacent applicare: Quò ostendatur, quòd, licet viri illi, qui verè subscripserunt, existimârint hanc ansam in vocibus ambiguis ludendi Adversario meo concedendam (quâ de causâ non est hic commemorandi locus) tamen impossibile esse ut doctus quispiam judicet, incredibile ut quisquam probus integrum sibi ducat testari patere ex Antecedentibus & Consequentibus sensum

sum Propositionum prout jacent in Libris meis esse conformem sensui damnato; i. e. me exigere ad Fidem Scientiam Myfteriorum.

Denique cùm Politicaster iste, quò livorem suum erga me & odium erga Clerum nostrum sub zeli pallio obtegat, Blacloismum perpetuò crepet, mihiq; & universo Clero, eò quòd libros meos aestimare dicantur, objiciat; cujus (scilicet!) confutandi gratiâ se turbas has concitâsse prætendit, licet innumera, eâque patentissima, privatæ similitudinis extent Indicia; Idcirco operæpretium duxi monstrare Blacloi tum causam tum nomen ineptissimè huic Controversiæ immisceri; cùm Doctrina mea adeò non sit ipsi peculiaris ut ab aliis Scripto-ribus Catholicis, iisque probatissimis, sustentata sit, qui Blacloum partim antecesserunt, partim nunquam vidèrunt aut legèrunt. Quò vero id efficiam Refutationem specialem Calumniæ illius ad S. Congregationem jamdu-

*dum missam ultimo in loco hîc subi-
cere haud abs re fore existimaui.*

Ex istis, Lector Veritatis ac Charitatis amans, quæ hic exposui, tanquam ex specimine aliquo authentico & minime fallaci, æstimare valebis quæ fides Lomino sive narranti sive discurrenti adhibenda sit, & animi tui Æquitatem adversus temeraria de proximis tuis judicia præmunire. His quæ intacta hîc relinquuntur (siqua fortè sint) loco opportuno sigillatim respondebitur.

TESTIMONIA AUTHENTICA.

Octo Theologorum Anglorum, qui ad examinandas VINDICIAS meas ab Illmo & Rmo Archiepiscopo Parisiensi Deputati sunt vel admissi, Testimonia tum de Traductione Grammaticali locorum quos ibi allegavi, tum de Sensu Doctrinali Trium Propositionum (quæ ut male excerptæ & perperam exhibitæ, Censura affectæ sunt) pro ut jacent in Libris meis.

NOS infra-scripti Presbyteri Angli, ex mandato Ill^{mi} ac R^{mi} Domini Dni Archiepiscopi Parisiensis, dato die 2° Junii 1675. perlegimus supra-scriptam Explicationem (seu *Vindicias*) Domini Joannis Sergeantii, eamque cum libris ipsius contulimus ; & , post accuratam examinationem tum Sigillatim, tum Conjunctim à nobis factam locorum qui in dictâ Explicatione allegantur,

tur, præsertim illorum, unde Tres Propositiones Censurâ notatæ excerptæ sunt ; fidem facimus & attestamus, 1° Locos omnes in dictâ Explicatione allegatos fideliter in Latinum versos esse ; 2° *Ex toto Contextu, & Scopo* Authoris in locis quos adducit ad probandum se sensum damnatum non sustinere, *constare ipsum non exigere* cognitionem Mysteriorum Fidei in seipsis per evidentem rationem, sed ex professo asserere illa esse *Incomprehensibilia & supra captum humane rationis* ; 3° *Sensum* ab ipso assignatum tribus supradictis Propositionibus esse conformem *Scopo & tenori discursus* ipsius in illis ipsis locis unde excerptæ sunt ; ac proinde illum esse *verum & genuinum* illius *Sensum* judicamus. Illas vero Omissiones & Additiones, quibus Author affirmat factum ut Propositiones alium sensum præ se ferre viderentur, jure ab eodem notatas

tatas fuisse, diffiteri non possumus.
In quorum fidem subscripsimus,
Parisiis 5° Junii 1675.

EDVARDUS CARY Presb.

EDVARDUS LUTTON San-
ctimonialibus Anglis Canon. Re-
gular. Ord. S. Augustini à Confes-
sionibus.

NOS infra scripti Presbyteri
Linguæ Latinæ & Anglica-
næ periti, a R^{do} Domino *Joanne*
Sergeantio, Supradictarum Vindici-
arum Authore, rogati ut sensum
nostrum circa Quæstionem facti,
de quo agitur, declarare velimus;
post accuratam Examinationem &
Collationem eorum quæ in præ-
dictis Vindiciis allegantur, ad ma-
jorem veritatis confirmationem, fi-
dem facimus nos *omnia & singula*
quæ supradicti Deputati Testimonio
suo comprobârunt comperisse esse
vera, & conformia verbis & menti
Authoris,

Authoris, & *Scopo discursus* in locis
allegatis. In quorum fidem Sub-
scripsimus die 8° Junii 1675.

FRANCISCUS GAGE, Sacrae
Theologiae Doctor Parisiensis (jam
Collegii Duaceni Praefes.)

THOMAS GODDENUS, S.
Theologiae Doctor, Serenissima
Reginae Magnae Britanniae & Con-
cionibus, ac Sacelli Thesaurarius;
nec non Collegii Anglorum Ulyf-
sipponensis Ex-praefes.

ROBERTUS BARCLAIUS,
Collegii Scotorum in Academia Pa-
risiensi Primarius.

JOANNES BETHAM, Baccalaureus Theologiae Parisiensis.

BONAVENTURA GIFFARD,
Baccalaureus Theologiae Parisiensis.
K. G. Missionarius Anglicus.

POST Examinationem & Sub-
scriptionem supradictas, Ill^{mus}
Dubliniensis Documenta quaedam
in scriptis exhibuit, quibus conatur
ostendere tres Propositiones merito
damnatas

damnatas fuisse &c. eaque apud
 Dominum *de Sainte Beuve* nobis
 communicanda deposuit. Nos ve-
 rò, ut Ipsi omni ex parte fieret
 satis, perlectis diligenter ac perpen-
 sis dictis Documentis, Testamur
nihil in iis à nobis repertum esse,
 quod *vel minimum* ostendat *sensum*
 Domini *Sergeantii* esse *conformem*
sensui *damnato*, aut esse *aliud* ab eo
 quem nos supra testati sumus. In
 quorum fidem iterum subscripsimus
 die 8° Junii 1675.

FRANCISCUS GAGE.

THOMAS GODDENUS.

ROBERTUS BARCLAIUS.

EDVARDUS CARY.

EDVARDUS LUTTON.

JOANNES BETHAM.

BONAVENTURA GIFFARD.

K. G.

*Quia verò nonnulli ex Subscripto-
 ribus prædictis ignoti erant Archie-
 piscopo Parisiensi, Ill^{mus} Abbas Mon-
 tacutius (cujus Authoritas ob exi-
 miam*

miam virtutem , & Locum quem tenuerat) plurimorum instar habebat ; hoc de iis Testimonium perhibuit.

Ego infrascriptus testor prædictos Presbyteros omnes mihi satis notos, tum ob probitatem tum eruditionem esse Fide dignissimos ; In cujus Testimonium subscripsi
22 Junii 1675.

GUALTERUS
MONTACUTIUS.

HIC obiter notandum, quòd ad fidem Testimonio adeò amplo & expresso abrogandam, cassetur Lominus sex ex illis fuisse Commensales meos ; perinde ac si vel mensæ Consortium satis esset ad sinceritatem tot virorum insignium corrumpendam, de quorum Probitate nemo mortalium ante id tempus vel minimum dubitavit. Adelevandam autem Authoritatem Rdi admodum Domini Francisci Gage, solitâ sinceritate finxit NN. ipsum Vindicis
meis

meis neque examinatis neque visis
 subscripsisse. Quod ubi rescivit ex-
 imius ille vir, ad retundendam Ca-
 lumniam adeò insignem, suamque ipsius
 famam simulque meam vindicandam;
 hoc scriptum signavit, & in Angli-
 am misit.

Cùm ex personis fide dignis ac-
 ceperim rumorem falsum passim
 spargi me subscripsisse cuidam D.
 Joannis Sergeantii scripto, cui Ti-
 tulus *Vindiciæ*, nullâ Examinatio-
 ne vel etiam inspectione præmissâ;
 notum facio omnibus ad quos hoc
 quoquo modo spectare poterit, ru-
 morem prædictum esse maliciosum
 atque à veritate prorsus alienam;
 meque curâ quâ potui exactissimâ
 (in præsentia etiam aliorum) tum
 scriptum supra nominatum perle-
 gisse, tum locos ibi citatos contu-
 lisse cum ejusdem Authoris libris è
 quibus desumpti sunt: &, cunctis
 ritè perpensis, sponte ac scienter
 eam dedisse sententiam cui nomen
 meum

meum in Originali subscriptum reperitur ; quod Judicium meum nec retractavi, neque unquam retractabo. In cujus rei fidem Attestationem istam manu meâ signavi. Duaci $\frac{14}{2}$ die Sept. 1676.

FRANCISCUS GAGE.

SED ut ad tenorem narrationis intermissee redeamus. His ita peractis, Ill^{mus} ac R^{mus} Archiepiscopus Parisiensis paci Ecclesiæ Gallicane consulere cupiens, finem huic Controversiæ imponendum judicavit: Quare, examinatis jam Vindiciis meis, jussit mihi ut Censuræ subscriberem ; Censoribus ut me Librosque meos à Censurâ suâ intactos publico Instrumento à se subscripto declararent ; & utrique parti ut deinceps quiescerent. Hoc mandato accepto, humillimè deprecatus sum veniam si subscribere recusarem ; allegans, licet sponte jam ante id fecissem

sem, & Censuræ sententiam cum mente meâ in libris meis expressâ omninò concordare luculenter ostendissem, tamen Adversarium meum pro more suo clamataturum me, subscribendo, doctrinam in libris meis contentam retractâsse; &, cum jussu Illma D. Sux id facerem, compulsus à Controversiæ nostræ Judice ad retractandum: Quod cum mihi tum Illmo ac R^{mo} totius Hiberniæ Primati, Decano Capituli nostri, R^{do} admodum D^o Godeno, denique Sorbonæ Doctoribus qui Methodum meam approbârunt, aliisque amicis meis parè innumeris qui scriptis meis fauebant, opprobrio ac dedecori futurum esset: Responsum est; utêris itaque quâ Subscriptionis formulâ tibi placuerit: Retuli ipse; tunc declarabo me subscribere, non doctrinam meam retractantem, sed in eâdem persistentem: Quod ubi concessum est, Declarationem exhibui his ipsis verbis conceptam.

F

Exem-

Exemplar

*Declarationis Joannis Sergeantii
Illmo ac Rmo Archiepiscopo Parisi-
ensi exhibitæ, & ab ipso acceptæ.*

CUM supradictæ tres Propositiones adeò versutè & iniquè è libris meis excerptæ fuerint, ut, à Contextu anulæ, sensum Hæreticum præ se ferre viderentur, quasi scilicet *exigerent scientiam mysteriorum Fidei* in seipsis & *fidem destruerent*; atque, ut tales, exhibitæ Sapientissimis MM. NN. *Porcher & de Sainte Beuve*, Doctoribus è Societate Sorbonicâ Theologis, ab illis die 20. Aprilis Censurâ notatæ fuerint: Ego infra scriptus declaro prædictas Propositiones, *prout sic perperam exhibitæ sunt*, à Sapientissimis illis Doctoribus meritò Censurâ notatas fuisse. Ac proinde cùm longissimè absim, imò semper abfuerim,

rim, à sustinendo sensu illo damnato in libris meis; in quibus palàm & constanter profiteor *Mysteria Fidei esse supra captum humanæ rationis & Incomprehensibilia*. Idcirco, sicut mox ut dicta Censura mihi innotuit, professus sum me eidem, utpote Doctrinæ meæ prorsus consentaneæ, subscripturum, ac de facto die 5° Junii præsentis anni sponte subscripsi; ita nunc, *non doctrinam meam retractans, sed in eadem*, utpote à censurâ immuni, atque ab Illmo totius Hiberniæ Primate, atque à Superioribus meis approbatâ *persistens*, contrariûmque ubicunque repertum fuerit condemnans, ex mandato Ill^{mi} ac R^{mi} Archiepiscopi Parisiensis, cui omni cum humilitate parere æquum est, eidem Censuræ iterum lubentissimè subscribo. Parisiis die 9° Julii 1677.

Joannes Sergeantius.

Ostensâ hâc Declarationis meae formulâ Illmo Archiepiscopo Parisiensi apud S. Germanum, atque ab Ipso acceptatâ, jussi sunt Censores Satisfactionem mihi præbere; quod & præstitêrunt illo ipso die quo Declarationem meam signavi, Instrumento sequente.

Declaratio Censuræ.

NOS infra scripti Doctores Sacræ Theologiæ, Facultatis Parisiensis, certos facimus omnes quorum interesse poterit, quòd, cum nobis nuperrimè oblata fuerint supradictæ tres Propositiones, quarum prima est, *Qui tenetur profiteri*, &c. Secunda, *Si duo termini non cernantur*, &c. Tertia, denique, quæ incipit: *Requiritur ac necessarium est*, &c. Ut de iis sententiam nostram ediceremus; quod sincerè, & ex rei veritate ad instantiam Illmi Domini Archie-

Archiepiscopi Dubliniensis perfecimus. Cúmque dictæ Propositiones extractæ fuerint, ut prætendebatur postea, ex libris *D. Sergeantii* P. Angli, subortâ inde dubitatione an hoc nostrum qualecunque judicium supradictis Propositionibus affixum, etiam dicto *D. Sergeantio* aut libris ipsius legitimè affigendum esset: Ac, motâ atque agitâtâ ulteriori controversiâ coram Illmo ac R^{mo} Archiepiscopo Parisiensi idem *D. Sergeantius* testatus fuerit se ab illis Propositionibus, in sensu quo à nobis damnatæ sunt, quàm longissimè abhorrere, atque paratum fuisse nostræ sententiæ hâc in parte subscribere, ac de facto subscripserit, ut ex supra positâ Declaratione patet.

Nos jussu ejusdem Ill^{mi} ac R^{mi} Domini Archiepiscopi Parisiensis hanc edimus Declarationem: videlicet, tres illas Propositiones à nobis notatas fuisse, non tanquam ex

ullo Librorum à dicto D. Sergeantio editorum, neque ex quocunque alio Anglicanâ Linguâ conscripto, quam nos nullatenus callere profitemur : Verum, nec ullam nos habuisse vel habere voluisse rationem alicujus versionis excerptorum è libris Anglicano idiomate scriptis per dictum D. Sergeantium, oblata nobis ab ipso Illmo. Præsule Dubliniensi vel ab ipso D. Sergeantio, quantumvis hæc posterior Sergeantii versio probata sit ob octo Presbyteris Anglis Theologis, viris notæ Eruditionis & Integritatis ; sed illas tantum à nobis fuisse damnatas in se, & in puris putis terminis quibus conceptæ, & nobis fuerunt expositæ. Neque nos intendisse, vel dicto D. Sergeantio, vel Libris ab ipso editis, per præfatam qualemcunque nostram Censuram, aliquam vel minimam notam inurere. Et, si quisquam id obtendat, ipsum sinistrè inter-

interpretari Censuram nostram, & contra intentionem nostram facere, testamur atque ex animo profite-
mur. In quorum fidem subscrip-
simus, Lutetiæ Parisiorum die nona
Julii. Anno Domni millesimo sex-
centesimo septuagesimo quinto.

Porcher. De Sainte Beuve.

Mense Octobri Anni 1676. Ill^{mus}
D. Franciscus Maria Abbas
Montanus, tunc temporis Internun-
cius Apostolicus Parisiis, accepit in
mandatis à S. Congregatione, ut, Ori-
ginalibus quæ ad litem hanc specta-
bant, mèque etiam ipso secum assum-
ptis, adiret singulos Subscriptores, &
Doctores Sorbonicos qui Methodum
meam approbaverant; præcipuè verò
Judicem Delegatum, quò tum infor-
mationem de veritate formulæ Sub-
scriptionis meæ tum Declarationis Cen-
sorum perciperet, tum denique to-
tam hujus rei seriem, prout gesta fuit,

ex fideli ejusdem narratione, cognosceret. Accersivit me Ill^{mus} Internunci^{us} & mandata S. Congregationis exposuit: Respondi, nihil mihi gratius aut causæ meæ conducibilius accidere posse; rogans ut, si compererit me à severissimis sinceritatis ac veritatis regulis vel minimum deflexisse, causâ caderem; sin me in omnibus candorem Ecclesie Filio & viro innocenti dignum observasse constiterit, non solum plenam hæc de re ad S. Sedem Informationem mittere, sed me etiam Patrocinio suo speciali adjuvare dignaretur; quod & pro equitate suâ benignè mihi pollicitus est. Jussa Em^{porum} DD. summâ cum diligentia executus est Ill^{mus} ille Vir. Omnes uno ore Subscriptiones suas agnovêrunt, & his quæ Romam miseram, fecêrunt fidem. Porro, R^{adus} admodum D. de Sainte Beuve, J^{udex} Delegatus, (qui in initio, deceptus utque, mihi, tunc ignoto, adversatus est) agnovit nomen suum tum
Sub-

Subscriptionem meam, tum Declarationem suam subscripsit. Rogatus vero ut Narrationem de presenti lite, ex Diario ipsius & Authenticis literis contextam, subscriberet, renuit quidem id facere eo quod Ill^{mus} Archiepiscopus Parisiensis silentium liti huic imposuerat: Legit tamen illam, verbatim prout hic subjicitur, coram eodem Illmo Internuntio, me adstante, & ad finem cujusque periodi subjunxit [Hoc est verissimum.] Est autem Narratio hujusmodi.

Postquam Ill^{mus} Archiepiscopus Dubliniensis nonnullas Propositiones à libris D. Sergeantii P. Angli desumptas obtulisset (ut intellexi postea) Em^{mo} Cardinali Spada, Nuncio tunc temporis hic Apostolico, isque dicto D. Sergeantio eas tradidisset, simulq; respondendi tempus, non existimavit, ut videtur, R^{mus} Dubliniensis rem in eo statu relinquendam, sed misit ad
me

me per Hibernum quendam, nomine *Morum*, Lectorem Philosophiæ, tres Propositiones; qui petiit ut judicium meum proferrem utrùm essent Catholicæ, necne. Ubi illas legissem, dixi, meâ quidem sententiâ eas esse hæreticas *ut jacebant*, nec debere sustineri. Mirabar post duos dies videre intrantem in cubiculum meum Archiepiscopum *Dubliniensem* dicto *Moro* comitatum; qui enixè me rogavit, ut quam sententiam jam ante dicto *Moro* significaveram, eandem in scriptis darem, ad Em^mum Nuncium, qui illam petebat, quamprimum perferendam. Non potui id recusare ob dignitatem tum ipsius petentis, tum etiam personæ cujus nomine hoc postulaverat: Et, quò humillimum meum erga S. Sedem obsequium monstrarem, hâc formulâ, præter morem, sententiam meam clausi. [*Quam judicio ac Censuræ S. Sedis, ut teneor, sponte sub-*

subjicio.] Paucis diebus interjectis
 audiui easdem Propositiones Do-
 porcher oblatas, ipsūque Censu-
 ræ meæ subscripsisse; At neque
 Ille neque Ego novimus cujus es-
 sent dictæ Propositiones; Et sanè ex-
 istimabam ipsę eas fuisse in publi-
 cis disputationibus defensas, vel in
 Thesibus positas, hoc est *abstractas*,
 seu tales de quarum veritate, non
 ex connexionione cum Antecedentibus
 & Consequentibus, sed ex meris
 terminis in quibus conceptæ erant,
 judicandum esset. Haud ita multo
 post accepi à viris gravibus & fa-
 mæ integerrimæ, propositiones illas
 esse excerptas è libris D. *Joannis*
Sergeantii Angli pro fide Catholicâ
 adversus hæreticos scriptis; negare
 porrò Em̃m Cardinalem *Spada* se
 ad me misisse; unde conquestus sum
 apud Illūm *Dubliniensem* quòd non
 sincerè sed callidè & artificiosè me-
 cum egisset, & quòd viis indirectis
 conatus esset efficere, ut caderet
 Censura

Censura super Scriptore Catholico, bonæ famæ, benè de Ecclesiâ merito & pro fide Exule. Verùm, tantum aberat (uti postea sensi) ut Emⁿⁱ Nuncii causâ id factum sit, ut potius ipsius declinandi gratiâ Censura ea videatur obtenta: Nam, applicans se deinceps ad Ill^{mi} Archiepiscopi Parisiensis Tribunal, scripsit ad me in hæc ipsa verba. [*Ego D. Nuncium non elegi Judicem, nam fatetur, ipsemet partes suas non esse alias quam Sergeantii Propositiones Romam mittere. Judex ordinarius est Ill^{mus} Parisiensis in sua Diœcesi: ad illum spectat rerum Fidei examen.*] Hinc jussum est D. Sergeantio Vindicias suas scribere; quarum versio testata est esse fidelis à RR^{dis} DD. Luttono & Careo, qui jussu Ill^{mi} Parisiensis eas examinârunt; & ejusdem Ill^{mi} permissu à sex aliis Sacerdotibus, quorum nonnulli erant magni nominis, omnes integræ famæ, atque ab ipso met etiam Illmo Dublinensi, per

per literas suas ad me 6° Junii datas omnes acceptati atque admissi. Noluit tamen Ill^{mus} Parisiensis de re facti judicare, sed jussit ut D. *Sergeantius* Censuræ subscriberet (quod ante jam sponte fecerat) cum expressâ licentiâ hâc formâ utendi. . [*Non Doctrinam meam retractans, sed in eâdem, utpote à Censurâ immuni atque ab Illmo totius Hiberniæ Primate & à Superioribus meis approbatâ, persistens, & contrarium ubicunque repertum fuerit condemnans.*] Et utrique parti ut deinceps quiescerent, & nihil ulterius in hâc re molirentur nomine Regis Christianissimi jussum est. Unde declarandum mihi est, subscriptiones Monachorum Benedictinorum & quorumcunque aliorum quæ postea (ut aiunt) datæ sunt, non solum non jussu vel permissu alicujus Authoritatis, sed etiam contra R^{mi} Archiepiscopi Parisiensis, Regis nomine loquentis, mandatum,

datum, fuisse obtentas & exhibitas.

Hæc omnia, à R^{do} D. Sergeantio requisitus ut hoc qualecunque officium Justitiæ præstem, verissima esse attestor.

Narratio supradicta mox Illmo D. Internuntio tradita est, quò contenta in eo Romam mitteret, qui die proximè sequenti illam mihi dedit. Eodem tempore ipsum Vindiciarum Originale, Approbationes Doctorum Parisiensium manu propriâ scripta, item, Ill^{mi} Armachani, & Decani Capituli nostri, cum aliis etiam hîc non nominandis, Romam missæ sunt.

Quia verò Lominus adèd gloriose jactat & tam ridiculâ ac magniloquâ levitate narrat victoriam nescio quam à R^{mo} Dublinensi reportatam in Cubiculo Ill^{mi} Abbatis Montacutii; en, Lector, Testimonium Vbil^{is} illius Viri (cujus sinceritatem & veritatis studium

dium nemo bonus in dubium unquam vocavit) tum de priori tum de posteriori Congressu quem coram ipso habuimus.

EGO infrascriptus testor me interfuisse Colloquio habito in Cubiculo meo inter Ill^{lum} D. Petrum Talbotum Archiepiscopum Dublinensem & D. Joannem Sergeantium P. Anglum, præsentibus etiam R^{do} P. Gough Congregationis Oratoriae, & R^{do} P. Warnero è Societate Jesu, Anglis; utroque alieno satis animo à Methodo tractandæ Controversiæ quam D. Sergeantius secutus est. In hoc Colloquio nullâ legitimâ disputandi formâ observatâ, multa hinc illinc *confusè & raptim* dicta & tractata sunt; sed quæ ad Controversiam inter illos exortam componendam (cui præsertim fini hoc Colloquium * destinatum fuerat) haudquaquam satis erant: Maximè cum R^{mus} Dubliniensis

* Ab illis
foran;
nam mi-
hi nun-
quam id
denunci-
atum est;
ut die se-
quenti li-
teris me-
is con-
questus
sum.

Elinienſis objectiones aliquas è *San-
arezio* aliſque Authoribus urgebat;
quibus D. *Sergeantius* dixit non eſſe
ſibi integrum reſpondere niſi in-
ſpectis priùs libris, & perpenſo benè
Contextu locorum unde deſumptæ
ſunt. Communicatis verò poſtea
à R^{mo} *Dublinienſi* Objectionibus ſuis
D. *Sergeantio*, Ipſe Doctrinæ ſuæ
Explicationem è libris ſuis pertex-
tam paucis poſt diebus exhibuit;
quâ coram R^{mo} *Dublinienſi* in Cu-
biculo meo perlectâ, idem R^{mus} ſibi
ſatisfactum agnovit. In quorum
fidem ſubſcripſi. Lutetiæ Pariſio-
rum die 31 *Januarii* 1676.

GUALTERUS MONTACUTIUS.

*Vides hîc, Lector, in priori Con-
greſſu, ubi nihil erat niſi Confuſio,
nil clarè expoſitum, ſed tantum
multa raptim dicta ac tractata,
nulla denique legitima diſputandi
forma obſervata, ſed incondita potius
rixatio*

rixatio seu Disceptatio clamosa tranquilla Rationis supplebat locum, eoque priores tulisse Illmum Dublinensem ut talem Explicationem Doctrinae meae quae, à viris in eâ non versatis & præjudicio etiam aliquo præoccupatis, clarè intelligi poterat, non exhibuerim: Erat quippe in illis circumstantiis res planè impossibilis: In posteriori verò, à quo exitus & successus prioris, & Controversiae hujus decisio expectari debuit, me, (præmissâ utique deliberatione maturâ, ut in hujusmodi rebus oportet) vel his quæ alieno à doctrinâ meâ erant animo satisfactionem præbuisse. Et, sanè, aliam victoriam à Catholicis reportare quàm satisfacere Confratribus meis in Christo, Ecclesiae Filiis, de doctrinae meae Integritate (quod Officii genus quoddam duco) neque unquam quæsi, neque etiam ambire viro gravi dignum aut cordato existimem.

INter alia Sophismata quibus scaturit Lomini liber, nullum frequentius usurpatur quàm Fallacia illa quam appellant Non-causæ pro causâ. Fingit siquidem me magnam vim ponere in his quæ, tanquam parvi præ aliis momenti, sponte prætereo, quò sic à vero difficultatis puncto Lectoris oculos avertat; onus respondendi his quæ maximi ponderis sunt & præcipuè objecta evadat; & in quisquiliis confutandis tempus terat ac vanè triumphet. Cujus Stratagematis insigne tibi, Lector, dabit documentum Instantia una, ex quâ discas reliquas. Crepat ubique in Libro suo Lominus, Traductionem Grammaticalem trium Propositionum, perinde ac si Cardo totius Controversiæ in eo verteretur, ætûmque esset de me ac Causâ meâ modò recta ea fuerit. Quam vanum autem conatu & quàm versutè illam
pro

pro vero *Questionis Statu* supposuerit,
 & quam nihili planè istud fecerim
 * *præ vitiis in exhibendo Propositiones* illas commissis, percipias, Lector,
 ex §. 1. *Vindiciarum mearum* (quas
se vidisse ait & confutasse prætendit).
ubi hæc verba habeo.

* Vide
 Querim.
 cap. 6.

SEd duo priùs hic monenda cen-
 seo. Primum; &c. — Secundum,
 facile fore è quovis libro, imò ex ip-
 sâ S. Scripturâ Propositiones extra-
 here ab Antecedentibus & Conse-
 quentibus avulsas & abscissas; Ex-
 empli gratiâ. (a) *Non est Deus.* (b) *Dii sunt multi.* (c) *Nihil habet ho-*
mo jumento amplius, &c. Quo ca-
 su, si dictæ Propositiones Censuræ
 exponerentur prout in terminis
 jacent, sine ordine ad Contextum,
 vel ratione ullâ habitâ quòd sint
 S. Scripturæ, etiamsi rectè juxta
 Regulas Grammatices versæ fuerint
 ex Originali, quis non videt illas
 meritò hæc notâ inuri posse, viz.

(a) Psal.
 52. v. 1.
 (b) 1 Cor.
 8. v. 5.
 (c) Eccl.
 3. v. 19.

quòd *in sensu Catholico non possint explicari*. Quamobrem nemini mirum videri debet Propositiones è libris meis excerptas, cum nudæ & abscissæ exhibitæ fuerint, sine ullo ordine ad ea quæ antecedunt & consequuntur, à Sapientissimis Magistris simili Censurâ fuisse perstrictas, etiamsi concedantur esse rectè traductæ ex Idiomate Anglicano. Ego certè *non tam imputo* Illmo Proponenti quòd *verba Propositionum* (*Grammaticam* quod spectat) *falsò transfulerit*, quàm quòd ita *sinistrè* eas exhibuerit ut *malum sensum* præ se ferre viderentur.

F *Qui' us pervidetur id quod à me præcipuè objiciebatur fuisse vitiosam Propositionum illarum Exhibitio- nem : Licet enim etiam in ipsâ Traductione aliquatenus errasse Interpretem ostendere licuisset, decere tamen potius equitatem Christianam arbitrabar lapsum illum sinistrae vocis inusitate*

inúsitate & ambigua acceptioni condonare ; præsertim cum Traductio illa non mihi admodum obesset : Vitia verò in Exhibitione erant adeò notoria, voluntaria atque infamiam Libris meis tam irrefragabiliter affigentia, ut iis potissimum detegendis atque imputandis operam meam ponendam duxerim ; ac proinde purgare Proponentem de eisdem præcipua vel potius unica Lomino cura esse debuerat. Quàm multus autem ac penè assiduus sit candidus ille Author in venditando suam Traductionem, quàm jejunus ac parcus, vel potius planè nullus, in dictarum Propositionum Exhibitione (quæ sola maximi momenti erat & de tot vitiis accusata) ab omni labe vindicandâ, cuius legenti manifestè patebit. Scilicet isthuc est confutare juxta bonum Lominum ; de his quæ unicè objecta sunt ab Adversario filere ; In iis verò quæ sponte dantur oppugnandis virtutem planè Heroicam exerere,

• &, Pyrgopolynicis *instar*, gloriosâ
magniloquentiâ egregias, de nemine
prostrato, à se reportatas ebuccinare
Victorias.

Discursus

---

secundum singulas hasce Considerationes poterit de eodem tractari & diversæ inde Scientiæ constitui. Eodem prorsus modo poterit & aliquando debet *Fides* multipliciter considerari: Vel, scilicet, ut subest *Sensibus*, quorum ope (juxta providentiam Dei Ordinariam) primò intrōmissa est in mentem ejus Cognitio, quo sensu locutus est D. Paul^{us} quando dixit *Fides per auditum*: quatenus subest *Traditioni* seu *Testimonio* Ecclesiæ, illam à Christo fideliter *transmittenti*; quatenus subest *Miraculis* & reliquis *Motivis Credibilitatis*, probantibus eam formaliter revelatam à Deo: Ac, denique, quatenus subest *Gratiæ* Dei *intus* moventi. Potest etiam considerari secundum id quod est in se & secundum illud quod de eà *controvertitur* seu in *dubium* vocatur; quatenus est Divina *formaliter*, vel *materialiter* tantum, seu ex *suppositione* utriusque partis. Manifestè autem

autem apparet ex *Declaratione* meâ
 me non solummodò de eâ tractâsse
 præcisè *ut subest Traditioni*, sed non
 potuisse, ut res nostræ sunt, in alio
 sensu de eâ tractare; hocque ex
Statu Questionis ab utrâque parte
 positæ, *Scopòque* librorum in *Præ-*
fationibus expresso; imò ex ipsa *Naturâ*
Controversiæ nostræ ac *Medicorum*
 quibus utor, multisque insuper
 Rationibus luculenter demonstro:
 quo factò, contendo adversus *Lominum*
 jus habere Scriptorem Catholicum ex
talibus locis in libris
 suis semet explicandi, cùm hujus-
 modi loci ex naturâ suâ *Explicativi*
 sint reliquorum in Libri Con-
 textu occurrentium. Quid ad hæc
Lominus? Contradicis, inquit, tibi
 ipsi. At unde id constat? Ratio
 communis, quæ variè consideratur,
 indéque distinguitur, non pugnat
 cum aliqua ex rationibus istis ab-
 stractis quæ illam dividunt; nam
 evidens est posse Fidem his *omnibus*
modis

modis considerari. Quare, dicendum ipsi erat ac probandum, ex locis *magis explicativis* & rationibus *clarioribus* quàm ego in Declaratione meâ adduxi, me loqui de Fide secundum aliquam *aliam* Abstractionem, nempe, ut est *formaliter Divina* & non ex *suppositione* tantum quòd sit Divina eò quòd fuerit à *Christo* prædicata; seu de Fide ut *in se*, & non ut *controvertitur apud nos*; denique, ut subest mediis *Intrinsecis* & non tantum *Extrinsecis* & ad Fidem *præviis*, & hujusmodi. Et, nisi hoc fecerit jus habeo à Naturâ mihi concessum *singula* in Contextu libri sequentis contenta interpretandi juxta sensum *illum* qui in *Præfationibus* declaratur esse à me intentum, & vitiligator erit *Lominus* si contrarium obtendat. Quid itaque *Lominus*? Nihil certè hujusmodi pro se adducit neque horum quos adduxi ipse mentionem facit, vel saltem leviter ea tangit:

git: Sed celat præcipua quibus respondere oportet, nullam ferè distinctionem admittit, sed omnia confuse miscet; & gerit se prorsus perinde ac si existimaret impossibile esse ut Fides diversis modis consideretur; & putat se egregium quiddam præstitisse si loca hinc illinc *excerpta* agglomeret, & clamet vehementiâ planè Stentoreâ *me mihi contradixisse*. Sed hæc *Loca Excerpta* sunt illa ipsa de quibus lis instituitur, ac quæritur in quo sensu accipienda sint. Satin' est ad determinandam Quæstionem aliquam nudè proponere rem ipsam de quâ quæritur? Et sanè forsan id non negem, modò res esset *per se nota* ac luce meridiana clarior, vel communi sensui obvia: Verùm si hoc ita esset in casu nostro, & hujusmodi claritate eluceret *eum* esse verborum meorum sensum qualem imponit *Lominus*, nulla posset de eâ nisi inter amentes institui Quæstio; & communi sensu

sensu destituti censendi sunt tot Vi-
 ri Illustres ac Doctissimi qui in alio
 sensu me accepêrunt. Hoc itaque
 solum incumbit *Lomino*, producere
 scilicet rationem aliquam eviden-
 tissimam cur, non obstantibus
 à me allegatis, intelligi debeant
 Loca illa & determinari juxta aliam
 abstractionem, hoc est accipi secun-
 dum sensum alium ab eo quem in
 Declaratione exhibui : Nam si liceat
 ea quæ ab Authore declarata sunt
 secundum *unam* abstractionem à se
 intelligi, secundum *aliam*, hoc est in
alio sensu accipere, licebit profectò
 cuiuspiam *singula* penè sequentis libri
 verba in *pravum* sensum detorquere.
 Vadimonia quæ attuli pro sensu meo
 jam vidit Lector in *Declaratione* meâ.
 Quærendum itaque quid attulit ma-
 joris momenti *Lominus* ad istud de-
 terminandum, in quo summa to-
 tius hujus negotii posita est ? Sci-
 licet *vertit Latinè*, & *rectè* (si qua
 ipsi fides) *traducit* Loca illa ex *An-*
glicano.

glicano. Verùm hoc nugatorium est
 & planè puerile. Nam, si in unâ
 linguâ *equivocæ* erant voces illæ
 (esse autem eas æquivocas in *Moni-*
tione innuitur & ipsa res clamat)
 nihilo minùs erunt æquivocationi
 obnoxix ex eo quòd in aliam lin-
 guam *traducantur*. Adhuc itaque
 nullum *κρίσιον* adhibuit *Lominus* ad
 dijudicandum *sub quâ abstractione* de
 Fide tractatum sit in libris meis,
 seu *in quo sensu* loca illa excerpta
 quæ adducit intelligenda sint, præ-
 ter sinistras *Animadversiones* à semet
 factas; ubi omnia contaminat, di-
 storquet, confundit, cœlum terrâ
 miscet, triumphat, magniloquè ja-
 ctat; hæreses pro libitu affingit,
 mihi que impingit, *Blacloisum*,
Hobbisum, *Manichæisum*, *Pe-*
lagianisum, *Eunomianisum*, *A-*
baillardisum, *Atheisum* & nes-
 cio quot alios *ismos*; Adeò ut, si-
 cut Hæretici nullam admittunt in-
 terpretationem Scripturarum nisi à
 semet

femet factam, sic res huc tandem recidit, ut *Lominus* contendat oportere me reum fore vel innocentem pro arbitrariis & privatis interpretationibus à seipso, Adversario lividissimo utique & ad quidlibet comminiscendum addictissimo, excogitatis. En summam laborum! En Soliditatem Discursus Authoris istius! En quàm jejunus subest sensus, quàm puerilis nugacitas in his quæ per p. 332. tanto cum hiatu profert!

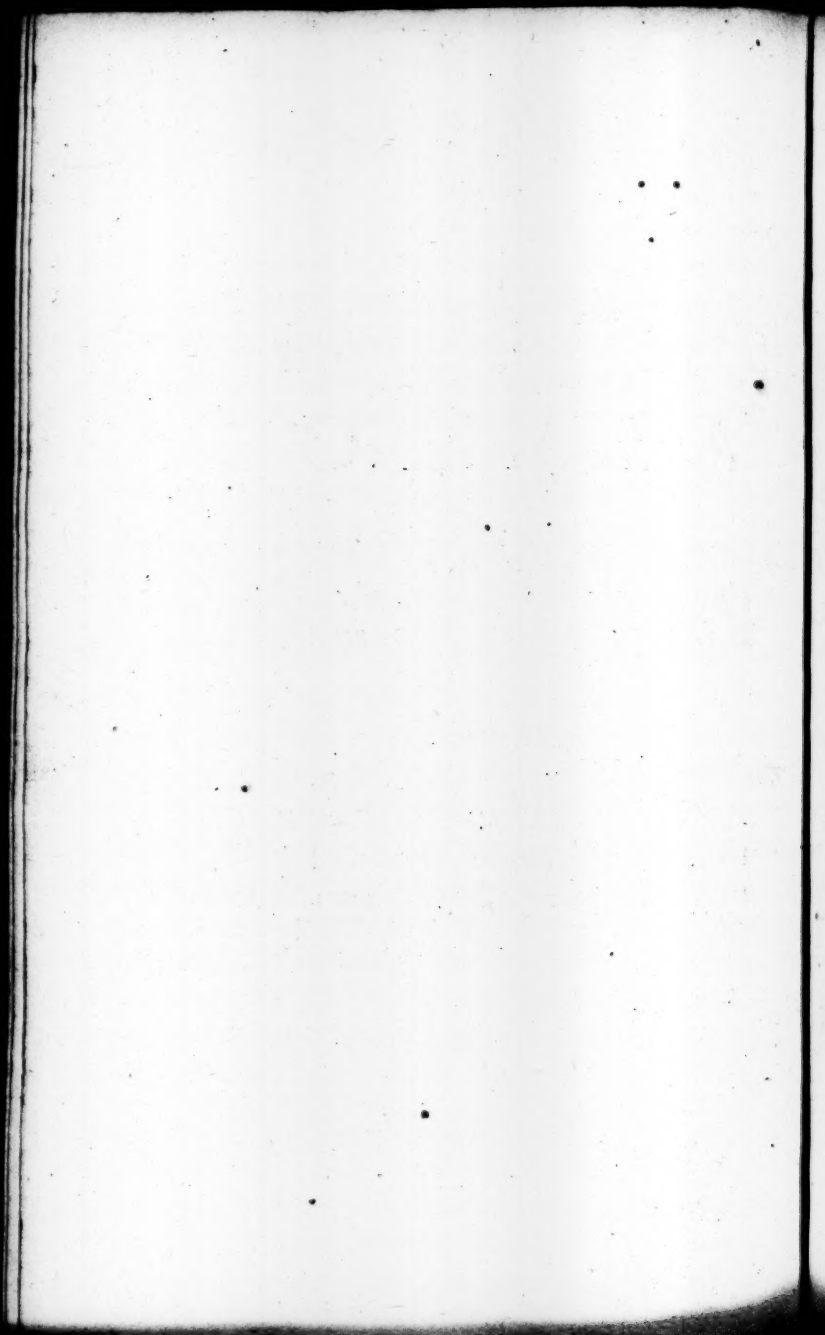

D E

ILLUSTRI TESTIMONIO
A LOMINO

*Adducto, inculcato, &, veluti præ-
cipuo Cause suæ Fulcro, meæ vero
Exitio, summis Encomiis ornato.*

*Déque
Considerationibus præviis, necnon
Antecedentibus iis & Consequen-
tibus quæ ad sensum Authoris Dog-
maticum certò dignoscendum sunt
idonea.*

1. **C**UM Grammatica sit formaliter *rectè scribendi atque loquendi Ars*; omnis autem Ars habeat Principia quædam sibi propria, seu *Regulas* juxta quas eos qui ad studium artis illius incumbunt dirigat; hinc fit ut *Rectitudo* illa seu *Veritas* (sive *Versionis* alicujus, sive *Verborum*) quæ *Grammatices* est peculiaris, nequaquam consistat in *Intrinsicâ veritate* sententiæ illius quæ proponitur, aut *Conformitatis* ipsius ad *rem*, at neque in *propriestate* vocum quibus Traductor utitur, sed præcisè in Conformatione unius partis Orationis ad aliam juxta dictas Regulas, quam Congruitatem seu rectam *Syntaxin* appellare solemus. Et hîc se sistit conatus omnis qui ad Grammaticam spectat.

§. 2. Id manifestiùs patebit si cunctas Grammatices partes sigillatim expendamus. Sunt autem istæ; *Orthographia*, *Etymologia*, *Syntaxis*, *Prosodia*. E quibus *Orthographia* consistit in hoc, ut voces juxta modum genti cuius proprium pingantur. *Etymologia*, in investigando vocum materialium Origines. *Syntaxis* tota posita est in concinnitate eâ partium inter se quam juxta Regulas Grammaticales habere debent. Denique, *Prosodia*, (uti vox ipsa indicat) merum respicit *Accentum* seu voces sonandi modum, quem *Tonum* appellamus; & in aptâ vocis elevatione seu flexione consistit.

§. 3. Porro, observandum quòd, licet *Univocatio*, & *Æquivocatio*, eò quòd afficiant ipsas voces, idcirco ad Artem illam cujus est de nudis vocibus tractare, pertinere vide-

videantur ; tamen quia determinare de his ad *veritatem* ipsarum Propositionum *in se* respectum habet, idcirco de istis agere ad *Logicam*, quæ est Commune quoddam Scientiarum Instrumentum & Ars Veritatis indagatrix, & non ad ullam *Grammatices* partem spectat : nam Etymologia *supponit* significationem vocum, vel saltem de eâ non tractat, & solummodò scrutatur unde deducantur.

§. 4. E quibus concluditur [*Versionem aliquam esse Grammaticè veram*] non posse quicquam aliud significare quàm illam contra veræ seu rectæ Grammaticæ Regulas non peccare, & correspondentiam partis ad partem juxta Præcepta *Syntaxeos* utrique linguæ propria exactè in eâ fuisse observatam. Quòd quidem uti nonnunquam ad sensum Authoris dignoscendum aliquantulum conferre non inficior, sic plenam

mentis ipsius cognitionem præbere posse, vix quisquam, qui Artium seu Scientiarum (quas vocant) *Liberalium* Naturas & Distinctionem noverit & attentè consideraverit, judicare poterit.

§. 5. Quousque se exporrigat Grammatices sphæra ex subjectis hîc Exemplis ediscere licebit. Sententia ista Gallicana, [*Il a engagé l' habit de Pierre*] rectè vertitur Grammaticè [*Dedit vestem Petri pignori*] quia par utrobique servatur *Constructio*; ac proinde est *Grammaticè vera*: At Versio ista, *Dedit vestem Petro pignori*, est *Grammaticè falsa*, quia variatur in eâ *Constructio*; unde contingit variari etiam ipsius Propositionis sensum. *Contingit*, (inquam,) non enim istud necessariò sequitur: Nam, si quis sententiam istam, *Il a volé un manteau*, (quæ rectè traducitur, *Furatus est Pallium*) verterit [*Furatus est*

est pileum] falsò quidem illam traducet, & tamen manet adhuc *Grammaticè vera*; quia retinetur etiamnum eadem formalis partium *Syntaxis*, licèt ipsa verba materialia mutantur; neque Alteratio Sensûs in illâ Propositione ex vitio aliquo vel *Errore Grammaticali* nascitur, sed peccat Versio illa contra veram vocum significationem seu *usum*; quem *supponit* Grammatica vel potius ab illo *abstrahit*, & (quod unum ad ipsam spectat) voces, rectè vel secùs significantes, rectè *sonat*, *pingit*, vel *ordinat*; & modò in aliam linguam vertendæ sunt, eundem adhuc eas *componendi* ac *coordinandi* tenorem observat.

§. 6. Unde notare liceat & meritò mirari insignem *Lomini* imperitiam, qui de veritate *Grammaticalis Translationis* Trium Propositionum, seu *Versione Grammaticè verâ*, tantopere ac toties in libro suo glo-

riatur, perinde ac si putaret insigne quidpiam in Epitheto illo [*Grammaticali*] contineri: indeque sumendum augurium quàm egregiè in *Theologicis* & *Polemicis* (ubi ad expendenda ea quæ in his præstitit perventum fuerit) se gesturus sit, qui circa ipsam notionem *Grammatices* tam miserè cæspitavit.

§. 7. Tantùndem ferè dicendum est de *Sensu* verborum *Naturali*, hoc est *Communi* seu *usitato*, (nam in nullo alio sensu significatio vocum, [*Naturalis*] dici poterit, cùm omnes sint *ad placitum*) & de *Translatione collectâ ex sensu* verborum *Naturali*; nimirum, quòd non necessariò *sensum* Authoris *Dogmaticum* patefaciant. Id uno *Exemplo*, sed, ni fallor, clarissimo, brevitatì causâ manifestare conabor. Verba ista Gallicana, [*Il a vendu l'homme*] excerpta ex illâ sententiâ [*Il a vendu l'homme qu'il avoit peint*]
rectè

rectè traducuntur [*Vendidit hominem*;] idque tum *Grammaticè*, nam Accusativus utrobique sequitur verbum; tum juxta *sensum* verborum *Naturalem*; nam verba illa [*l'homme*] juxta usitatam vocum significationem rectè redduntur per τὸ [*Hominem*:] Et tamen Traductio ista *Grammaticalis* & *Naturalis* non pertingit ad sensum Dogmaticum, i. e. ad Mentem Authoris seu loquentis, determinandum; cùm ob æquivocationem in voce [*Homo*] adhuc relinquatur in dubio, si propositionem illam excerptam solam spectes, an esset ipsi propositum de homine *vivo* an de *picto* loqui. Idem prorsus, mutatis mutandis, in nostro casu obtinet; cùm, testante ipsâ *Monitione*, æquivocæ sint voces illæ quibus utor ad exprimendam *Evidentiam* eam quam in nonnullis casibus requiro (quod idem de *Regulâ Fidei*, *Principio Fidei*, & aliis vocibus à me usurpatis dici

potest ;) & , neque *Versio Grammaticè vera* , seu simili partium Orationis contexturâ formata , neque attentio ad Sensum Naturalem , at neque Antecedentium & Consequentium Consideratio vel minimum dictam *Traductionem* immutent aut alterent ; cùm , his omnibus non obstantibus , adhuc maneat voces illas [*Il a vendu l'homme*] reddendas esse per [*Vendidit hominem ;*] & consequenter quòd propositio ista excerpta maneat adhuc Æquivoca , nec sensus Authòris seu loquentis adhuc satis exprimitur vel exinde cognoscitur.

§. 8. Unde rursus miranda venit inanis *Lomini* Grandiloquentia , *festucam in trabem* , Atomum in Montem turgidâ Rhetoricâ amplificare solita ; qui suadere conatur Lectoribus , imò ipsi Em^{mo} Cardinali Barberino , actum esse de causâ meâ , ac manifestè evinci propositiones
illas

illas *ut jacent in libris meis* meram
 spirare hæresim, eò quòd nonnulli
 Theologi testati sint, illas, quantum
 ipsi colligere potuerunt ex Antece-
 dentibus & Consequèntibus & ver-
 bis ac sensu Naturali, *esse fideliter*
traductas &c. & Versionem esse Gram-
maticè veram; licèt, ut jam osten-
 sum est, nihil inde de *mente meâ*
 certò constet vel etiam constare
 possit. Et laudandum valdè Sub-
 scriptorum ingenium qui adeò gna-
 viter *desiderio* Illmi Dubliniensis
 morem gessèrunt, neque tamen vel
 Subscriptoribus meis, Sensum Pro-
 positionum *prout in libris jacent* esse
aliùm à Sensu damnato disertè te-
 stantibus contradixèrunt, neque
 quidquam fecèrunt quod, si benè
 expendatur, librorum meorum do-
 ctrinæ quoquo modo incommoda-
 re vel ejus Integritati deträhre po-
 tuit. Nam voces illæ quæ sequun-
 tur [*nec mutilatas nec mutatas fuisse*
ab Interprete] cùm in eodem te-
 nore

nore sequantur, in eodem quoque sensu intelligendæ sunt ; hoc est, non aliud significant quàm *Interpretem* propositionum sic abstractarum nihil commisisse quod vel declinet ab ullâ ex considerationibus iis quæ ad Grammaticam pertinent, vel integritatem periodi Grammaticalis minuat ; sed Nominativum verbo & reliquas voces sibi invicem in Latinâ linguâ adaptari ac cohærere pari modo (servatâ linguarum proprietate) quo in Anglicanâ cohæserunt. Porro, dictos Subscriptores in Testimonio suo ad nihil aliud collimâsse quàm ad *Translationem Grammaticalem* patet tum ex constanti professione aliorum PP. Benedictinorum quibus intentio reliquorum non potuit non esse perspecta, tum ex Literis R^{di} admodum P. Stapyltoni ad me datis in quibus hoc idem satis clarè innuitur : imò ex ipsâ Introductione, Testimonio PP. Benedictinorum præmissâ

missâ in Libro *Lomini* p. 48. l. 2.
 20. 23. evidentissimè constat. De-
 nique, ex eo quòd mihi per Lite-
 ras meas ad R^{dum} admodum P.*Sta-*
pyltonum fraternè roganti ut si qua
 culpa in Subscriptionis illius for-
 mulâ mihi imputata fuisset, eam
 mihi ostenderet, spondentique me,
 cognito quid objectum esset, sin-
 cerè atque ex animo satisfactionem
 dare paratum, illam tamen mihi
 monstrare nullis precibus, nullis
 amicorum meorum suasionibus ad-
 duci potuerit. Quod sanè, modò
 quicquam in formulâ illâ mihi vi-
 tio fuisset versum, quo pacto cum
 Charitate Christiana consistat vix
 explicari potest. De hoc tamen
 non possum hîc obiter, tanquam
 minùs æquo, non amicè conqueri,
 quòd consenserint dicti PP. ut Ad-
 versarius meus Subscriptionem il-
 lam, à me non visam (nè fucum
 detegerem) Romam mitteret, *ut*
valeret quantum valere posset : Quæ,
 licèt

licèt in se parùm admodùm significaret, sinistris tamen ipsius Interpretationibus animatam, mihi præjudicio fore sperari poterat.

§. 9. Cæterùm, ut dicta hætenùs meliùs adhuc penetrentur, advertendum. 1º. Bis reperiri, in formulâ illâ cui subscripsêrunt, verba ista [*Propositiones Censurâ notatæ*] unde in proclivi est conjicere ipsos de iis testatos præcisè *ut Censuri notatis*, seu sic acceptis *prout Censurâ notatæ sunt*. 2º. Uti ex Censorum * Declarationibus suprapositis constat, propositiones illas Censurâ notatas non solum fuisse *excerptas* seu *abstractas*, sed etiam eas notatas fuisse Censurâ, *formaliter* & præcisè *ut abstractas*, sine ullo ordine ad Librum vel Authorem. His notatis, assero eidem Formulæ licuisse subscribere in casu quo excerpta fuisset illa Propositio [*Non est Deus*] ex Psalmista, & *ut sic excerpta*

*Vide
supra p.
70. & 75.

excerpta & in aliam linguam (Gallicanam nempe) traducta proposita fuisset Censuræ, eâque affecta; uti sane meruisset *ex se*, modò Proponens tum Authorem tum Librum ubi reperitur Censores celâsset: nam ut jacet in terminis, & sic abstracta, *in nullo sensu Catholico explicari potuit*. Hanc, inquam, ipsam Formulam signari potuisse in casu dicto sic evidenter ostendo. Nam, *comparando versionem Gallicanam* [Il n'y a point de Dieu] *propositionis illius* [Non est Deus] *quæ Censurâ notata est, cum eâdem prout jacet in libro Psalmistæ (Hebraicè vel) Latinè scripto, testari licet eam esse Grammaticæ veram (seu nihil in eâ peccatum esse contra leges Grammatices) & quantum colligere licet ex verbis ac sensu Naturali ejusdem, & ex Antecedentibus & Consequentibus, judicandum præfatam Propositionem Censurâ notatam, i. e.* [Il n'y a point de Dieu] *sincerè ac fideliter*

fideliter traductam, nec mutilatam aut mutatam fuisse ab Interprete: Nam, neque *Sensus Naturalis* verborum istorum [*Non est Deus,*] at nec Antecedentia & Consequentia quicquam obstant quò minùs verba illa *sincerè ac fideliter* ab Interprete vertantur [*Il n'y a point de Dieu.*] Nec, si (ut oportet) Propositionem eam solam spectes, prout Censuræ exposita, eâque affecta fuit, *i. e.* ut *abstractam*, seu totidem hisce verbis conceptam & circumscriptam, *mutilatur aut mutatur ab Interprete*; cùm in Interpretatione seu Versione istâ, [*Il n'y a point de Dieu*] Traductor idem posuit absque *diminutione* ullâ vel *augmento* quod reperitur in Propositione Censurâ affectâ [*Non est Deus.*] Ex quibus patet hoc Testimonium verum fore ad Literam in casu posito, neque quicquam in Versione illâ vitio potuisse verti Interpreti, ut tali.

§. 10 Interpreti, inquam, *ut tali*; Cum quo tamen benè consistit, quòd, si quis Viris qui de Libro illo vel Authore nihil audivêrunt, celatis utrisque, neque ullâ factâ mentione quòd in Libro quoquam reperiretur propositio illa indèque extracta, ipsam primò ex libri illius Contextu abscississet, abscissam, (quò sic conceptâ afficeretur Censurâ) malè etiam exhibuisset; ac, confundens dictam propositionem *ut malè à se excerptam & perperam exhibitam, & ut talem, damnatam,* cum eâdem *prout jacet in libro Authoris,* Censuram his & aliis dolis surreptitiè obtentam, ipsi Authori, ipsique Libro deinceps applicuisset, & a Veritate *Traductionis Grammaticalis* paucorum verborum imperitè arguens, *Sensum doctrinalem* Libri ipsius Atheismi insimulâsset; utcunque iste talis se gesserit in munere *Interpretis* probè fungendo cer-

certè sinceri *Excerptoris* ac candidi *Exhibitoris* partes ipsum implevisse à quoquam Veritatis ac Charitatis amante, haudquaquam existimabitur. Quare, adducendi erant *Lomino* testes qui fidem faciant Adversarium meum non malè *excerpsisse* & perperam *exhibuisse* dictas Propositiones quas Censuræ exposuit; cujus contrarium disertis verbis testati sunt Subscriptores mei; vel ipsum bene fecisse celando eas in Libro ullo reperiri, & aliis stratagematis * *callidis* atque *artificiosis* utendo quò Censuram propositionum in abstracto ab incautis surriperet, potius quàm obtineret: Id si fecerit *Lominus*, Testimonium minus *Illustre* (si personas duorum vel trium ex his qui verè subscripserunt spectes) aliquantum mihi obesse poterit; ni fecerit, aerem verberat, *doctrinam* verò meam intactam relinquit, licet Testimonia millies Illustriora de *Interpretatione* seu

* Vide
suprà p.
71.

seu *Versione Grammaticali* jactet, atque iis qui Famæ suæ ac Charitatis dispendio nugas ipsius emunt, venditet. Adducturum verò ipsum unquam Testes alicujus vel nominis vel famæ qui fidem suam oppignerabunt sensum damnatum exprimi in illis propositionibus *prout jacent in libris meis*, vel Adversarium meum sincerè eas *exhibuisse*, vix credet quisquam qui *Vindicias* meas viderit, eaque quæ hîc subjicio probè perpenderit.

§. 11. Quia verò *Lominus* Testimonium istud suum Subscriptioni Testium meorum anteferre solet, conferemus sibi invicem utriusque Formulæ subscriptæ contenta, quò ex hâc juxtapositione quàm immane discrepet utriusque Argumentum, & quàm disparis sint indolis, clariùs elucescat. Ad Personarum, siquidem dignitatem divertere * (licèt in hâc quoque sim facile superior) cùm de re quam te-

* Vide
Declarat
Sect. 5.

* Vide
supra p.
57. 58. 59

stati sunt quæstio agatur, est qui-
dem aliquantulum versutum, at si-
mul perquam ridiculum. Primò
itaque, Subscriptores mei (quorum
exultimationem ob Probitatem at-
que Eruditionem, mille *Lomini*
mendaciis ac Calumniis armati im-
minuere nunquam valebunt) te-
stati sunt, non solùm * *Versionem*
esse *Fidelem*, sed etiam *ex toto Con-*
textu & Scopo meo in locis quos ad-
duxi ad probandum me sensum dam-
natum non sustinere, constare me
non exigere cognitionem Mysteriorum
Fidei in seipsis per evidentem ratio-
nem, sed ex professo asserere contrari-
um. Subscriptores verò Ipsi, nequa-
quam negant quod mei hâc ex parte
asserunt, i. e. non negant me do-
ctrinam *Sensui damnato contrariam*
in libris meis *ex professo asserere.*
Quòd sanè ipsos testatos fuisse plu-
rimum Adversarii mei intererat, eo
quod istud evidentissimum sit in-
dicium me nullo alio in loco sensum
damna-

damnatum asserere; cùm res sit inaudita ut quisquam Scriptor Catholicus non planè stupidus, in re adeò gravi, & in iisdem libris sibi met contradixerit. 2º. Illi fidem suam interponunt *Sensum à me assignatum tribus Propositionibus esse conformem scopo ac tenori discursus mei in illis ipsis locis unde excerptæ sunt, hæc propositiones illas ut in libris meis jacent;* continere sensum *Doctrinalem alium à damnato.* Hi nè mentionem quidem faciunt quòd ad scopum & tenorem discursus respexerint, quòd sensum *doctrinalem* exinde elicerent, sed tantùm ad verba & sensum *Naturalem* quò de rectâ *Traductione* informarentur. 3º. Illi, gnari scopum & tenorem discursus, cùm sint considerationes ad *Logicam* spectantes, esse optima indicia *sensus doctrinalis* seu mentis Authoris, palam & disertè pronuntiant se *proinde* judicare *sensum à me assignatum* (hoc est alium à damnato) esse

verum ac genuinum propositionum illarum *sensum*, prout jacent scilicet in Discursu illo seu Contextu, *i. e.* in ipsis libris. Hi nihil prorsus de *Sensu* Propositionum prout *jacent in libris* decernunt aut judicant, sed ad considerationes eas quæ ad Grammaticam spectant respiciunt, quò de fidelitate, & integritate solius Traductionis sententiam ferant. 4°. Illi fecerunt fidem *Omissiones & Additiones* illas quibus affirmabam factum ut propositiones illæ alium sensum præ se ferre viderentur, jure à me notatas; ac proinde eas male fuisse excerptas & sinistrè exhibitas (licèt modestè ob dignitatem Personæ quem inviti arguebant) testati sunt. Hi nè quidem innuunt Adversarium meum in excerptando vel exhibendo illas culpā vacasse, (licèt satis proclives fuerint ipsum excusare, ubi id integrum sibi fore vel minima spes eluxit;) sed tantum fidelis Interpretis

pretis seu Traductoris muneri non defuisse. 5°. Illi clarissimâ loquendi formulâ usi sunt, adeoque amplâ ac plenâ, ut Testimonium ipsorum ad Controversiâ finiendam solum sufficeret, modò placuisset Illmo Archiepiscopo Parisiensi (quod ego enixè rogavi) ad sententiam ferendam procedere. Hi, verbis primo intuitu ambiguis usi sunt, & (ut res ipsa demonstrat) fomitem Controversiæ etiamnum continuandæ præbere idoneis. 6°. Illi, me non suggerente, post maturam & accuratam *Examinationem* omnia sponte testati sunt quæ ipse vel sperare potui vel optare. Hi reverâ nil nisi splendida verba dedêrunt, & quæ non pertingunt ad difficultatis punctum; licet nemini dubium esse possit quin Adversarius meus longè plura, ampliora & ad dedecus ipsi *Doctrinæ* meæ seu *sensui* meo *dogmatico* affigendum aptiora vel petiisse, vel, modò id assequendi spes

ulla affulisset, fuisse petiturum. Denique, quâ Certitudine liquet *sensum doctrinalem*, quem inesse putabant Censores propositionibus illis prout sic exhibitæ sunt, fuisse ab ipsorum Censurâ perstrictum, eadem prorsus constat Testes meos ad *sensum doctrinalem* respexisse, meque ac propositiones illas *prout in Libris meis jacent* a sensu damnato puras declarârunt. Quam discolor verò à Testimonio illorum sit formula illa cui subscripserunt *Lexini testes* tum quoad *Scopum*, tum quoad *verba* in quibus concipitur, quàmque longè absit à decernendo de sensu meo Dogmatico evidenter jam ostensum est, & me tacente, vel lippi vident.

§. 12. His omnibus benè perpensis, mirare, Lector, & obstupescere adeò egregiam vaniloquentiam & artificiosè mentiendi versutiam atque audaciam cuiquam mortalium inesse posse, ut in *Epistolâ Dedicatori-*

seriâ Em^m Card. Barberinum &
 S. Congregationem his verbis frau-
 dulentis alloquatur *Lominus*, his
 præstigiis illudere conetur. [*Fa-*
cilior vobis Controversiæ decisio fuerit
quod Sergeantius ipse subscriptione
suâ (& eam vos habetis) suo se ve-
lut gladio confecerit: Nam & hære-
ticam ipse doctrinam sibi imputatam
& nullo sano sensu exponi posse fate-
tur. Jam verò quindecim magnâ
virtute atque eruditione Theologi (&
horum etiam Testimonium vobis præ-
manibus) eam ipsam doctrinam Ser-
geantio imputatam & eâdem Censu-
râ damnatas propositiones, ejus libris
contineri asserunt, ac pari fide in La-
tinum versas. Unde è duobus ne-
cesse est alterum sequi, aut Sergean-
tii libros hæreticos esse, aut illos quin-
decim pletote ac doctrinâ insignes vi-
ros, pravitate plusquam Satanicâ ad
innocentis viri famam tollendam,
stylum ac linguas suas exacuisse; nec-
non imposturâ mox detegendâ ac in

*ipsoſmet retorquendâ, in S. & Scrip-
torem de Eccleſiâ Dei optimè meri-
tum conſpiraffe. Quare, veſtri ju-
dicii atque arbitrii fuerit, vel Ca-
lumniam detergere vel hæreſim dam-
nare.] Tuam fidem! Lector Chri-
ſtiane: Egône ſubſcriptione meâ,
meo ipſius me gladio confeci, qui
ſubſcribere recuſavi niſi his verbis
interjectis, [* *Non ut doctrinam me-
am retractans, ſed in eadem, utpote à
Cenſurâ immuni-----perſiſtens*] vel
faciliorem exinde deciſionem Contro-
verſæ in mei præjudicium reddidi,
cùm nullum hoc luculentius inno-
centiæ meæ in opinione Judicis
produci poſſit indicium, quàm ut
Subſcriptio cum proteſtatione non
retractandi Ipſi ſatiſfecerit? Ad-
ditâ præſertim narratione de re facti
Judici Delegato notiſſimâ, nempe
me eidem Cenſuræ, utpote doctrina
mea prorsus conſentanea, ante men-
ſem, idque ſponte, jam ſubſcripſiſſe;
quod omnem Retractionis vel um-
bram*

* Vide
ſupra p.
65. 67. &
77.

bram penitus tollit. Usquàmne
 apparet me in * Subscriptionem illâ
 fateri doctrinam ullam in sano sensu
 non posse exponi, nisi illam quæ ex-
 igit Scientiam Mysteriorum in seip-
 sis, & Fidem destruit? * Vel tres *Ibid.
 Propositiones in Catholico sensu ex-
 plicari non posse, nisi sumendo illas
 ut versutè & iniquè excerptas & per-
 peram exhibitas? Ullumne usquam
 reperitur vestigium quòd doctrina
 damnata mihi imputata fuerit à quo-
 quam præterquam ab uno Adver-
 sario tantum; testantibus quam-
 plurimis aliis, idque verbis clarissi-
 mis, nihil ejusmodi in locis illis ne-
 que in libris meis reperiri? Num
 vel minima species est pravitatis Sa-
 tanicæ, vel ablationis fame meæ, vel
 imposturæ mox detegendæ & in seipsum
 retorquendæ, vel quòd stylum & lin-
 guas contra me exacuerint, quòd
 Traductioni & Integritati Gramma-
 ticali trium propositionum excerpta-
 rum fidem fecerint? cum vel ego-
 met

met nihil ipsis hâc in re imputem præterquam quòd vocem ambiguan, paulo ante me explicatam quo sensu illam eo in loco sumpserim, minùs rectè acceperint? Quid non è cerebro suo finget, quid non in immensum amplificabit *Lominus*, falsorum prætextuum Architectus callidissimus?

§. 12. Nil opus est itaque vel *damnare haresim*, de quâ nihil testati sunt Subscriptores illi, vel Calumniam detergere quam mihi irrogatam ipsemet non queror. Opus tamen est *detegere artes Lomini*, & quale sit ILLUSTRE illud TESTIMONIUM quod ingenti hiatu & patulo ore ubique ebuccinat, palàm declarare: nempe, Primo, in confesso jam esse *trium* ex Testibus illis nomina esse *falsata*, ut qui dictæ Formulæ nunquam subscripserint, vel unam lineam in libris meis (cujus tamen contrarium ibi exprimitur) unquam legerint. 2º. Non leves esse Conjecturas

uesturas nonnullos ex Hibernis qui
 etiam subscripserunt, si non omnes,
 ferant autem omnino novem) pari
 fide tractatos, vel saltem non ex
 lectione & accuratâ *Examinatione* li-
 brorum meorum, sed in fide alio-
 rum subscripsisse. 3°. Eos qui verè
 subscripserunt, nihil testatos esse
 præter *Fidelitatem & Integritatem*
Traductioni Grammaticalis; quod Sen-
 sum meum *Doctrinalem* non tangit,
 multo minùs quicquam certi de eo
 determinare poterit. 4°. Ratio-
 nes heu nimis evidentes subsunt,
 Subscriptores eos qui Regulares sunt
 (saltem aliquos ex eorum præcipuis)
 conspirasse, præ æmulatione erga
 Clerum nostrum, ad dandam hanc
 ansam Adversario meo; quas spero,
 Pacis ac Charitatis Spiritu benignè
 affante, non opus fore in publicum
 proferre. Denique, testante ipso
 Iudice Delegato, Testimonium istud
 erat * illegitimum, & contra man- * P. 77. 78
 datum Archiepiscopi Parisiensis nomi-

ne Regis loquentis, obtentum & exhibitum.

§. 13. Summatim hæc omnia mente complectere, Lector, & dicas, sôdes, si quicquam simile *Lomino* nostro unquam vidisti, qui totale doctrinæ ac librorum meorum Exterminium ab irrefragabili (scilicet!) Testimonii hujus vi pendere jactitat; & quanto meliori jure mihi licuisset verbis (penè iisdem) è Dedicatoriâ jam citatis S. Congregationem & Em^{mum} Angliæ Protectorem alloqui, eaque mihimet ac Subscriptoribus meis, necnon Librorum doctrinæque meæ Approbatoribus, in *Declaratione* supra positâ enumeratis, sic applicare. [*Facilior vobis Em^{mi} DD: Controversia decisio fuerit, quòd Ill^{lmu} Archiepiscopus Parisiensis, coram cujus Tribunali Controversia ista agitata fuit, expressam licentiam dederit Sergeantio Censuræ subscribendi cum declaratione se id faciendo non retractare*
doctri-

doctrinam suam, sed in eâdem, utpote à Censurâ immuni persistere; imò, hoc præstito, jusserit Censoribus ut ipsum à Censurâ intactum instrumento à se signato declararent. Quin & hæreticam doctrinam illi ab uno Adversario imputatam, ipse Sergeantius in nullo sano sensu exponi posse fatetur; & contrariam huic doctrinam in libris suis expressam esse, ac sensum damnatum non esse suum, novem Theologi testati sunt, quorum nonnullos esse magni nominis, omnes integra fama atque ab ipsomet Illmo Dublinensi (Adversario suo) omnes acceptatos atque admissos ipse Iudex Delegatus fidem fecit; imò ipsam Censuram non nisi dolis & artificiis obtentam testatus est. Jam verò, * Illmi ac Rmi totius Hiberniæ Primas, & Archiepiscopus Dubliniensis, Vbilis Decanus Capituli Anglicani, Doctores Parisienses à Sorbona Deputati, alique Doctores ac Scriptores eximii, omnes summæ Eruditionis ac Pietatis viri, eandem Doctrinam

* Vnde
Declarat
Sect. 5.

doctrinam Librosque Sergeantii tum approbârunt, tum encomiis etiam ornârunt, unde è duobus necesse est alterum sequi, aut doctrinam librorum Sergeantii sanam esse, aut tot illorum ac doctrinâ pietatêque insignes viros, qui eam ut sanam approbârunt. Vel tres propositiones ut in libris ipsius jacent habere sensum alium à damnato disertè & palàm testati sunt, pravitatem plusquam Satanicâ FIDEI, Christiôque ejus Authori, ac Ecclesiæ ejusdem Conservatrici, unius privati hominis gratiâ se opposuisse, & imposturâ mox detegendâ & in ipsosmet summo cum dedecore retorquendâ, contra Fidem Catholicam & Ecclesiæ doctrinam, ex quâ salus totius mundi suique ipsorum pendeat, nequissimè ac scienter conspirâsse. Hæc, inquam, multo potiori jure, cum omnia verissima sint & authenticè consent, à me dici poterant: Verùm enim verò id vult Lominus ut Lectoribus persuasum sit, sui unius (cujus li-

vor ex perpetuis mendaciis & calumniis jam omnibus perspectus est) inanem jactantiam & magniloqua commenta plus ponderis habere, quàm diserta & clarissima tot Virarum Ill^morum Venerabilium & Doctissimorum Testimonia. Scilicet isthuc est sapere!

§. 14. Quantum verò ad priorē partē dictæ Testificationis seu Subscriptionis circa originē hujus Controversiæ, miror enimverò tales ac tantos viros in animum inducere voluisse Testimonium perhibere nullo alio Fundamento nixum præterquam quòd Ill^ms Archiepiscopus Dubliniensis fuerit Author Libri illius de *Religione & Regimine* multo ante impressi, in quo doctrina quam falsò existimabat Author ille Libris meis inesse, sugillatur: Cujus tamen contrarium videtur evidenter inde evinci, tum quòd ipsemet R^mus in literis suis Tractatum illum *Bartoni Librum* expressè nominet;

minat ; tum quòd in *Titulo* Appendicis Libri inscripti *Remedium salutare contra Atheismum & Heresim*, & ab eodem Illmo Parisiis editi (ubi, utpote in Regno Catholico, non timendum erat Librum verè suum sibi vindicare) disertè exprimitur *Authorem* dicti Libri jam esse *vitâ functum*, Mirum, inquam, aliquantulum videatur, ipsos nominibus subscriptis testatos esse hoc sibi *constare*, ac *manifestò* inde *patere* Controversiam hanc non nuper ex mutato Ill^{mi} ac R^{mi} illius Viri erga me animo *originem duxisse*, cùm alienatum *nuper* erga me fuisse ejusdem Ill^{mi} affectum, colligi possit

1°. Ex Literis R^{di} admodum P. *Worsley* in Declaratione p. 77. citatis. 2°. Idem evidenter constat ex Literis ejusdem Ill^{mi} ad Em^{um} Cardinalem *Barberinum* paulo ante scriptis, in quibus tum me tum scripta mea impensè laudavit.

3°. Idque multipliciter, ex Literis ejusdem

ejusdem Ill^{mi} ad alios, quas penes me habeo. 4°. Ex * *viis parum*

directis quibus in me oppugnando usus est. 5°. * Author prædicti

Libri *de Religione & Regimine* imputat Authori libri dicti [*Surefooting*] quòd consentiat cum *Manichæis & Protestantibus* in doctrinâ

suâ ; Ill^{mus} vero Dubliniensis in libro post id Parisiis edito fatetur eundem *Authorem* [*Surefooting*]

ultra respondendi possibilitatem Adversarios suos (qui *Protestantes* erant) per illam ipsam doctrinam *confutasse*. Jam ut quisquam Principiis Protestanticis insistent *Protestantes* adeò *penitissimè confutet*, & quòd magis est admiratione dignum

ipsis Protestantium principiis utens eadem ipsorum * *Protestantium Prin-*

cipia ad Atheismum ducere evincat, adeò parum sibi coherens, ut difficillimum sit credere ea ab uno eodemque Authore scripta : Quare, cum in confesso sit hunc postero-

*Vide
suprà p.
70.

* Appen-
dix ad
Remedi-
um salu-
tare p. 6.

* Saluta-
re Reme-
dium p.
28. 29.

* Ibid. p.
28.

rem Librum esse R^{mi} Dubliniensis, prior ille ab Authore prorsus alio scriptus censendus est: Et, cum paulo ante litteram hanc exortam, posterior ille Tractatus, victorias meas prolixè depradicans, editus fuerit, animi ejusdem Ill^{mi} à me nuper ab alienati manifestissimum est indicium. Verùm, en, Lector, faceras livoris ineptias! Protestantes aggredior, (si Adversarii mei audiantur,) Principiis Protestantium armatus, & suis ipsorum armis Protestantes vinco. * Victi illi Protestantes arma Catholica in sui tutelam mutuuntur, iisque ulciscuntur se & me prosternunt. Sic mutuò sumus & victores & victi, valentibus nimirum in Protestantes armis Protestantibus, & Catholicis in Scriptorem Catholicum. Quid non fingere audet livor ad intaniam usque proventus, atque sublimatus: In hoc nihilominus certè laudandi sunt Subscriptores isti (modo hoc ipsis fuisse

* Vide
supra p.
35.

fuisse subscribendi Motivum fas sit credere) quod tuendi Reverentiam Episcopis debitam zelo flagraverint. Hanc enimverò laudem illis invidio, & magno emptum optârîm ut necessaria defensio famæ meæ, ab eodem Illmo hæresis crimine injussissimè denigratæ, mihi quoque permitteret de eodem Illmo, licèt Adversario meo implacabili, omnia bona prædicare. Certè omnia bona ipsi ex animo precari, nullæ Calumnix, odia nulla quibus me immerentem prosequitur, unquam prohibebunt.

NON opus fuisset, Lector Christiane, Testimoniî prædicti genium adeò penitus excutere, modò placuisset RR. PP. Benedictinis qui subscripserunt mentem suam clariùs explicare cir-

ca sensum subscriptionis suæ quæ nonnullis minus perspicacibus subobscura videbatur. Cæterum, cum id æquitatis (etiam postquam *Lominus* illam in sequiorem sensum detorsisse cognoverant) mihi negare persistant, perinde ac si gratum esset quod ad dedecus meum ac lites continuandas quoquo modo faceret, hinc necessitas mihi imposita est aperiendi quænam sint illæ *Considerationes prævia*, itemque *Antecedentia* illa & *Consequentia*, quæ ad *Sensum* Authoris *Doctrinalem* certò determinandum sufficiant; Id ubi fecero, nemo, uti spero, probus, nemo mediocriter sapiens integrum ducet declarare se testatum tres propositiones illas, *prout jacent in libris meis*, sensum *damnatum* continere.

§. 16. Ad *mentem* itaque Authoris, sensumque ejus *Dogmaticum* dignoscendum, hæc *Criteria* observari debent.

1º. Re-

1°. Respicendum est ad Scientiam illam, in quâ versatur Author, & quænam sit ejus natura ut ab aliis distincta.

2°. Modò Scientia illa multas partes habeat, circa quam Scientiæ illius partem versetur Author ille.

3°. Attentè expendendus est *Titulus* Libri, & legenda Præfatio, ubi exprimi solet sub quâ Abstractione, *i. e.* secundum quam Considerationem de objecto illius Scientiæ tractare Authori propositum sit. Atque hæ tres Considerationes sunt in hoc negotio quasi *Transcendentes*; intimiùs utpote inclusæ & veluti essentialiter imbibitæ in singulis Libri sequentis Discursibus, imò singulis sententiis, modò non sint *parerga*; ac proinde sine horum distinctâ perceptione & attentâ consideratione ab Authoris intento *fundamentaliter*, ut ita dicam, aberrare necesse erit.

4°. Diligentissimè observandi sunt loci illi ubi Status Quaestionis exponitur; nisi enim hoc fiat, nihil firmi in Judicio de mente Authoris inesse poterit.

5°. Observandum, an *multoties* etiam in Praefatione respiciat Author ad *formalitatem* illam, sub quâ præcisè de *materiali* Obiecto (quod plurimas considerationes confundere solet) in Libro illo agitur, & sæpiùs illam repetat & inculcet; tunc etenim adeò impensè Lectoris tum Judicio tum Memoriae commendabitur Scriptoris intentum, ut si alium ei scopum imputet vel secùs ipsum intellexerit nullo modo negligentiam adeò insignem excusare poterit.

6°. Videndum an in ipsius etiam Libri Contextu, Lectoris mentem ad *formalitatem* illam, sub quâ in Praefatione jam declaraverat se tractare de Obiecto suo, identidem revocet. Id si faciat Author, negligentiae

diligentiae profectò affectatè imputari
 debet si quis in *alio*, malitiæ si in
se quiori sensu scripta ejus acceperit.
 -*cap. 7º.* Advertendum an Author in
 ipso Libro Objectiones ponat con-
 tra seipsum, & in earum solutione
 loca intellectu difficiliora explanet;
 hujusmodi quippe loci sunt Men-
 tis ipsius valdè explicativi.
 -*no 8º.* Cum artis sit pedetentim
 procedere, & primò in communi
 loqui, deinde in discursus ejusdem
 processu magis particulatim se ex-
 plicare, & exprimere specialiter ad
 quos casus ea pars discursus præ-
 cedentis, (ubi largè & indeterminatè
 locutus est,) restringi debeat:
 cavendum nè ex locis prioris ge-
 neris præproperum & iniquum de-
 iudicium Authoris feratur;
 cum loci isti *restrictivi* qui subse-
 quuntur, & non *Indeterminati* illi
 qui antecedeabant, ad veram Authoris
 doctrinam exprimendam sunt maxi-
 mè idonei.

9°. Postulat æquitas ut Discursus totius tenor potius quàm unius vel alterius vocis significatio Critico rigore expendatur ; & ut ad considerationes potius Logicas quàm ad eas quæ sunt merè Grammaticales respiciatur.

10. Loci illi ubi applicatur Discursus antecedens, & inde ad Adversarios confutandos arguitur, optima sunt indicia mentis Authoris, ob juxta positionem contrariæ sententiæ.

11. Modò occurrat uspiam vox aliqua ambigua, quæ ab ipso etiam Authore in sensu aliquo determinato in uno loco accipitur, non idcirco debet alibi in eodem sensu accipi modò ibi exprimat se in alio eam intelligere & sensus ille *alius* ibidem designetur.

12. Verba illa Antecedentia & Consequentia in locis particularibus reperta quæ varias sententias seu doctrinas distinguere sunt apta,
optimo

optimo jure Authoris mentem demonstrare censenda sunt.

13. Si in eodem paragrapho multoties exprimatur in quo sensu loquatur Author, summæ erit injuriæ locum aliquem inde excerptum in alio sensu accipere.

Denique, significatio verborum *ambiguum*, i. e. talium quæ duos sensus diversos habere possunt, ubicunque ea in libri Contextu reperiuntur, modo nihil adsit in eo ipso loco quod sensum eorum determinet, a naturâ Controversiæ, Scopo Libri & Statu Quæstionis in Præfatione expressis, desumenda est.

17. **P**riusquam ad tres Propositiones *prout jacent in libris meis* Criteria ista applicem, considerandum est quis fuerit Sensus à Censoribus damnatus; quod tantundem est ac quærere quò sensu intellexerint propositiones illas ut sic exhibitas. Dico itaque, illud quod intel-

intellexérunt & damnârunt Censo-
res fuisse, quòd ad credendum re-
quiratur Scientia Propositionum Fidei
in seipsis. Hoc manifestè constat,
1°. Ex verbis Censuræ primæ [Si
videat connexionem inter terminus
Propositionum Fidei, habere de hijs
quibus agitur, Scientiam, & non ha-
bere Fidem.] 2°. Ex verbis Cen-
suræ secundæ : [* Et non potest negari
bet negari Propositio (Fidei, scilicet,
de his etenim me loqui suggesse-
rat Proponens) quantumvis Respon-
dens non habeat Evidentiam de Con-
nexionem terminorum ex quibus ea con-
stat.] Tertix, [Sufficit ut Fide
credatur Ecclesiam esse Infallibilem;
& non requiritur ut constet de In-
fallibilitate Fidei vel Ecclesie per e-
videntem rationem. Ubi posuerunt
[Fidei vel Ecclesie] ut Synonyma;
quia existimârunt per Regulam Fi-
dei intelligi ibi Supernaturalem Ec-
clesie Infallibilitatem quæ est
seu Articulus Fidei, & damnârunt
senten-

* Vide
Lominum
p.37.38.

sententiam quæ requirebat ad credendum ut demonstraretur Illa *per evidentem rationem*. 3°. Idem colligitur ex conamine Proponentis ut is sensus videretur libris meis contentus ; uti innuitur in verbis R. P. Gough in *Declarationis* Sect. 5. §. 12. citatis : tum etiam quòd Adversarius meus inseruerat propositioni secundæ parenthesin illam (*loquitur de propositionibus Fidei*) tum denique quòd Idem in Discursu tribus illis propositionibus subjuncto, quem esse Authoris dictarum propositionum prætendebat, transtulerit verba ista [*Acts of Faith*] quæ significant [*Actus Fidei*] per [*Mysteria Fidei*] & de suo ibidem addiderit [*vi Motivi Demonstrationis*] quòd fidem ipsis faceret me requisivisse ad credendum *Scientiam Adversariorum in seipsis* ; imò, hoc lecto & (ut erat) credito non potuerunt quicquam aliud judicare. 4°. Eas fuisse in hoc sensu damnatus

tus patet ex iudicio ejusdem R. P. Gough in *Declaratione* meâ Sect. 5. §. 12. citato. 5°. Idem constat ex eo quod Censores admiserunt meam sensus Censuræ acceptionem in initio *Vindiciarum* his verbis expressam. [*Cum nuper exhibitæ fuerint ab Illmo & Rmo D. PETRO TALBOTO Archiepiscopo Dubliniensi tres Propositiones, è libris meis excerptæ, duobus Sapientissimis Sorbonæ Magistris, cum hoc Prolemmate [utrum possent in ullo sensu Catholico explicari?] eademque à dictis Censoribus eo sensu fuerint intellectæ (ut ex ipsis Censuris infra positis patebit.) quasi ego exigerem ad Professionem Fidei Scientiam Mysteriorum, vel ipsos Articulos Fidei, speciatim illam quo credimus Ecclesiam in rebus Fidei Infallibilem, constare debere per evidentem rationem, &c.*] Quare, si ullus alius sensus præter eum qui hîc exprimitur Censuræ subesset, non æqui bonique consulissent Cen-

Censores quòd hoc modo Censuram explicuerim, sed potiùs, idque meritò, me dimidiatò illam explicantem, & à Quæstionis statu prævaricantem correxissent vel redarguissent. 6°. Si in ullo alio sensu eas damnassent, non potuisset ratio propriam Censuram adducta stare, nisi negetur *Consistentia Evidentiæ in Attestante cum Fide*; cùm quàm tamen se nullatenùs immiscuisse R^{dus} admodum D. de Sainte Beuve coram Illmo Dubliniensi, me adstante, professus est. Denique, manu ejusdem Sapientissimi Censoris signatum habeo se in hoc sensu Propositiones illas, ita sinistrè exhibitas, intellexisse. Quare, si qui velint de aliqua alià Quæstione, (nusquam, quod scio, inventà) an, scilicet, requiratur ad credendum *Evidentiæ in Attestante*, nè tandem aliquando turbæ istæ (ipsis forsàn gratissimæ) sopiantur, litem movere, alia perfectò ipsis captanda est ansa; nunquam

quam etenim istud fuisse Censorum mentem ostendi poterit, imò contrarium huic multipliciter constat. Verùm, quid hoc ad me? Qui de Evidentiâ in Attestante ne quidem somniavi; neque vel unum Argumentum unquam adduxi ad probandum Fidem formaliter *revelatam à Deo*, ut ex Declaratione jam patuit, & ex mox dicendis adhuc manifestiùs ostendetur.

§. 18. Hoc stabilito, tempus jam est dicta ad præsens institutum applicandi, ut videamus an sensus damnatus tribus illis propositionibus *prout jacent in libris absque summâ injustitiâ* affigi debeat.

Propositiones ut Censoribus fuerunt exhibitæ, sunt istæ.

*Fid.

vind. p. 13

* *Qui tenetur profiteri illis Propositiones Fidei ut veras, debet videre connexionem inter illarum Terminos, & per consequens illas non posse esse falsas.*

* si

Si duo termini non cernan- *Ibid. p. 41.
 tur connecti, illæ Propositiones
 (loquitur de Propositionibus
 Fidei) possunt, imò debent ne-
 gari à Respondente, cujus mu-
 nus ac jns est nihil concedere
 quod evidens non est ne se * de-
 cipiat. *Potius
 debet esse
 [illaque-
 et] scili-
 cet, ad-
 missione
 falsi.
 Requiritur ac necessarium est
 Assensus Fidei in aliquibus
 personis credentibus sit formaliter
 Infallibilis, sive ut aliqui per
 evidentem rationem sint certi
 Infallibiliter Authoritatem sive
 Regalam Fidei quâ nituntur in
 hoc eos decipere non posse. A-
 liqui nunquam satisfaceret viris
 ingeniosis quorum perspicaces In-
 tellectus Fundamenta requirunt
 Fidem *convincentia. Neque *Rectius
 possunt Fideles sapientiores sin-
 cere & ex corde Fidei assentiri, Convicti,
 nec illius veritatem sine impro-
 bitate profiteri, neque eam pro-
 bare aut dubios in eâ confirma-
 re,

Erroris
 non plus
 ultro p.
 135.

Rectius
 vertitur,
 Fidei
 Convicti,
 va.

re, aut homines exquisitè eruditos ad eam convertere, aut Hæreticos illius veritatem in dubium vocantes redarguere. Nec denique possent (Ecclesiæ) Præsides atque Rectores plebi proponere, aut prædicare Fidei veritatem tutâ conscientiâ ac salvo honore.

Quæstio jam est utrum hæ propositiones consideratæ juxta ea quæ (ut nuper ostensum est) sunt veri Authoris cujuspiam sensûs certissimi Indices, & prout *jacent in libris meis*, sensum *damnatum* contineant. Quod tantundem est ac quærere, de quibus *formaliter*, seu sub *quali medio* præcisè positis ac per eam probandis ego requiram ut videatur *connexio Terminorum*, vel, ut *negetur à Respondente quicquid non est Evidens*; vel, de *quali Regulâ* requiratur ut *aliqui in Ecclesiâ sint Infallibiliter certi per evidentem rationem*:

nem: Et de quali *veritate* Fidei, seu *impossibilitate falsitatis* ejusdem quoad nos loquar, an scilicet *intrinsecâ* Veritate Myſteriorum Fidei *in se*, an solummodo de veritate *Extrinsecâ*, seu veritate eorundem quatenus præcise subsunt medio ad Fidem ut est *Divina* prorsus *Extrinseco*, & *Humano*, *i. e.* medio probante ea fuisse prædicata à Christo.

§. 18. Primò, Itaque constat me *troverſiam* scribere, non *Theologiam speculativam* seu *Scholasticam*; *i. e.* non tractare de Fide ut *in se*, sed *ut controvertitur*: Porrò, qui libros meos legérunt, facilè perspicient methodum tractandæ Controversiæ quam mihi propono esse, ab imis Fundamentis Principia Adversariorum quibus in Controversiis nostris nituntur, subvertere, Catholica stabilire; ac proinde me doctis potissimum scribere: Et ex utroque habetur me respicere ad *fines* Controversiali

L

troverſiali Scientiæ proprios, ac ſingula à me dicta non referri ad *Fidem ſimpliciter habendam* ſed, ad caſus *Dubii* ſeu *profunde Speculationis* circa Principia Fidei quoad nos de quibus diſceptatur; ad Dubitantes ſcilicet ac vacillantes adverſus Adverſariorum argutias firmandos, ſinceros etiam acutiſſimos convertendos, contumaces vi veritatis confundendos, ad ſatiſfaciendum denique omnibus rectâ ratione utentibus de Veritate rei de quâ agitur. *Veritate*, inquam; nam *Veriſimilitudinem*, quantumvis magnam, ſeu argumenta quæ *non concludunt*, nullius in huiusmodi Diſceptationibus apud acutiores eſſe efficaciam quotidie experiuntur ii qui cum huiusmodi ingeniis conſiſtari ſolent. Me verò nunquam tractâſſe de Fide *ut in ſe* inde evidentiffimè conſtat, quòd, licet tot libros Controverſiæ ſcripſerim, nè unum tamen uſpiam Argumentum adduxerim ad proban-

probandum Fidem esse *formaliter Divinam*.

2°. Theologia *Scholastica*, cùm tractet de Fide & his quæ ad illam *essentialiter* & *ut in se est*, spectant, proinde, secundum quod de Fide tractat, *uniformis* est, & semper sui similis. Theologia verò *Polemica* tractans suo modo de Fide, multiplex est ac varia, pro genio Adversariorum contra quos disceptatur. Sunt autem partes ejus in genere omninò tres. Prima, quæ agit contra *Atheos*, Deum negantes: Secunda, quæ disputat contra *Achri-
stianos*; qui Deum quidem esse concedunt, *Christi* tamen doctrinam esse *Divinam* negant; quales sunt *Judei*, *Turcæ*, & *Deistæ*. Tertia, denique, quæ agit contra *Acatholico-
cos* seu Hæreticos, qui fatentur quidem *Christi* doctrinam esse *Divi-
nam*, doctrinam autem Ecclesiæ *Catholicæ* esse *Christianam* pernegant. Quare, cùm evidens sit me contra

hos ultimos scribere, evidens quo-
 que erit me non solum tractare de
 Fide præcisè *ut controvertitur*, sed
 etiam non tractare de eâ nisi prout
 controvertitur (vel saltem contro-
 verti debet) *inter Catholicos & Hæ-*
reticos; i. e. de Fide præcisè ut
 subest Medio probante contra ipsos
 ¶ Supernaturalem utique Ecclesiæ
 Authoritatem negantes) eam esse à
Christo, vel probante quæ fuerit
 Fides à Christo & Apostolis præ-
 dicata. Atque hæ duæ Considera-
 tiones, cum maximè essentialiter sco-
 pum atque intentum meum tan-
 gant, imò fundamentaliter (ut ita
 dicam) respiciant ad unicum illud
 quod mihi in cunctis libris meis
 contra Hæreticos scriptis propositum
 est, intimè proinde includuntur in
 singulis eorundem partibus (nisi
 sicubi me ab illorum argumento &
 meo ipsius intento deflexisse constet)
 & ad sensum eorum mentemque
 meam intelligendam atque ad am-
 biguas

biguas si quâ occurrunt, voces explicandas plus lucis accommodabunt, quàm, his Criteriis seclusis, mille loci excerpti, se solis, præstare poterunt. Quare, cùm inauditum sit disputatum unquam inter nos & Protestantes, contra quos scribo, de hac quæstione, an *Mysteria Fidei sint Evidentia in seipsis*, sed ab utrâque parte supponitur ea esse *obscura* in se; imò cùm Evidens sit ipsos nunquam adduxisse argumenta ulla in Controversiis suis ad probandam Fidem quam modò amplectuntur esse *formaliter Divinam*, Miracula putâ, aut aliqua alia digiti Dei indicia manifesta; sed tantùm, supponentes Christi doctrinam esse *Divinam*, allegare solere ad hoc probandum dicta Christi & Apostolorum, quæ immediatè & formaliter nihil aliud probandi vim habent, quàm quòd Fides quam sequuntur sit *Christiana*, iniquissimum esset alium mihi scopum assignere

quàm probare præcisè, per medium ad hoc concludendum idoneum, Fidem Ecclesiæ nostræ hodiernam, & non doctrinam illorum, esse Fidem à *Christo* prædicatam ; aut de aliâ *veritate* Fidei locutum vel fuisse sollicitum, præterquam ut concludam eam esse *verè Christianam* : uti etiam sæpissimè me explico.

3°. Idem patebit speciatim de duabus prioribus propositionibus ex ipso *Fidei vindicata* (ubi reperiuntur) Titulo ; ubi explico verba hæc [*Fides vindicata à possibilitate Falsitatis*] per ista immediatè sequentia, [*seu Immota firmitas & Certitudo motivorum quæ ad Fidem Christianam ducunt.*] E quibus evidentissimum est mihi nequaquam propositum esse tractare de Certitudine aut Evidentiâ Fidei aut ipsorum *Mysteriorum ut in se*, sed tantummodò *Motivorum quæ ad Fidem ducunt* ; & quidem ad Fidem
ut

ut *Christianam* ; semoveo siquidem verbis istis alias considerationes de veritate Intrinsecâ Fidei ut in se , & restringo ad eam quæ spectat ad Media quibus probatur eam esse à *Christo* seu *Christianam* ; quæ vox apud me *emphatica* semper est & *formalis* ; ut ex innumeris locis , speciatim ex ipso *Methodi* meæ Titulo constare potest ; imò vel hinc quòd ubique, tum in Præfatione ista, tum in libro sequenti, tum in reliquis scriptis meis T^o [*Fidei*] Epitheton [*Christiana*] addere soleam ; nunquam verò, quod scio, saltem rarissimè, [*Catholica* ;] ut solent ii quibus non est propositum tractare præcisè de probando Fidem hodiernam esse à *Christo*.

Multo autem luculentiùs, idque multipliciter, hoc idem ex Præfatione seu Introductione Libri illius demonstrari poterit. Pag. 1. *Nihil naturæ magis consonum est quam ut hi qui Certitudinem* REGULÆ FIDEI *ne-*

gant, ipsius quoque Fidei Certitudinem abnegent: P. 2. 3. *Quicumque deseruerunt Ecclesiam Catholicam, & Regulam Fidei TRADITIONEM.* P. 7. *Eò quòd Desertores Ecclesie minimè penetrent naturam Catholicæ REGULÆ FIDEI, viva scilicet Vocis & Praxis Ecclesie, seu TRADITIONIS.* P. 13. Declaro (proinde) mihi propositum esse asserere *Absolutam Firmitatem seu Certitudinem Christianæ Fidei*, ---- (vide quomodo) contra D. Tillotsonum qui sustinebat illud quod ponitur ab ipso pro *CHRISTIANÆ FIDEI REGULA, & consequenter Fidem ipsam* (quoad nos scilicet, seu ut Regulæ illi substat, quo modo à nobis controvertitur) *posse esse falsam.* P. 16. & 17. Expresse declaro sub quâ Abstractione seu Consideratione, & de quâli veritate Fidei in libro sequenti loquar his verbis: [*affirmare quòd Fides non possit esse falsa, æquivalet huic assertioni, nempe, quòd*

Motiva

Motiva ad Fidem, seu REGULA FIDEI
debeat esse absolute conclusiva, firma
& immobilis. Idem p. 18. 19.
 repeto, & scopum libri sequentis
 manifestans, clarius explico; dum
 assero me in hocce libro solum-
 modò differere de quaestione istâ,
an, scilicet, detur REGULA FIDEI
certò Conclusiva. Vides hic, Lector,
 illud solummodò à me improperari
 seu vitio verti Adversariis meis,
 quòd *Regulam Fidei Christianæ* seu
 TRADITIONEM esse *Incertam* affir-
 ment: Vides me proinde, in Tra-
 ctatu isto, hoc solo nomine ipsos
 oppugnare, ac declarare Scopum
 hujus Libri esse probare REGULAM
 FIDEI CHRISTIANÆ esse *certò Con-*
clusivam: Vides *Statum Quaestionis*
 inter nos impræsentiarum agitatæ ad
 hoc solum respicere. Vides, deni-
 que, [*Fidem non posse esse falsam*] à
 me ipso explicari tantundem esse
 juxta me in libro isto ac [*Re-*
gulam Fidei esse absolute Conclusivam
certò

certamque] ac proinde *impossibilitas falsitatis Fidei* vel, quod idem est *Veritas ejus* seu *Connexio Terminorum*, de quâ cernendâ aliquando loquor, ad nullam aliam *veritatem* respicere quàm illam quæ habetur de eâdem Fide præcisè ut subest *Traditioni*, quæ est Medium Humanum ac proinde *Fidei* ut in se prorsus *Extrinsicum*. His bene perpensis, nonne putas, Lector, Scriptorem Catholicum habere jus, & à viris intelligentibus id æquitatis vendicare posse, ut, ubicunque in Libro subsequente de *veritate Fidei* seu (quod, seclusâ phrasi Logicâ perinde est) de *connexione terminorum*, *principio Fidei*, & hujusmodi occurrit mentio, de *Fide* ut subest *Traditioni* probante eam esse *Christianam*, & *veritate* ejus quoad Derivationem à Christo, denique, de *Principio* eam deducente intelligatur? Cui, obsecro, usui inferviunt Præfationes nisi ut Authoris

Inten-

Intentioni & Tractatûs argumento
ibi deditâ operâ expressis inhæren-
do, Lector exinde rectam totius
Libri sequentis intelligentiam con-
sequatur. Quare, quâ Certitudine
tenetur accipienda seu restringenda
esse dicta illa quæ in Libri Con-
textu reperiuntur juxta sensum in
Præfatione declaratum, eâdem pror-
sus liquet iniquè & injustè mihi
improperari quòd de ullâ aliâ Con-
nexionem terminorum vel Veritate Fi-
dei cernenda locutus sim, nisi præ-
cisè & *formaliter* de eâ quæ habe-
tur per REGULAM FIDEI seu TRA-
DITIONEM; quod ad veritatem My-
steriorum *in se*, vel ut revelata erant
à Deo, nullatenùs pertingit.

4°. Ex his iisdem locis *Status
Questionis*, evidentissimè cernitur:
præsertim iis quæ ex Præfationis pa-
ginis 13. 18. & 19. citata sunt.

5°. Non *semel* tantum Scopum li-
bri in Præfatione explicui, sed *multo-
ties*; ut in 3° Observando seu Criterio
demonstratum est.

6°. Li-

6°. Licèt, post citationes hujusmodi, mentis meæ scopique Libri clarissimè explicativas, quibus Lectori facem prætuli ad sensum meum Dogmaticum rectè percipiendum, minimè necessarium videatur de iisdem postea sæpiùs inculcandis sollicitum esse; in ipso tamen libri illius Contextu, quantum natura Discursûs adeò abstracti & metaphysici id pati poterat, *sæpiusule* *repeto* eundem Libri Scopum, & Lectori memoriam refrico, nè fortè propositi mei in *Introductione* expressi inter legendum obliviscatur. Verbi grati, p. 65. 66. summam commemoro rationes eò usque adductas, & ex omnibus hanc Conclusionem (tanquam Ultimum, scilicet, in Executione, ac proinde in Intentione Primum) deducere satago. [*Impossibile itaque est ut Medium, Fundamentum* (en de quali Fundamento loquor) *seu REGULA FIDEI* (hoc est, TRADITIO) *possit esse*

esse falsa ; seu, ut paulo antè eadem
 paginà 66. & in Introductione ha-
 betur, [*via quâ pervenitur ad Fi-
 dem ;*] in nostro scilicet casu, ubi
 nihil aliud requiritur ut Hetero-
 doxi, (agnoscentes doctrinam Chri-
 sti esse *Divinam*) Ecclesiæ Catho-
 licæ Fidem amplexentur, nisi ut
 probetur eam esse à Christo. Item
 p. 90. *Sed hoc motivum seu hæc*
 FIDEI REGULA *asseritur ab Adver-*
sariis esse falsitatis capax ; neque,
cum sit humanæ Rationi proportiona-
ta, &c. Vides, hîc Lector, to-
 tum discursum meum collimare ad
 Certitudinem TRADITIONIS Eccle-
 siæ & quidem *Humanæ* adstruendam,
 ac proinde me tractare *formaliter*
de præviis & Extrinsecis ad Fidem.
 P. 91. *Sequitur, modò præcipua Mo-*
tiva ad Fidem (observa quo modo
 me explicem) *seu REGULA FIDEI*
non sit falsitatis incapax, &c. P. 103.
Notandum, me nimium concessisse
circa verisimilitudinem Fidei Christi-
anæ

ana juxta Principia Protestantium, sepositâ Certitudine TRADITIONIS, quam ipsi negant: Nam, cum Certitudo Librorum à TRADITIONIS Certitudine pendeat, ipsi autem hanc negent multisque objectionibus oppugnent, aliquis esset (ex hoc capite scilicet, juxta ipsos) Incredibilitatis gradus de rectâ derivatione doctrinae Christi ad nostra usque tempora, &c. P. 128. *Fundamenta seu Motiva Fidei Divinae, id est FIDEI REGULA.* Ubi videtur evidenter me per [*Fidei Divinae*] intellexisse Divinam ex suppositione quod sit Christi; cum REGULA FIDEI seu TRADITIO ad nihil aliud in hac re probandum sit idonea. P. 112. 113. *Rectores soliti sunt obligare Fideles ut credant doctrinam ipsis propositam esse Christi & Apostolorum.---Quod si tenuissent Fidem potuisse esse falsam, tantundem esset ac si dixissent; Praecipimus ut hoc credatis, quamvis novimus illud posse esse falsum; vel* (note-

(notetur jam de quali *veritate* seu *impossibilitate falsitatis Fidei* ipsemet me explicem) *Precipimus ut nobis credatis dicentibus APOSTOLOS HOC DOCUISSE, licet tum nos tum Auctoritas cui credidimus ipsi, (quantum nobis liquet) decipi potuerunt.* P. 138. *Quæ consideratio conducit ad explicandum secundum Postulatum, & ad ostendendum quâ ratione omnes Christiani cognoscere poterunt Fidem suam esse veram (notetur iterum de quali Veritate loquar) SEU EANDEM QUAM APOSTOLI DOCUERUNT, quia nōrunt Inerrabilitatem & Veracitatem ingentis hominum gravissimorum multitudinis de rebus facti in sensum incurrentibus.* P. 142. 143. Et in pluribus aliis locis conjungere soleo [FIDEM & REGULAM ejus] ad ostendendum me non loqui de *veritate Fidei*, nisi prout *Regula illi, nempe Traditioni* substat. i. e. contendo probare eam esse *verè Christianam.* P. 154. *Manifestum*

festum est igitur Piam Affectionem Fidei praequisitam ab ejusdem Certitudine nihil prorsus detrahere----

& Rectores Ecclesiae, quamvis rationes maximè Convictivas proponant (en Scopum meum ubique consonum!)

PRO AUTHORITATE FIDEM AD NOS DERIVANTE, *nihil posse efficere, nisi Rector Mundi, &c. P. 163.* quo in loco me obscurissimè loqui à R^{do} P. Gough aliisque existimatus fui, notare licebit evidenter ad quid ego collimârim ex Epiphonemate illo quod totum Discursum illum claudit. [*Adeò impossibile est ut Errores qui REGULÆ FIDEI præjudicant, vel ex oppositione ad Prima Principia falsitatis non coarguantur, vel ex eo quod hi qui illis patrocinantur sibi met contradicant, sui ipsorum indicio non se prodant.*] Denique, à paginâ 167, usque ad finem Libri *Illationes* multas adjicio, in quibus applico doctrinam in Libro præcedente contentam Adversariis meis; ubi ex singu-

singulis penè paginis adeò manifestè patet me de nullo *Principio Fidei* locutum esse vel cogitâsse præterquam de TRADITIONE, nec de *Fide* nisi ut substat illi REGULÆ, ut vix existimem posse quenquam id clariùs eloqui. Sufficiat ut locos ipsos digito quasi demonstrẽ; lege itaque. p. 167. l. 25. 26. p. 168. l. 7. 8. 9. p. 169. l. 4. 12. p. 171. l. 18. 19. p. 172. l. 4. 5. 14. 28. 29. p. 173. l. 18. 19. 20. 21. p. 174. l. 5. p. 174. & p. 175. Tu illos attentè pervolve, Lector, & calamum meum transcribendo lassum oculis tuis subleva. Non possum tamen omittere ultimum locum qui agmen claudit & supremam quasi manum libro præcedenti imponit. Invenitur autem. p. 175. his verbis conceptus [*Statim videbitur an illi (heterodoxi) producere valeant ulla Infallibilia Fidei Fundamenta.*] Huc usque in communi loquor perinde ac si de

M

singulis

singulis Fidei Fundamentis, cujus-
 cunque sint generis, mihi sermo esset;
 Sed immediatè subjungo, nè malè à
 Lectoribus capior, [*Per quæ verba*
intelligo, ULLAM AUTHORITATEM
 CHRISTI FIDEM AD NOS USQUE IN-
 ERRABILITER DERIVANTEM — *Sed*
quòd sint ipsis ulla hujusmodi Funda-
menta, i. e. (notetur iteratà mentis
 meæ in eâdem paginâ Explicatio)
 FUNDAMENTA INERRABILITER DE-
 RIVANTIA COGNITIONEM DOCTRI-
 NÆ CHRISTI AD NOSTRA USQUE
 TEMPORA, SEU REGULA FIDEI &c.
 Vides hic, Lector, modò non spon-
 te cæcurias, quid in toto isto Libro
 per MOTIVA, PRINCIPIA, FUNDA-
 MENTA FIDEI, MEDIA, VIAM, PRÆ-
 MISSA AD FIDEM, &c. significetur;
 meque sub nullâ aliâ consideratio-
 ne tractâsse de illâ nisi quatenus
 substat *Regula* deducenti eam à
 Christo: hoc est *quatenus subest*
 TRADITIONI.

7°. Objectiones etiam pono ad-
 versus

versus meipsum ad difficultates specialiores elucidandas ; & in solutione 4^a. quam deditâ operâ posui ad doctrinam Evictionis primæ, ubi prior ex istis propositionibus invenitur, explicandam, ultra omnem ambiguitatem constituo me non loqui in 2°. Postulato ac proinde nec in totâ illâ *Evictione*, (imò nec in toto Libro) de veritate Fidei *Intrinsecâ* at nec de Objectis ejusdem seu Mysteriis nisi quatenus substant Testimonio Humano Ecclesiæ ; nec denique necessariò de *Scientificâ* cognitione prout artem demonstrandi sonat, sed de eâ quæ etiam *Vulgo* est obvia, ut ex totâ illâ Solutione, præsertim fine ejusdem p. 138. in 6°. Criterio jam citato, evidentissimè constat.

8um. Criterium ad propositionem

3^{am}. explicandam propriè pertinet.

9°. Prior propositio prout jacet in Libro est Conclusio ; & si integer discursus, ut postulat Logica & com-

* Vid.
Fid. vind.
p. 12. l.
ult.

munis Æquitas, simul sumatur vel oculi Lectoris fidem facient me locutum de cernendâ Connexione inter notiones illas [*in principio Fidei*] quid autem his verbis per totum hunc librum significetur, nempe *Regula Fidei* in nostris Controversiis, seu *Traditio*, jam usque ad nauseam explicatum est.

100. Jam patet ex Præfatione locisque illis quos ex *Illationibus* meis in Criterio 6°. citatis superius attuli, me illud solummodò vitio vertisse Adversariis meis & ad confutandum me accinxisse quòd Certitudinem *Regula Fidei* doctrinam Christi deducentis, i. e. TRADITIONIS negassent, ac consequenter Certitudinem ipsius *Fidei*, quatenus *Regula* isti *substat*. Quare, cum in dictarum *Illationum Titulo* exprimatur, eas * *ex precedentibus Discursibus deductas*, i. e. ex toto libro præcedente, manifestissimè evincitur me ad nihil prorsus aliud

* ~~Fid. vind.~~
p. 167.

aliud spectâsse in toto illo Libro præterquam ad Certitudinem *Fidei* quatenus subest *Traditioni* illam à Christo ad nos fideliter transmittenti.

110. Vox ista [*Faith-propositions*], quæ in priori harum propositionum reperitur, est quidem ambigua, & potuit, (fateor) accipi à Lectore & Traductoribus, imò à meipso forsitan in alio loco, pro [*Propositionibus Fidei*] Verùm, postquam in eodem Discursu ter vel quater (nempe p. 6. l. 20. p. 9. l. 7. 8. p. 11. l. 27. 28. p. 12. l. 5.) declarâssem me per vocem illam *ibi* intelligere tales propositiones quæ habent pro Subjecto *propositionem Fidei*; & per vocem relativam [*illas*] non potuerit ad hæc non referri, æquius videtur vel non traduxisse per [*Propositiones Fidei*] vel meam vocis ambiguae eo in loco acceptiorem simul adnotâsse. Verùm huic jam non immoror, neque unquam,

quam, (licet Exhibitoris intentioni id plurimum contulerit) Traductori multum istud improporavi; cum, quantumus de ipsis *propositionibus Fidei* locutus essem, modò tamen non de iisdem *ut in se*, neque ut substant Revelationi *formaliter Divina* tractaverim, sed ut substant *Testimonio Humano* earundem Descensum testificante (cujus vim nemo penè mortalium pro modulo suo non cognoscit, & in pectore suo in simili calu non sentit, modò à Naturæ tramite, & penè lumine à præjudiciis non abducatur) nil mihi officiet apud doctos qui libros meos legèrunt minùs æqua illa Traductio: utcunque apud Censores, qui nunquam somniârunt propositiones illas in libro ullo reperiri mihi admodum obfuerit.

12um. Criterium in Tertiâ propositione explicandâ locum habebit: necnon in primâ; nam longè aliud est cernere [*In principio Fidei*] terminos

terminos propositionum Fidei esse
 connexos, etiam sumendo π [*prin-*
cipio] pro medio illo quod probat
 eam formaliter revelatam à Deo, &
 cernere eos connexos *in se*: cum
 multi reperiantur Theologi, jique
 Sapientissimi ac doctissimi, qui te-
 nent consistere Fidem cum Eviden-
 tiâ in Attestante, & tamen negant
 stare posse Fidem si cernatur Con-
 nexio terminorum in Mysteriis ut
in se. . At quanto plus discriminis
 reperitur modò per [*Principium*
Fidei] intelligatur Medium illud
 quod concludat solummodò eam
 derivatam à Christo, seu *Traditio*
 uti in nostro casu fit ! . .

(a) Vid.
 Fid. vind.
 p. 21. 41.
 l. 14. 24.

27 p. 42.
 l. 22. p. 43

l. 8.

(b) p. 42.
 l. 16.

(c) p. 42. l.
 6. 7. 18.

(d) p. 41.
 l. 8. p. 42.

l. 1. 4. 23.

27. 29. p.
 43. l. 2. 7.

13um. Criterion sensum 2^x pro-
 positionis, simulque injustitiam Exhi-
 bentis, manifestum reddit; nam quin-
 decies in illo ipso paragrapho men-
 tio fit de (a) *præmissis*, (b) *Motivis*,
 ad Fidem, de (c) *ratione* reddendâ
 pro Fide (d) denique de *Funda-*
mentis Fidei; de *propositionibus* verò

Fidei (de quibus in parenthesi à se insertâ me loqui asserit Proponens) nè verbum quidem. Imò, quòd injuriam mihi factam vehementiùs auget, in initio paragraphi ubi mentio fit de *Fide*, nè fortè Lector existimaret me de *Fide in se* locutum, cautè me explico verbis immediatè sequentibus hoc modo.

* Fid.
vind. p. 41
l. 5, 6, &c.

* *Nulla ratione probari poterit Fides, vel suaderi homini secundum rectam rationem operanti, modo illa* (obseruetur jam explicatio mea) *i. e.* FUNDAMENTA EIUS QUOAD NOS, possint esse *Falsa*. Obsecro te, Lector, pete à RR. illis Subscriptoribus utrum existiment *Fundamenta Fidei quoad nos*, esse *Propositiones Fidei*? i. e. an putent *Fidem* fundare seipsam seu esse sibimet *fundamentum*. Pete etiam quid iudicent de iniquo isto oppositionis modo; ut quis paucula verba excerpatur, celet ea in libro quovis reperiri, & contra tot indicia manifestissi-

ma

ma in ipso libro, interjectâ parenthesi affirmet me de ipsis *Fidei Propositionibus* agere. Utinam tandem secum reputarent viri illi Religiosi an honorificum sibi sit hujusmodi injustitiis quali quali modo obscurare, vel fraudibus adeò manifestis patrocinandis Authoritatis suæ vel umbram accommodare. Sed de his plura in *Vindictis* meis; ad rem præ manibus jam redeamus.

§. 19. Objicies, Authorem *Fidei vindicatæ* ubiq; ferè in libro illo conjungere & confundere *possibilem Falsitatem Fidei*, cum *Falsitate possibili Traditionis*, & è contrà *veritatem prioris*, cum *veritate posterioris*; perinde ac si existimâset *Fidei Veritatem*, ejusque Assensum à nullo alio medio præterquam à *Traditione* pendere: quod proculdubiò hæreticum est, cum hoc tum *Revelationem Divinam*, tum *Supernaturalem Ecclesiæ Authoritatem* elevet & abroget tanquam ad Fidem minimè

nimè necessarias. Imò, dum id fa-
 cit, & eodem tempore contendit
 oportere ut *Traditio* seu *Regula Fidei*
 sit *Evidens*, videtur mentem ipsius
 esse quòd necessarium sit ad creden-
 dum ut quis videat ipsius quoque
Fidei veritatem ; cùm, juxta doctri-
 nam illius libri, unico illo medio
Fidei veritas nobis innotescat : De-
 nique, exinde sequi videtur Obscu-
 ritatem, Meritum Fidei, &c. pe-
 nitùs evacuari. Respondeo, primò,
 bardum prorsus & stupidum ac The-
 ologi nomine indignissimum oportet
 esse eum qui in animum in-
 ducere potest *Fidei veritatem In-*
trinsecam, non à multis aliis pen-
 dere præterquam à Traditione, imò
 omninò pendere veritatem Fidei, e-
 tiam *quoad nos*, à Traditione solâ.
 Ad Objectionem itaque dico me re-
 spexisse non ad Fidem *in se*, sed *ut*
controvertitur, imò ad specialem *hu-*
jus Controversiæ meæ cum hetero-
 doxis indolem, hoc est ad Fidem
 ut

ut deducibilem à Christo, & ad id quod requiritur ad fines tali Controversiæ proprios, ad heterodoxos nempe acutissimos disponendos, dubitantes de descensu Fidei nostræ à Christo firmandos &c. quæ omnia effecta dabuntur, dum agitur cum his qui parati sunt amplecti doctrinam eam quæ probatur esse *Christi* adducendo medium ad id concludendum idoneum. Porro, cùm ab utrâque parte tractetur formaliter de *præviis* & *Extrinsicis* ad Fidem, vel ut habetur in ipsâ *Introductione* seu *Præfatione*, de *motivis positis in causis secundis ad illuminandos homines in viâ ad viam*, h. e. de Mediis humanis Rationi Naturali subditis, Deus autem neminem obligarit in humanis ultra motivum assentiri, hinc sustineo debere Regulam quâ convincendi sunt Adversarii acutissimi & Logices periti Fidem Catholicam à Christo rectè derivari, Certitudinem & Evidentiam

tiam Conclusivam in suis quasi visceribus claudere. Id autem assero & deditâ operâ sustineo, non quò iter ad Fidem difficilius reddam, sed quò heterodoxos penitissimè redarguam; quibus, Traditionis utique dictæ Certitudinem negantibus, impossibile est producere medium ullum quod vim habeat concludendi Fidem quam profitentur fuisse à Christo prædicatam. Quod autem ad istud respexerim patet ex integris libris, & speciatim ex *Illationibus Fidei vindicate* subjunctis. Loquor, itaque in toto illo Libro, prout oportet loqui hominem in circumstantiis meis constitutum, *h. e.* ut tractantem ejusmodi Controversiam, & cum viris taliter dispositis disputantem: ac propterea, cum idem prorsus sit ipsis [Fidem omnino esse veram] ac [esse verè Christi] hæc proinde duo tanquam æquivalentia ubique pono, quia in circumstantiis nostris istud jure merito

ritò ut concessum suppono. Porro, cum idem sit nobis, Controversiam hanc agitantibus, & concedentibus Christum vel Deum [vel à Deo missum, [Fidem esse *Prædicatam à Christo*] & [esse *Divinam*,] idem quoque nobis erit [esse *verisimiliter à Christo*] & [*verisimiliter Divinam*,] Unde, dum disputatur cum ipsis, nisi Medium Humanum quod producimus concludat *verum* esse quod Fides hodierna Ecclesiæ Catholicæ fuerit *Christi*, & non tantum *verisimile*, indigebunt perfectò viri acutiores qui defectum argumenti pervident, dispositione idoneo ad eandem Fidem, ut *Divinam*, amplectendam: Nam non est sufficiens ad Fidem dispositio ut quis teneat Articulum aliquem esse *verisimiliter* dictum à Deo sed subdendus est antecedenter *omnis* suspensionis gradus, cum *nullus* vel *minimus*, cum Fide consistere possit. In viris autem acutis apud nos (expertus

pertus loquor) non subdetur pe-
 nitùs omnis animi suspensio quòd
 articulus aliquis sit prædicatus à
 Christo, nisi argumentum quod ad
 hoc probandum adducimus, id *con-*
cludat. Anathema itaque illi qui
 asserit quòd Fidei Divinæ veritas,
 ut *in se*, non pendeat ab aliis nisi à
 Traditione seu Testimonio Huma-
 no, quod *rem facti* tantùm attin-
 git, ad *veritatem* autem *sententia*
 alicujus, se solâ, nequaquam pertin-
 git : Anathema asserenti ejus acce-
 ptationem à nobis seu singulos Fi-
 dei Actus (ut & quoscunque alios
 quatenùs boni sunt & salutis ope-
 rativi) non pendere necessariò à
 Gratiâ Dei, ductrice ac perductrice;
 Anathema neganti Obscuritatem
 meritum, & piam affectionem Fidei
 prærequisitam; nihil ejusmodi in
 libris aut doctrinâ meâ, nisi livore
 Interprete & omnibus mentis Au-
 thoris Criteriis neglectis penitùs &
 posthabitis, uspiam apparet vel appa-
 rere

rere poterit. Respondetur 2°. Sicut
juxta Providentiam saltem Dei Or-
dinariam, Fides ope sensuum in ho-
minum mentes pervenire solet, ac
proinde Certitudo Fidei, si resolu-
tionem ejusdem in illa quæ sunt ei
prærequisita quoad nos persequi ve-
limus, à Certitudine Sensuum pen-
det; sic pari ratione, Certitudo Fi-
dei quatenus à Christo prædicata
fuit, à *Regulâ Fidei Christianæ*, seu
Traditione dependet; imò longè
potiori, eò quòd hoc unicum sit
Medium, Principium unicum in
quod resolvitur Cognitio de his o-
mnibus quæ in disputatione nostrâ
produci poterunt ad probandum
quidnam fuerit à Christo & Apo-
stolis mundo propalatum; cùm non
solum Certitudo de Scripturæ Li-
terâ Sensûque, sed etiam de singu-
lis rebus facti ante nostra tempora
gestis, ab illo pendeat; uti in Tracta-
tu illo cui Titulus *Columna & Fir-
mamentum veritatis Christianæ*, præ-
sertim

sertim in Corollariis ei subjunctis, luculenter ostendi. Jure itaque merito, dum de hac solâ Quæstione agitur, viz. [*Quenam sit Fides à Christo prædicata*] quæ est *res Facti*, & disputatur quâ ratione seu quâ *Regulâ Fidei Christianæ* id certò nobis innotescit, tanquam æquivalentia pono Certitudinem *Fidei*, & Certitudinem *Traditionis*, quam solam in libro paulo antè edito esse Certam Fidei Christianæ ad nos derivandæ Normam jam evidentissimè probaveram.

§. 20. Supposito itaque nos disputare de Humanis præviis ad Fidem, atq; investigare quo Medio Naturali innotescat nobis Fides Christi; supposito etiam neminem rectâ ratione utentem obligari à Deo, in rebus meræ Rationi Naturali subditis, assentiri ultra Motivum, ac proinde tale medium in nostro casu constituisse Ipsum ut *veritatem* ejus rei ad quam probandam adducitur concludere

dere sit aptum, ut ibidem demon-
stro, His inquam, suppositis, en-
summam Discursus mei contra Ad-
versarios meos in libro illo, hoc syl-
logismo comprehensam.

*Qui non habent Medium aptum
concludere doctrinam quam profitentur
esse Christi, non poterunt jure affir-
mare verum esse quod sint compotes
Fidei Christianæ, sed verisimile tan-
tum.*

*Sed Adversarii contra quos dispu-
to (vel fatentibus ipsis) nullum ha-
bent Medium aptum concludere do-
ctrinam quam profitentur esse Chri-
sti, ergo.*

*Adversarii contra quos disputo non
poterunt jure affirmare verum esse
quod sint Fidei Christianæ compotes,
sed verisimile tantum.*

Cum itaque, ut jam dictum est,
Assensus quod sit tantum *verisimile*
Articulum quempiam esse à Christo
prædicatum, non sit (ubi ex hoc
solo cardine pendet ut Fidem quis

amplexetur) dispositio sufficiens ad eandem ut *verè* à Christo, ac proinde (ex suppositione) à Deo firmâ Fide amplectendum, his (inquam) qui pervident rationem adductam nil nisi *Verisimilitudinem* hujus rei probare; hinc, tum ob defectum debitæ dispositionis in dicto casu, tum ob Sapientiam & Bonitatem Dei qui Humanam Naturam quam juxta Ideas in semet præconceptas Rationalem condidit, vult (quantum est ex se) Rationalem permanere, assero ordinâsse Patrem Luminum & omnis dati optimi largitorem ut Medium in secundis causis ponatur ad *veritatem* rei illius (Naturalis,) quam oportet *veram* tenere, concludendam idoneum.

§. 21. Dices, ergo non vult Deus ut quisquam hæreticus ob motiva leviora seu non Conclusiva assentiat Fidem esse Christi, nec consequenter ad Fidem sic disponi; quod videtur rudes ac simplices à
Fide

Fide amplectendâ excludere. Respondeo, & dico 1°. Non est dissonum à voluntate Divinâ, imò eidem congruum est, ut simplices & rudes sæpenumerò ob rationes leves atque in se Inconclusivas assentiantur. Non tamen id vult Deus *absolutè* quasi & *per se*; cùm absque dubio hoc sit Defectus in Naturâ Rationali quando res illa cui assensum præbent est intra limites Rationis; sed ex suppositione imbecillitatis ipsorum. Nam, si ratio etiam levissima intellectus illorum (talium) subdere sit aptum adeò ut dissentiant non ex perfectione rationalis Naturæ, seu ex eo quod videant argumentum non concludere, *h. e.* ex veri prosequendi & falsi evitandi amore, sed aliunde; nempe ex affectu aliquo sequiori; non agent isti tales juxta modulum Rationis quem à Deo accepérunt, sed potiùs huic quod videtur ipsis ratione evictum ac conclusum, *i. e.*

verum refragantur ; ac proinde hæc ex parte seu eatenus vituperio sunt digni, ac fortassis etiam obstinati. Verum, in hoc casu Fides Christiana in istis (loquendo de illâ ex parte Principii quoad nos seu præcisè ut subest *Regula Fidei*, ut ubique soleo) non est univocè Fides Christiana (seu Assensus quòd doctrina ista sit Christi) cum eâ quam habent ji qui assentiuntur doctrinam aliquam esse à Christo prædicatam (hoc est, ex nostrâ suppositione dictum à Deo) ob veram Christianæ Fidei Regulam seu *Traditionem Ecclesie* ; ut in *Solutione Objectionis 7^æ. in Fide Vindicatâ*, speciatim p. 165. l. 4. 5. 6. manifestè deduxi. Verbo, quisquis verè convincitur *Deum* quem jam tenet esse *veracem*, vel *Christum* quem jam tenet esse *Deum*, quicquam dixisse, sive per rationem Conclusivam sive Inconclusivam hoc fiat ; imò, quod plus adhuc est, licèt affectus erga amicos

cos vel lucrum temporale ad satisfactionem ipsius plurimum contulerit, tenebitur nihilominus iste homo, modò verè atque ex animo sit convictus, etiam sub peccato mortali *Infidelitatis*, Articulis omnibus quos dictâ Authoritate commendatos judicaverit, firmiter assentiri. Dico 2°. Quia imbecilles & simplices Fidem Christi investigantes, ob levitatem cordis, ab Ecclesiæ Authoritate nondum stabiliti, *omni vento doctrina circumferri* atque ob rationem quamlibet plausibilem Errores æque ac veritatem amplecti sunt proclives, idcirco, nè hujusmodi rudes pravæ doctrinæ leviter assentiantur & in hæreses incidunt, ad Divinam Bonitatem spectat providere ut vis veræ Fidei Christianæ Regulæ non solum sit doctis per Rationem reflexam seu evidentem, sed etiam indoctis rudiori modo (quam Practicam Evidentiam appellare solco,) cognoscibilis.

bilis. Dico 3°. hoc cum ita sit, tum Charitatis tum Prudentiæ est ut Scriptores Catholici moneant Heterodoxos nè temerè assensum præcipitent, & ob rationes leviculas, sibi que ignotas, dogmata hæretica, tanquam Christiana amplectentur; sed ob Principia & Media quibus instructa est Ecclesia Catholica, quæ sunt Conclusiva, ac proinde solida atque aliquo gradu Evidentia, se duci patiantur; non A catholica, quæ tum Inconclusiva sunt, & (seclusâ Traditione) ad Evidentiam Irreducibilia.

§. 22. Quæres, si in *Fide vindicata* de solâ *Regula Fidei* seu *Traditione*, & de Fide Christianâ prout præcisè ei substat agatur, cur toties in plurali, de *Motivis*, *Principiis*, *Fundamentis Fidei*, & hujusmodi, ibi fit mentio. Respondeo 1°. quòd, licèt in alio libro probatum fit *Traditionem* esse (in propriâ locutione) solam *Fidei Christianæ Regulam*, quia tamen in libro isto
non

non erat locus determinandi quot erant Regulæ, una an plures, idcirco, primum in plurali locutus sum, deinde restrinxi voces indeterminatas & communes ad *Traditionem*, easque per illam explicui, quò sic sententiam meam jam alibi assertam & probatam, ac formalem libri illius Scopum significarem.

2º. * Principia illa Naturalia quæ stabiliunt vim Humani Ecclesiæ Testimonii sunt *Motiva* ad Fidem ut Christianam, seu *Fundamenta* ipsius, licèt remotiora. 3º. Plurima reperiuntur *Fundamenta* Fidei ut Christianæ quoad nos præter *Traditionem*, licèt à *Traditionis* Certitudine pendentia, ut in Corollariis libri inscripti [*Columna & Firmamentum veritatis Christianæ*] sigillatim ostenditur: Humanum scilicet Testimonium Conciliorum prout *Traditioni* seu Testimonio Ecclesiæ nitentium; Consensus Patrum & hujusmodi, è quibus omni-

* Vid. Error. non pl. p. 122. l. 3. 4. 5.

bus argumentari licebit ; licèt hoc solo nomine redarguam Adversarios quòd *Traditioni* abrenuntiârint, eò quòd reliquorum omnium Certitudo à *Traditionis* Certitudine & à Principiis Naturalibus quibus ea stabilitur, necessariò dependeat.

§.23. **Q**uantum ad Propositionem 3^{am}. Notandum primò, duo illa prima Sensûs Authoris Criteria hîc vim eandem habere, quam in 1^a. & 2^a. obtinebant ; cùm evidens sit me in *Erro-*

* p.135. *ris non ultra* * ubi reperitur, Controversiam scribere, idque contra Heterodoxos descensum Fidei nostræ à Christo negantes, & agnoscentes, modò hoc probatur, eam tum esse Divinam tum ab omnibus amplectendam. 2°. Hoc idem ultra omnem ambiguitatem constat ex naturâ Controversiæ nostræ & Quæstionis

onis Statu in eodem libro antè ex-
 positis p. 44. his verbis. *Cum nos
 omnes* (tum Catholici, scilicet, tum
 Heterodoxi) *unanimes consensu tenea-*
mus, illud quod Christus & Apostoli
docuerunt esse dictum à Deo, volun-
tatem ejus, & Medium ad salutem
consequendam, NIHIL PRORSUS NO-
BIS INCUMBIT, QUANTUM AD RES
FIDEI, praterquam cognoscere cum
Certitudine Absolutâ quanam fuerit
doctrina à Christo tradita, seu mens
CHRISTI; & illud, quodcunque sit, quod
de hoc nos certos reddat, jure merito
vocatur REGULA FIDEI. PROVOCO
 hîc Adversarios ut ostendant ullo
 sermone posse magis disertè expri-
 mi quis sit unicus ille non solum
 hujus Libri, sed etiam omnium
 laborum ac librorum meorum Sco-
 pus quàm ipsemet ex professo hîc
 declarârim. 3°. Notandum me pro-
 inde juxta Criterion 13um. jus ha-
 bere ut singula libri sequentis loca
 quæ duplicem sensum habere pos-
 sunt,

sunt, juxta mentem meam adeò solenniter declaratam interpreten-
 tur. 4°. Specialiùs notandum, quòd
 cùm Censores per voces [*Regula
 Fidei*] in propositione 3^a. intellex-
 erint me loqui de Supernaturali
 Infallibilitate Ecclesiæ quam *Fide
 credimus*, & cujus ope cognoscimus
 illud quod proponitur esse dictum
 formaliter à Deo Ecclesiam quasi
 animante (& consequenter illum
 solummodò sensum damnârint) &
 non de *Naturali* quam Ratione per-
 cipimus, & quâ cognoscimus me-
 ram rem facti, nimirum quid Chri-
 stus & Apostoli docuêrunt ; in lo-
 co autem jam citato, ubi Status
 Quæstionis exponitur, evidentissimè
 explicatur me de *posteriore* loqui ;
 pari evidentiâ liquet sensum meum
 in 3^a. illâ propositione esse longè
 alium à damnato. 5°. In quam-
 plurimis etiam aliis locis qui in
 eodem libro hanc 3^{am}. Propositio-
 nem *antecedunt* explicatur me loqui
 de

de Humano Ecclesiæ Testimonio,
seu de illo cujus vis ab omnibus
est cognoscibilis : Speciatim p. 45.

& p. 122. 60. In * Conclusionē
etiam illius paragraphi unde Pro-
positio 3^a. excerpitur, in quā in-
tentum discurrentis optimè cerni-
tur hoc est, eo ipso in loco modò
integrè & non mutilatè exhibeatur,
disertè exprimitur me loqui de *Autho-
ritate Fidem à Christo derivante*.

*Err. non
pl. ultra
p. 136. à
lin. 4. ad
lin. 11.

Unde evidens est non respexisse
Subscriptores *Lomini* ad Sensem
doctrinalem : nam quomodo poterit
quis testari locum illum non esse
mutilatum quoad id quod sensum
doctrinalem spectat, cùm omissæ
fuerint voces illæ in Discursûs &
paragraphi illius Conclusionē, quæ
solæ vim habebant explicandi qua-
lem *Regulam Fidei* intellexerim ; &
ob quas suppressas manifestum est
Censores existimâsse me loqui de
Infallibilitate illius Regulæ quæ *Fide*
creditur, & non de eâ quam Ratione

com-

comprehendimus. 7°. In processu
 ejusdem Discursus, nempe p. 141.
 adeò accuratè describitur Regula
 Fidei esse humana, *omnibus utique*
cognoscibilis; imò tota penè doctrinæ
 meæ, (hæc ex parte) summa uni-
 us paragraphi ambitu adeò inte-
 grè comprehenditur, ut nemo nisi
 livoris insaniâ occæcatus, hoc lecto,
 imaginari poterit me de Authorita-
 te Ecclesiæ quæ Fide creditur locu-
 tum, vel mentem ac doctrinam me-
 am adeò sinistrè interpretari. 8°. No-
 tandum, occasionem Discursûs illius
 è quo dicta propositio excerpta est
 fuisse istam. D. *Stillingsfleetius* qua-
 tuor *Principia* (ut vocat) posuit ad
 elevandam necessitatem Proponen-
 tis Infallibilis, quò suaderet Lecto-
 ribus probabiles Interpretationes S.
 Scripturæ à privatis Judiciis factas
 esse idoneum Fidei Christianæ Fun-
 damentum. Ego, pro more meo
 (ut ex Statu Quæstionis in Notan-
 do 2°. nuper citato & ex totâ *Me-*
thodo

thodo meâ clarissimè cernitur) restringo confusam vocum significationem ad Quæstionem quam solum antè declaraveram inter nos agitari, *i. e.* ad Regulam Certam *derivandi Fidem à Christo*, quò *probabilem* ipsius Regulam penitus confutem ac redarguam tanquam Fidei quoad nos hâc ex partè fundandæ ineptum. Sic namque argumentari solent Protestantes moderni : Fatentibus etiam Theologis Catholicis, Moralis Certitudo sufficit ad Fidem ; porrò, juxta eosdem etiam ea Certitudo habenda est Moralis quæ dubium actuale subdere est apta ; quare , quisquis legerit S. Scripturam (quæ etiam juxta vos est Regula Fidei, saltem *partialis*) &, ipsomet vel nobis interpretantibus, nullum dubium actuale habet quin is sit Sensus S. paginæ seu mens Christi quem ipse literæ inesse post examinationem seriam arbitratur, iste talis etiam juxta vos veram

veram Fidem hâc ex parte habebit
 Sic ille : Ego è contrâ, quò dedecus
 adeò insigne ab Ecclesiâ amoveam,
 ut dicatur, scilicet, vel habeatur
 nullis Principiis instructa in præviis
 ad Fidem nisi talibus qualia etiam
 hæresis sibi vindicare ausa est : in-
 sistens quoque vestigiis multorum
 Authorum gravissimorum qui asse-
 runt Traditionem seu Testimoni-
 um Ecclesiæ Humanum esse infal-
 libile seu Conclusivum medium ad
 probandum Fidem à Christo rectè
 derivari ; denique D. *Stillingsfleetii*
 argumento occurrens quo conten-
 ditur ad nihilum valere Proponen-
 tem Infallibilem, nisi omnes Fide-
 les sint Infallibiliter certi ipsum esse
 Infallibilem ; restringo discursum
 ad illud quod solum est in quæsti-
 one positum, & responsum meum
 quod à pag. 131. usque ad p. 158.
 protenditur, sic instituo.

P. 133. duplicem pono Infalli-
 bilitatem seu Certitudinem Absolu-
 lutam

lutam (has etenim duas idem fo-
 nare non semel demonstravi) *For-*
malem scilicet, quando quis *cognos-*
cit aliquo modo rem ita esse, seu
 (in nostro casu) Authoritatem cui
 adhæret esse Infallibilem; & *Ma-*
*teriale*m, quando scilicet quis ad-
 hæret Authoritati alicui *quæ est In-*
fallibilis, licet is qui sic ei adhæret
nullo modo cognoscit eam esse Infal-
 libilem, Porro, ut constat ex p.
 157. duplicem pono Infallibilita-
 tem *Formalem* quod Humanum Ec-
 clesiæ Testimonium sit in derivandâ
 Fide Infallibile; unam (a) *rudem* &
crassam, quæ Generalitatis seu vulgi
 est propria: (b) Alteram, *majorem*,
clariorem & *penetrantior*em, quam
 Rectorum Ecclesiæ ac Pastorum
 esse peculiarem statuo. (c) Ex his
*materiale*m ad Fidem simpliciter
 habendam, seu, ut ibi exprimitur,
 extra casus *speculationis* & *dubii* inde
 orti, atque oppositionis Adversari-
 orum, i. e. extra casus Controver-
 siæ

(a) Error
 non pl.
 ultra p.
 157. l. 4.
 11.
 (b) Ibid.
 l. 7. 8. 9.
 15. 16.
 (c) p. 143
 l. 20. 21.
 &c.

(d) p. 140 l. 20. 21. &c. *sic* sufficere assero. (d) Porro ar-

bitror bonitatem Divinam non negaturam Formalem illam, quæ *rudior* est, Generalitati Fidelium ipsique vulgo, modò illius sint capaces, obrationes ibi adductas. Denique, Infallibilitatem eam Formalem quæ *clarior, evidentior & Artis effectus* est ac proinde viris doctis dignior,

(e) p. 135

(e) Ecclesiæ Docenti seu *Pastoribus* tribuo, & *aliquibus* (non, enim ibi requiro ut omnes *actu penetrent* Conclusivam Traditionis vim, nedum in omni casu seu per se requisitum id pono) * necessarium duco ob varios fines ibi expressos vel munia ab ipsis obeunda. Cæterum, quibus in casibus id requiram, non erat ibi explicandi locus; in processu autem Discursus illius sapius id declaro; præcipuè verò p. 153. l. 5. 6. &c. in communi assero requiri ut *Conclusiva vis Fundamentorum* Fidei (in nostro scilicet casu, *i. e. Traditionis*) *penetrabilis*

* Vide
Declarat
p. 87. l. 20
21. &c.

bilis sit his qui speculantur vel dubitant, prout necessitates *Ecclesie* hujusmodi auxiliis indigebunt ; & speciatim, p. 140. l. 2. 3. &c. item p. 143. l. 26. 27. &c. in casibus ubi satisfactio dubitantibus seu nondum credentibus præstanda est. *Culpa* itaque mea hæc ex parte videtur esse ista, quòd non expresserim, quibus casibus formalis Infallibilitas in aliquibus personis requiratur, in eo ipso loco ubi reperitur propositio ista 3^a. *h. e.* quòd singula in singulis locis importunè non effutiverim, sed in processu Discursus ejusdem paulatim ad ea quæ sunt magis particularia delabar ; & *Hæresis* mea manifestè cernitur non esse alia quàm quòd asseruerim oportere ut illi Rectores & Pastores *Ecclesiæ* quibus incumbit dubios confirmare vel Fidem more Controversistarum defendere, vulgo sint sapientiores in his quæ ad Officium ipsorum pertinent ; item, ut *Corpus Ec-*

O

clesiæ

eclesie *Credentis* sit ejusmodi subsidii instructum quæ ad subveniendum necessitatibus ipsius optimè conducunt ; denique , ut *Controversiæ*, dum de Humanis ad Fidem præviis agitur & contra Adversarios disputatur , ejusmodi Argumenta afferant quæ *concludant* id ad quod probandum adducuntur.

Denique, tota hæc doctrina deductâ operâ repetitur , in summam redigitur & luculentissimè exprimitur p. 199. §. 6. & 7.

Hæc mente tuâ complectere, Lector, & expende paulisper quot ex Criteriis jam enumeratis confertim hîc concurrant ac conspirent ad propositionem hanc 3^{am}. prout in libris meis jacet, à sensu damnato liberandam : & dicas obsecro si vel levissima adsit umbra, me ibi exigere Scientiam Mysteriorum seu Supernaturalis Ecclesiæ Authoritatis, ad hoc ut quis credat seu Fidem habeat.

§. 24. **S**tabilito jam quænam considerationes præviæ, nec non quæ Antecedentia & Consequentia ante expendenda sint quàm de Sensu Authoris dogmatico quis dijudicare poterit, & reperto vix excogitari posse unum cujus vis non exeratur ad vindicandas tres illas propositiones *prout in libris meis jacent* à sensu damnato; ad RR. illos PP. quos citat *Lominus*, convertendus est sermo; obsecrandique sunt ipsi, per Charitatem illam Fraternam quâ nos mutuò amplecti tenemur Ecclesiæ Filii; per habitum Religiosum quem gerunt, qui Sanctitatis Indiciū non fraudibus & Calumniis patrociniū esse debet; denique, per Mandatum illud novum & Christianorum peculiare quod nobis dedit Christus Dominus ut *diligamus invicem*, nè sinant ulteriùs Impostorem illum

O 2

ipso-

ipsorum Authoritatem & Testimoni-
 um pervertere, indèque triumphare.
 Coram totâ Europâ proclamat is
 vos testatos sensum damnatum, hoc
 est, dogma pravum & Hæreticum
 libris meis contineri: Si istud ni-
 minè feceritis, adiuro vos per Tri-
 bunal Christi, ubi aliquando stabi-
 mus omnes, ut Authoritate ac no-
 minibus Vestris in præjudicium
 meum abutentis imposturam dete-
 gatis, & (ut jubet lex Christi) fa-
 mam Fratris vestri, ac Scriptoris
 Catholici, sub fuce Testimonii ve-
 stri, imò à vobis etiam ipsis si ta-
 cendo consentire videmini, imme-
 ritò læsam restituatis. Jam per Lite-
 ras meas R^{dum} admodum P. *Stapylto-*
num, Subscriptorum præcipuum, fra-
 ternè rogavi ut culpam meam mihi
 monstraret. Verùm id mihi negatum.
 Idem petierunt meo nomine, R^{di}
 DDⁿⁱ *Godenus & Barclaius*, Viri gra-
 vissimi & Charitatis pacisque inter
 Catholicos zelantissimi; veriti nè

ex hoc candoris defectu in re gravissimi momenti, & quod prævidebant tum in meum, tum Cleri nostri præjudicium intendi, unionis inter Catholicos discindendæ nasceretur occasio. At nil nisi ambigua verba retulérunt. Post verba formulæ à *Lomino* publicata egit amicissimè cum eodem R^{do} D. *Godenus*, ut Sensum suum declararet, à *Lomino* in infamiam meam detortum: at pernegavit ille se id facturum. Unde, si reverà feceritis id quod jactat *Lominus*, amicè vos rogo ut rationes proferre velitis ob quas judicatis me in locis illis sensum damnatum sustinere. Quod certè perfici nequit nisi ostendatur, vel me falsasse Locos & Testimonia in Declaratione meâ ac finxisse ista Criteriâ modò enumerata & tribus Propositionibus applicata; vel Declarationem meam ac prædicta Criteriâ non habere vim explicandi Authoris Sensum. Id si faciendum cuiquam videbitur, peto ut, cum singula à me allata

vim aliquam explicandi habeant, si-
 gillatim respondeat ad ea quæ in De-
 claratione meâ & Discursu præsentî
 adduxi, & in Refutatione aliisque De-
 fensionibus meis mox adducturus
 sum ; non hinc illinc carpat ea quæ
 perverti sunt facilia, ut facit *Lom-
 nus* ; afferatque Criteria manifestiora
 iis quæ ipse pro me attuli ; Advertat
 autem Loca Excerpta nullius hîc esse
 roboris, cum sint tum in Quæstione
 posita, tum æquivocationi obnoxia, &
 agitur hîc de Criteriis per quæ de ho-
 rum sensu dijudicetur. Peto etiam ut
 modestè ut decet Fratrem, argumen-
 tis solidis ut decet doctum, me op-
 pugnet: Nam quantum ad *Lominum*,
 mentiendi Impudentiam & male-
 dicendi procacitatem Rationis loco
 ubique substituit, nec ad quicquam
 aliud nisi ad eboandas Calumnias
 & singula à quoquam dicta versutè
 pervertenda videtur natus. Quid
 quòd versipellis iste, tenebrionis
 more, larvâ tectus obambulet: peto
 autem

autem ut is qui rationes vestras proferri (modo id vobis decretum) publice & nominatim se professus in lucem prodeat. Quorsum, si Libri mei tot hæreses continent quot fingit *Lominus*, pudeat quenquam se fateri Authorem Libri contra Hæresim scripti? Quorsum hominem privatum de hæresi accusaturus veritus est *Lominus* adire ac compellare S. Congregationem & coram Judicibus Fidei se sistere nisi larvâ coopertus. Nova enim verò est ista, RR. PP. coram Tribunalibus comparandi Methodus, nova omnino verecundiæ ac modestiæ species; præsertim in *Lomino*, viro cæteroqui confidentissimo & inverecundissimo, & zelo Fidei (obrento saltem) penè insaniente; ut qui non ausus est causam Fidei ipsi S. Congregationi permittere determinandam, sed nè fortè errarent *Em^{mi}DD.* pendente lite Librum edidit, & docuit eos ubique in Animad-

versionibus suis tum quænam sententia essent hæreticæ, tum etiam ad quam Hæresim spectarent. Satis intelligent nasutiores non ex Modestia processisse quòd ficto schemate indutus erepserit & clam circumambulet Author iste; sed id factum quò tutius Calumnias jaceret in me, in Clerum & Capitulum Anglicanum, omnesque qui liti huic componendæ & innocentia meæ tuendæ quoquo modo contulêrunt; & Frontem suam ab erubescentiâ quæ mendacia manifestissima effutienti debetur, Famam ab odio quo persecuturum esset humanum genus hominem qui veri loquendi amorî curæque, ac communi probitati (vel Ethnicis qui Deum ignorant à natura insitæ) valedixerit, defendat ac protegat. Porro, ex alio etiam Capite peto ut is qui sensum damnatum in locis illis reperiri sustinere gestit, se palàm fateatur; forsan etenim persona quæ me oppug-

oppugnabit Illustris erit & Auctoritate aliquâ Ecclesiasticâ insignitus; ac proinde decebit mererispon-
surum (utcunque veritatem proloquar) eâ tamen Reverentiâ ipsum alloqui quæ dignitati ejus conveniet; cum tamen homini larvato (Fures siquidem & Latrones eo habitu nos adoriri solent) nemo parcendum judicabit. Denique, cum honorificum sit pro Fide decertare, qui nomen suum celat dum (ut prætendit) contra hæresim scribit, convincitur non ex zelo & veri amore, sed ex livore vel æmulatione id facere, ac proinde ut pessimus Ecclesiæ perturbator & nequissimus Ardelio vel negligendus, vel, si respondere oporteat, pro meritis excipiendus ac tractandus est.

§. 25. Si conabitur quisquam ex RR. PP. Benedictinis qui subscripserunt (de his siquidem potissimum conqueror) alia Criteria Sensûs Auctoris allegare, efficaciora his quæ adduxi

duxi ipse, easque mihi non solum de-
 esse sed etiam obesse ostendere, modò
 id *candide & modeste* fiat ita ut lecto-
 res videant hoc ex veritatis amore
 non ex livore profectum, vel exinde
 publicè satisfiet famæ meæ publicè
 læsæ si invalidum ostendero quod
 contra me assertur; fin manifestiora
 sequioris sensûs indicia (quod ta-
 men prorsus impossibile judico) ip-
 sum producere contigerit; spondeo
 me declaraturum corrigendos esse
 iis in locis libros meos, atque effectu-
 rum omnibus quibus potero modis
 nè pravum sensum, à me nunquam
 intentum vel cogitatum, Lectorum
 mentibus insinuent, modò *Declaratio*
 mea & præsens Defensio ad id non
 sufficiant. In utroque autem casu (si-
 ve, scilicet, declarent sibi satisfactum
 propositiones ut jacent in libris sen-
 sum damnatum non continere, si ve
 rationes afferant cur adhuc id judi-
 cent) aliquid saltem utilitatis ac sa-
 tisfactionis mundo accessurum est;

Sin

Sin, non obstantibus cunctis jam dictis, ratum ipsis fixumq; sit neutrum horum facere, sed ambidextrum istum procedendi modum etiamnum prosequi, perinde ac si in pectore reservarent voces specie tenus ambiguas in utramlibet partem accipere, prout metus sibi incommo-
dandi vel spes mihi nocendi apparet, & *Lomini* falsantis ac perpetuò mentientis partibus, dilectam hanc ansam litigandi & Ecclesiam dilacerandi ipsi ministrando, mordicè adherere decretum sibi esset; tunc enim verò contra ipsos stabit candida ista & amica pacis & Charitatis servandæ methodus quam modò proposui; dictosque Subscriptores violatæ Charitatis, & turbarum ciendarum vel Authores esse vel Promotores apud omnes qui æquitatem colunt, manifestè coarguet.

lib. §. 26. Neque Immodestiam objiciat quisquam aut turbas continuandi libidinem, quòd dictos Subscriptores
ad

ad rationes (in casu quo pravum
 locis illis sensum affigere libet) red-
 dendas sollicitem, donec prius secum
 reputârit quâ aliâ ratione famæ meæ
 consulere possem. Porro, justissima est
 & usitatissima se purgandi Methodus
 postulare ut accusator, qui callidè sub-
 innuit crimen aliquod, proloquatur.
 Nemo certè cui hujus facti historia
 nota est, & quot injurias patienter tu-
 lerim, existimabit me in famâ meâ
 vindicandâ nimium vel præprope-
 rum, si insidiis & ambiguo silentio la-
 fus ad candorem provocem. At nec
 Superbiæ mihi vertatur quòd dixe-
 rim hanc oppositionem quæ mihi li-
 bris que meis intentata est, *Ecclesiam*
 dilacerare: Videtis jam in Declarati-
 one meâ, me non solum esse; sed do-
 ctrinam libris que meos approbari
 ab Illmo ac R^{mo} totius Hiberniæ
 Primate, cujus doctrina singularis
 omnibus innotuit, & qui (testante
 ipso) tractatum ad tollenda præju-
 dicia contra doctrinam meam ab-
 hinc

hinc biennio scripsit ; à R^{do} etiam
 admodum Domino *Omphrio Elliceo*
 nuper Decano Capituli, cujus me-
 moria ob vitæ sanctitatem & soli-
 dam doctrinam toti Clero Angli-
 cano penè Sacra est, & à multis
 aliis viris doctissimis variarum na-
 tionum, inter quos præcipuè nume-
 randus est Ill^{mus} ac R^{mus} D. PETRUS
 TALBOTUS Archiepiscopus Dublini-
 ensis, dum mitiori erga me animo fu-
 it. Jam fama ubique increbuit hæc
 omnia incæpta atque à vobis (quan-
 tum integrum visum est) promota
 ad turbas contra Clerum Anglica-
 num concitandas, & politiæ mun-
 danæ gratum fuisse in aquis tur-
 bidis piscari. Nec leviter rumori
 fidem fecit *Lomini* Liber qui inju-
 stissimè in totum Capitulum de-
 bacchatur, indeque toti Clero bel-
 lum indicit, quem quidem libellum
 mendacissimum Monachi Anglo-
 Benedictini Parisienses impressisse
 dicuntur, in Angliam transmisisse,
 &

& tum ibi tum hîc distribuisse. Verum erit decernere an cupiatis rumorem istum falsum haberi, & an Charitatem deceat scindere unionem inter partem Angliæ Catholicam ob nonnullas ambiguas voces in libris ad defendendam Fidem scriptis, quæ ab Authore ipso, & in iisdem ipsis libris adeò sæpissimè, adeò manifestissimè explicantur.

§.27. Absit autem ut quis existimet me Universalis R. Anglo. Benedictinorum Cætui ista impropere. Quamplurimi in Sancto illo & antiquissimo Ordine reperiuntur, (etiam inter Parisienses illos,) viri verè Religiosi qui politiam istam mundanam execrantur. Quid quod, ut à viris gravibus & Fide dignis accepti, declaratum fuerit nuper à Capitulo ipsorum Generali Duaci congregato, Subscriptionem istam non esse totius illius Ordinis in Angliâ, sed privatorum hominum factum; Permaneat itaque

itaque per me licet, summa inter
 Clerum Anglicanum & RR. Patres
 Benedictinos Concordia ; à me certè
 vel cum uno quovis illorum (quan-
 tum possibile fuerit) inviolata, quoad
 vixero, atque illæsa conservabitur.

R E

RECEIPT

Received of the Treasurer of the
City of New York
the sum of \$100.00
for the year 1900

By the City of New York
the sum of \$100.00
for the year 1900

in full for the year 1900
for the sum of \$100.00

for the sum of \$100.00
for the year 1900
for the sum of \$100.00
for the year 1900

REFUTATIO

Objectionis, quòd Libri & Doctrina mea nitantur principiis quæ D. ALBIO seu BLACLOO sunt peculiariora.

QUO melius ostendam quàm injusta sit ista objectio, rem liquidò proponam, & simul semelq; ob oculos Lectoris ponam, tum quid ipse fatear, tum quid negem. Fateor multas propositiones quæ sunt in libris *D. Albii* in libris quoque meis reperiri, uti etiam in quamplurimis aliis Authoribus. Pernego tamen Unam aliquam ex illis quæ reperiuntur in libris meis vel esse *D. Albio* peculiarem, vel esse (quantum liquet) in causâ cur libri ipsius Romæ displicuerint. Id ut ostendam, duos præcipuè Authores citabo, quibus eadem sunt mecum Fundamenta. Unus est *P. Fisherus*

è Societate Jelu ; vir ob peritiam
 in controversiâ insignis temporibus
Jacobi Regis Angliæ, præsertim ob
 publicam disputationem habitam
 cum Laudo Archiepiscopo *Cantua-*
riensi inter Protestantes; qui ante
D. Albium vixit, scripsit, impressit.
 Alter Exterus est & Modernus,
 nempe *P. Dominicus de Sanctâ Tri-*
nitate, Carmelita discalceatus ; qui
 vixit, scripsit, impressit Romæ Bi-
 bliothecam suam Theologicam,
Anno 1666. cum approbatione Ma-
 gistri Sacri Palatii. Horum vel
 unius vel utriusque consortio fa-
 cillimè me tuebor ab Imputatione
 istâ; quibus utique, ut ex ipsorum
 circumstantiis liquet, nulli mortali-
 um vel alieniores à sectando opi-
 niones *D. Albii*, vel à præjudiciis
 doctrinæ malè sanæ tutiores fuere
 unquam vel immuniore. Alium
 non mihi quæsitum, sed sponte &
 fortuitò occurrentem citabo obiter,
 tum doctissimum tum approbatissi-
 mum.

num. Deinde, paucula ex iis quæ mihi nuper falso objecta intellexi tanquam non mea rejiciam, quæ malè intellecta explicabo. Denique, in quibus Adversarius meus à me dissentiat, datâ occasione, adnotabo; quò clariùs innotescat ipsum controversiæ inter nos agitatæ punctum. Sunt autem Fundamenta mea hujusmodi.

§us. Ius.

Primum, & reliquorum omnium basis est, distinguendum esse Controversiæ inter *Christianum* & *Divinum*; seu, inter Fidem ut est formaliter *derivata à Christo*, & ut est *revelata à Deo*: adeoque quæstionem inter nos & hæreticos esse de 1°. non de 2°. Sunt autem verba mea Statum Quæstionis explicantia hujusmodi, *Erroris non plus ultra.* pag. 4ta. Cùm itaque ex utriusque partis concessione ratum sit, illud, quod *Christus & Apostoli docuerunt*, esse Dei

Verbum, seu ad salutem adipiscendam Medium, totum quod nobis faciendum incumbit, quantum ad res Fidei, est cum absolutâ certitudine cognoscere quanam fuerit doctrina primo tradita seu mens Christi: & quicquid sit quod de hac re nos certos reddat, meritò vocatur **REGULA FIDEI**. Idem fecerat P. Fisherus in Responsione ad novem puncta Controversia. p. 52. Non dico, inquit, Traditionem esse supremum fundamentum, quo nitentes credimus Fidem nostram esse viam ad salutem vel verbum Dei, sed tantum quòd ab Apostolis ad nos manarit; ascendentes utique ab Ecclesiâ (hoc est, ut patet ex contextu, ex successivâ Ecclesie Traditione) ad Apostolos, per Apostolos ad Deum, per Deum ad veritates (ad salutem) necessarias. Item ibid. pag. 51. *Quæstio est quodnam sit illud medium certò cognoscendi quid sit quod Apostoli docuerunt, & quâ ratione nunc dierum*
post

post tot secula ab eorum eorum obitu certò innotescere possit quid Apostoli in Ecclesie primordiis docuerunt & predicarunt. Eandem methodum iniit P. Dominicus de Sanctâ Trinitate Bibl. Theol. Lib. 2. Sect. 4. Summa, inquit, totius Fidei Christianæ in his duobus posita est; nempe, ut probetur contra Infideles Christum esse Deum; & adversus hereticos id concedentes & admittentés, illum talia dixisse & revelasse.

Utramque harum formalitatum confundit Ill^{mus} Dubliniensis, ut in Fundamento 4°. videbitur.

Vides hîc Lector, non esse novum aut singulare, nec Albio peculiare distinguere inter Fidem ut à Christo Apostolisque, & ut à Deo; imò, quod scio, hoc nusquam ab ipso factum, saltem expressè: uti etiam à Theologis Scholasticis, tractantibus utique de Fide ut in se, & non ut controvertitur cum Hæreticis id

nunquam factitatum ; nulla quippe apud illos hujusmodi distinctione utendi oblata est occasio.

§^{us}. 2us.

Secundum mihi Fundamentum est Traditionem seu Humanum Ecclesiæ Testimonium esse solum atque unicum *Principium primum* quo nobis innotescit quæ fuerit Fides Christi & Apostolorum ; seu solum atque unicum medium quo probari possit, adversus Hæreticos, Fidem præsentis Ecclesiæ esse fideliter à Christo transmissam ; hoc est FIDEI (quatenus à nobis controvertitur) *unicam REGULAM*. Idem dixit *Fisberus* *ibid.* pag. 41. *Sola, inquit, atque unica ratio quâ homines post tempora Apostolorum nati certo cognoscere possunt, quæ illi Scripturas doctrinæque, Primitivæ tradiderint Ecclesiæ, est Traditio Catholica ab innumerabili Christianorum Patrum atque Pastorum multitudine cepta atque ad multi-*

multitudinem filiorum ac fidelium item innumerabilem derivata. Item p. 28. Scriptura non est Primum & Indemonstrabile Principium Fidei, sed probatur esse veram ex Authoritate Dei eam revelantis; esse à Deo, per miracula Apostolorum eam publicanti-um; esse ab Apostolis, per Traditionem Ecclesie eam, ut talem, deducentem; pari modo quo ceteri etiam omnes Fidei Articuli probantur. Idem asseruit Dominicus de Sanctâ Trinitate, ibid. pag. 156. colum. 1^a. Unde igitur scimus Apostolos id docuisse, & alia hujusmodi, ut & in confirmationem harum veritatum tot Miracula facta fuisse? Certè, nulla saltem facilius videtur esse ratio respondendi, quàm si dicamus id nos habere traditum ab hominibus qui in eo numero, statu & conditione fuerunt, ut nullo prorsus modo falli hâc in re, aut FALLERE VELLE potuerint; alioqui rueret suavis Divina Providentia.

Obſerva, Lector, quòd cùm,
juxta Authores iſtos, *Traditio ſit
ſola atque unica ratio* certò cognof-
cendi quæ ſit *Doctrina Chriſti*, id-
circo nobis diſputantibus cum Hete-
rodoxis de hâc ſolâ Quæſtione, idem
erit [*Fidem eſſe Certam*] & [*Tra-
ditionem eſſe Certam:*] quoad nos
ſcilicet hanc Controverſiam agi-
tantes: unde meritò in *Fide Vin-
dicatâ* hæc duo confundere ſoleo.

§^{us}. 3us.

Tertium mihi Fundamentum
eſt Humanum iſtud Eccle-
ſiæ Teſtimonium eſſe *abſolutè Cer-
tum* ſeu *Infallibile*, Idem aſſeruit
Fiſherus ibid. pag. 38. *Cum Tra-
ditio ſit plena narratio de re ſenſibus
manifeſtâ, quas ſcilicet Scripturas
Doctrinâſque Apoſtoli publicè munda
tradiderint, impoſſibile eſt, ut ſit falſa.*
Conſonat *Dominicus de Sanctâ Tri-
nitate*, ibid. p. 155. 156, ubi aſ-
ſerit, *per Fidem Humanam* (habi-
tam ſcilicet ab Humano Eccleſiæ
Teſti-

Testimonio, uti se explicat pag. 156.) posse haberi *Certitudinem physicam*, imò *metaphysicam*, quæ in eo sita est, ut positis omnibus circumstantiis in quibus res credita est, repugnet rem non esse veram eo modo quo creditur; quia, videlicet, id aliter non posset fieri quàm per miraculum, quòd repugnat in eo casu. Idem ipsum asseruit acriter D. Stratfordus Theologiæ Doctor, & Collegii Duaceni in *Flandriâ* Vice-Præfès, in Libro cui titulus [*de Ecclesia*] à doctissimo Killifono Theologiæ Doctore, & Collegii illius Præfide, & atq; à Colvenerio Professore Regio, approbato. *Singula*, inquit, *secula subsequētia in seculum præcedens se resolvunt. Quòd autem societas hominum adeò amplissima, quotquot nimirum in seculo uno vixerunt, per universum mundum in tot nationes fusa, vellet decipere posteros, charissimos, scilicet, sibi amicos liberosque, idque in re maximi momenti*
quæ

qua ad aternam ipsorum beatitudi-
 nem spectabat ; vel, ut multitudo ho-
 minum adeò ampla posset decipi in re
 facti, quæ ipsis oculis patebat, qua-
 les erant frequentatio missæ, confes-
 sio peccatorum Sacerdoti, &c. cum
 fuerint infiniti oculi religiosè obser-
 vantes quid factum fuerit circa hunc
 cultum externum, & infinitæ aures
 religiosè attendentes ad id quod in
 concionibus & Catechismis fuerit Tra-
 ditum ; istud, dico, non potest cum
 ullâ probitate prætendi : tum incre-
 dibile est tum impossibile. Diffonat
 autem huic Fundamento vehemen-
 ter Ill^{mus} Dubliniensis in Libro ver-
 naculo Parisiis edito cui Titulus
 [*A Sovereign Remedy against He-
 resie and Atheism*] pag. 39. ubi
 dicit, nos non cognoscere scientificè
 utrùm (ad puniendum nonnullorum
 peccata) Deus non permittat Ecclē-
 siam errare, totūque mundum decipi
 per evidentissimas & frequentissimas
 suas sensationes ; super quibus ut Ad-
 versa-

versarius noster (me scilicet indigat) ait, *Certitudo Catholice Traditionis fundatur.* Unde liquet Ipsum (definitionis Sensuum oblitum) existimare eos, suapte sponte seu ex naturâ suâ modò *permittantur*, falsas impressiones menti indituros, ac proinde nullam Certitudinem Naturalem atque Absolutam inde haberi posse : tum etiam non posse argui *scientificè* ab Attributis seu Veracitate Divinâ : Quæ positiones destruunt prorsus & unico ictu perimunt omne tum Scientiæ, tum Fidei etiam *quoad nos* Fundamentum.

Notetur hîc, Lector, discrimen immane inter Fundamentum illud Fidei (*ut à nobis controversitur cum Hæreticis*) quod Catholicorum est proprium, & Fundamentum Heterodoxum qui Traditioni abrenuntiârunt. Notetur etiam verum discrimen inter Doctrinam Illi Dubliniensis meamque, & cogites

gites tecum, utra ad probandum
& suadendum hominibus doctis,
Ecclesiæ nostræ dogmata per Tra-
ditionem certò descendisse à Christo
sit efficacior.

§^{us}. 4us,

Quartum mihi Fundamen-
tum est hanc Certitudinem
absolutam Traditionis posse demon-
strari seu evidenter *concludi*. Idem
asserit *Fisherus* ibid. 38. *Catholica*
Traditio probatur esse simpliciter in-
fallibilis ex ipsâ sui naturâ. Idem
tuetur Dom. de S. Tri. p. 156.
supra citatâ. §^o. 2°. *Unde igitur*
scimus Apostolos id docuisse, &c. &
quando dicit per humanum Eccle-
siæ Testimonium seu *Traditionem*
posse haberi Fidem Humanam quæ
nos reddat *Metaphysicè certos*, &
proculdubio vir ille doctus existi-
mavit se posse *probare* seu *conclu-*
dere assertionem à semet positam.

* *Sou-
raign Re-
medy,*

Dissonat huic doctrinæ Ill^{mus} Du-
bliniensis * libro citato p. 29. 30.
ubi

ubi, postquam dixisset *Regulam Fidei* esse *Traditionem* (seu *Testimonium*) *Ecclesie*, eamque *Humanam*, subjungit, *hanc* nihilominus *Infal- libilitatem* (licet *Humanam*) non *debere nobis esse magis manifestam* (hoc est debere esse tam obscu- ram) *quàm Infallibilitas ipsius Fidei*. Nimirum existimavit (ut videatur) Ill^{mus} ille Vir Infalibilitatem Traditionis ad Veritatem Fidei Di- vinæ in se pertingere; cum tamen evidens sit eam solummodò attingere *rem facti*; prædicationem, scilicet, Christi & Apostolorum; & ex hoc errore (forsan) contigit ut singula in me scripta in sequi- ori sensu accipienda judicave- rit.

§^{us}. 5us.

OUintum mihi Fundamen- tum est, ex eo quòd ista Fidei Regula sit unica ratio cog- noscendi quænam sit Fides Chri- stiana, seu via, à Deo, Patre Lumi- num

num, & omnis doni perfecti largitore, ad hunc finem ordinata, sequi exinde eam tum esse, tum *posse etiam cognosci esse* absolutè certam, seu ex naturâ suâ Concludivam. Cujus assertionis hanc rationem assigno; quia, cùm Homo sit animal rationale, ac proinde omnis assensus de *veritate* alicujus rei, quem elicit, practicè involvat eam *esse veram propter talem rationem*, si ratio illa quam ordinavit Deus ad assensum eliciendum non habet vim concludendi rem illam esse veram, sequitur Deum esse causam falsitatis; nam falsum est rem esse veram, ob eam rationem quæ veritatem ejus concludere non est apta. Eandem doctrinam habet *Fisberus* ibid. pag. 39. 40. *Catholica Traditio doctrinæ ab Apostolis obligat Christianos, quibus traditur, credere eam esse à Deo (hoc est, ut patet ex contextu, à Christo) dictam, quia sufficienter proponitur.*

Quod

Quod autem Catholica Traditio doctrina ab Apostolis sit sufficiens propositio seu probatio quod doctrina illa sit Apostolica, probatur 1°. quia Catholica Traditio doctrina est ex natura sua simpliciter infallibilis, uti jam ostensum est; sed propositio quae cognoscitur esse simpliciter infallibilis sufficiens est ad obligandos homines ut credant, &c. Et expressius supra p. 35. loquens de motivis ad Fidem, etiam ut Divinam; Miracula, inquit, sunt Testimonia sufficientia, ut homines ad credendum obligentur, & consequenter (observetur ista consequentia) possumus cognoscere ea esse vera per Physicam Evidentiam, eodem modo quo certi sumus de rebus quas oculis nostris videmus; vel de his quae semel manifestata pleno mundi Testimonio nobis narrantur. Citat etiam eodem in loco Suarezium de Fide Disp. 4. Sect. 3. Num. 9. Videntibus constare poterat evidenti naturali vera esse
quae

*qua agebantur. Imò contendit Fische-
rus (p. 39. l. 5. 6.) se demonstra-
turum quòd Deus servaturus sit Tra-
ditionem ab errore; quod idem as-
seruit Dom. de S. Trin. p. 156.
ubi ait, repugnare rem non esse
veram (quæ subest nimirum Hu-
mano Ecclesiæ Testimonio) quia
id aliter non posset fieri quàm per
miraculum, quod repugnat in eo casu.
Et expressiùs ibidem loci; ubi post-
quam dixisset homines fidem traden-
tes in eo numero, statu & conditione
fuisse, ut nullo prorsus modo falli
hâc in re aut fallere velle potuerint;
mox subjungit pro ratione, alio-
qui rueret suavitas Divinæ Provi-
dentia.*

§^{us}. 6us.

Sextum, mihi Fundamentum
est, hanc Conclusivam Tradi-
tionis vim esse singulorum captui
ita accommodam, ut ab omni-
bus Fidem Christianam investi-
gantibus aliquo modo cognosci possit:

ab

ab Indoctis quidem rudî morè & imperfectè, (quod Cognitionis genus Evidentiam appello *practicam*) à doctis verò perfectiùs. Cujus rationem assigno quia non vult Pater *Luminum*, & Naturæ Intellectualis Conditor, quantum est ex parte suâ, ut cæcutiat in viâ ad Fidem Christianam; at neque jussit unquam ut, dum in *humanis* consistitur, *ultra motivum* assentiamur. Unde spectat ad Sapientiam & Bonitatem ipsius talem Regulam instituire, cujus Certitudo sit omnibus aliquo gradu cognoscibilis, quale est Humanum Ecclesiæ Testimonium. Quo Fundamento nixus (in Fide vindicatâ præsertim) redarguo omnes Hæreticos uti desertores *via ad Fidem Christianam*, ac proinde ut à verâ Fide aberrantes, quia Medium quo nituntur, sci: *Litera S. Scriptura*, & *privata ejusdem Expositio*, absque Testimonio Ecclesiæ, quod ipsi re-

Q

jecerunt

jecērunt nullam prorsus cognoscibi-
 litatem habet. Idem Fundamen-
 tum posuit *Fisberus* ibid, p. 64.
Regula Fidei, inquit, debet esse tam
Indoctorum quam *Doctorum* capiti
 accommoda; sed indocti non possunt
 esse certi per *Logicam*, &c. *Aqui-*
valet Dom. de Sanctâ Trin. p. 151.
Certitudo, inquit, vel certa proba-
 tio de dictis à Christo, contra *Here-*
ticos triplicem habet gradum à tem-
 pore acceptam, & fundatum in *Evi-*
dentiâ Sensûs & Intellectus. Qui
 vivebant tempore Christi atque au-
 ribus & oculis propriis illum docen-
 tem audiebant & videbant, per *Evi-*
dentiam Sensûs & non per Fidem,
 erant certi de dictis Christi. Qui
 vivebant tempore Apostolorum habebant
Evidentiam Sensûs de dictis A-
 postolorum, & de *Miraculis* quæ fa-
 ciebant in confirmationem *Veritatis*,
 de quibus *Miraculis* claram & indu-
 bitatam habebant *Visionem*; & quod
 Testimonium Apostolorum de dictis
 Christi

Christi, per aures Evidentiam habebant. Qui nec Apostolos viderant nec audierant, sed ab aliis narrata audiebant & tamen credebant, per sensum habebant Evidentiam de Traditione, id est, quod in Primitiva Ecclesia erat Traditio Universalis quod talia ab Apostolis accepta miraculisque confirmata fuere. Habebant etiam Evidentiam Sensus quod à Christi Fidelibus talia & talia ut certa de Fide credebantur, & quod hæc vel illa faciebant, quod talem Scripturam ut authenticam admitterent, &c.

8us. 7us.

Septimum mihi Principium præcedentibus innexum est non requiri necessario *piam voluntatis affectionem* ad speciem actus, dum quis assentitur hanc doctrinam esse Christi & Apostolorum propter Humanum Ecclesiæ Testimonium, eo quod hoc sit *naturaliter* simulque *evidenter* cognoscibile; licet

licet ad *exercitium* requiratur, eò quod sit unica res quæ probatu necessaria est ad hoc ut Hæretici Fidem Catholicam amplectentur. Ita P. Fisberus, p. 40. *Probatio ex Traditione desumpta adeo plena & sufficiens est, ut vel Infideles convincat.* Item p. 42. *Externum Infallibile Medium* (idem sci. quod dixit esse *ex se evidens*) est necessarium præter Internam Dei Instructionem. Idem asserit Dom. de Sanctâ Trinitate, pag. 151. dum ait *Certitudinem vel certam probationem contra Hæreticos de dictis Christi fundari in Evidentiâ Sensûs & Intellectûs.* Et pag. 156. haberi posse per humanum Ecclesiæ Testimonium *Certitudinem Metaphysicam; & repugnare* (absolutè seu tum naturaliter tum supernaturaliter) *rem non esse veram eo modo quo creditur, &c.* Quod autem est *ex se evidens, fundatum in evidentiâ sensûs & intellectûs, Infallibile, probatio*

probatio plena, & infideles convin-
 cens, imò probans repugnare rem
 non esse veram, proculdubio est
 determinativum Intellectûs ad assen-
 sum quantum ad Speciem Actûs.
 Notandum autem hos viros doctis-
 simos loqui de Fundamento Fidei
 ut *Christiana* quoad se, eodem mo-
 do quo ipse in *Fide vindicatâ*; non
 descendendo, magis quàm ego in
 libro illo, ad determinandum qui-
 bus hominibus, seu quibus in casu-
 bus certitudo ista sit necessaria *per*
se, seu ad Resolutionem Fidei, ut
 est *Christiana*, sistendo ibi; præfer-
 tim *Fischerus*; nam *Dominicus de*
Sanctâ Trinitate p. 151. ulteriùs
 progreditur, & utramque (Fidem
Sci. ut Divinam & ut Christianam)
 ex æquo conjungit: dum ait, *pro-*
bandum esse contra Infideles Chri-
stum esse Deum, & adversus Here-
ticos, id concedentes & admittentes,
illum talia dixisse & revelâsse; &
rationem dicti reddit his commu-
 nibus

nibus verbis. *Si enim non est Certitudo quod Christus Dominus sit Deus, & quod hoc vel illud dixerit, non erit certum quod tali dicto certâ Fide sit credendum.* Qualem autem Certitudinem hîc requisitam iudicet, videtur, paginâ 155. ubi postquam dixisset plura Motiva Credibilitatis per Fidem Humanam duntaxat esse certa; & asseruisset Fidem istam posse esse non tantum moraliter sed etiam Physicè imò Metaphysicè certam, subiungit p. 156. hæc verba: *Existimo hanc ultimam assertionem esse veram saltem ferè in omnibus Motivis Credibilitatis Fidei Christianæ; & applicat hanc Certitudinem tum ad sciendum quod Apostoli id docuerint, tum quod in confirmationem harum veritatum tot miracula facta fuerint; hoc est, ad probandam seu fundandam Fidem quoad nos, tum ut est Christiana, tum ut divina. At, nec multum dissonare videtur P. Escherus dum ibid. p. 33. l. 1. 2. as-*

asserit *Argumenta pro Revolutionibus Divinis esse Sole ipso evidentiora: & p. 34. 15. Opus Creationis Mundi non manifestant evidenter Deum esse Authorem Naturæ, quàm Conversionem Mundi ab Authore Gratiæ procedere. Verùm hoc obiter.*
 8us.

Quartum mihi Fundamentum est, quòd, licèt non sit necessaria ad Fidem simpliciter hæc Evidentia de Certitudine Traditionis Ecclesiasticæ, seu Humani Ecclesiæ Testimonii (uti expresse assero *Erroris non plus ultra pag. 143. 144.*) tamen in casu Dubii vel profundæ speculationis acutorum hominum hanc necessariam esse arbitror; & * licèt *Motiva Præfatar. Method. Compen.*
Præfatar. Method. Compen.
 " *dentialia* seu Credibilitatis (se-
 " *condum aliquos*) moraliter tan-
 " *tum certa, moveant* quidem ad
 " *Fidem*; tamen, modò inquirens eo
 " *fit ingenii acumine* ut ægrè præster
 " *assensum nisi veritatem* ad sua

"persequatur Principia, absque di-
 "ligenti & accuratâ vivi Ecclesiæ Te-
 "stimonii inspectione motus ille vix
 "componetur, ac in quieto nullis
 "que deinceps argumentis quati-
 "endo Fidei assensu stabilietur mens
 "hujusmodi virorum, Fidem in-
 "vestigantium Christianam. Tan-
 "tundem asserit *Fisberus* ibid. p.
 26. *Evidens probabilitas non potest*
esse Fundamentum persuasionis certa
& inevidentis; potest quidem confor-
tare ac confirmare non autem certò
fundare Fidem. Item pag. 42. *nisi*
assignent Protestantes Externum In-
fallibile Medium præter Internam
Dei illuminationem, evitari non po-
test, quin Immediatam Revelationem
sibi arrogant. Quisquis etenim rem
aliquam certò cognoscit per internam
spiritus instructionem absque Externe
Infallibili motivo, cui adheret, Lu-
mine prophetico de illa redditur cer-
tus, quamvis nonnulla externa &
probabilia motiva habeat propter quæ
 hoc

hoc credat. Idem affirmat D. de Sanctâ Trinitate in locis supra citatis. *Summa totius Fidei Christiane in his duobus posita est, nempe, ut probetur, &c.* si enim non est certitudo quod Christus Dominus hoc vel illud dixerit, non erit certum quod tali dicto certa Fide sit credendum. Unde, cum maximè necessarium sit Ecclesiæ, ut certum sit hoc vel illud esse certâ Fide credendum, & valdè etiam necessarium ut in disputationibus nostris (more Fanaticorum) ad Lumen Internum non recurramus, sanè juxta ipsum valdè quoq; necessarium erit ut aliqui sint in Ecclesiâ qui concludere valeant rem in quæstione positam; nisi enim hoc fiat, ultra *Probabilitatem* rei illius non promovebimus; quæ nec *Certitudinem* gignere est apta, nec *veritatem* rei de quâ agitur sed, tantum *verisimilitudinem* stabilire; nec (juxta *Fisherum*) allegantes ultra *Enthusiasmi* Funda-

Fundamenta evehere poterit; ubi scilicet, de præviis ad Fidem extra producendo agitur.

Vides hic, Lector, ipsum difficultatis punctum; tibi enim verò litis hujus decisionem, modo sis mediocriter prudens & Logicam vel à limine salutâris, committo; tu decernas, utra doctrina Ecclesiâ magis honorifica, & doctis satisfaciendis aptior; eâne quæ asserit nil posse concludi; an ea, quæ argumenta Catholicorum concludere rem de quâ disputamus, profitetur. Eâne quæ *de Fide* esse asserit omnia quæ adducuntur à Scriptoribus Catholicis posse esse falsa, & eum qui sustinet contrarium esse pessimum Hæreticum proclamat; an illa quæ Fidei Christianæ quoad nos Fundamenta stabilia, Conclusiva, & falsitatis incapacia ponit, ac tuetur.

Hactenus de Fundamentis quibus præcipuè insistit doctrina mea. Sequuntur Objectiones aliquot nuperæ

peræ Adversarii mei ; quantum ex clamoribus ipsius & rumore aliorum eas colligere licuit.

§^{us}. 9us.

Objicitur 1°. me requirere ut omnes cognoscant Fidem suam esse veram, Veritas autem Fidei pendet à dictione Divinâ ac proinde tractari à me ubique de Fide ut Divinâ est, & non ut est Christiana.

Respondetur, Veritas Fidei quoad illos, qui agnoscunt Christum esse Deum vel saltem doctrinam Christi & Apostolorum esse veram & Divinam, pendet unice ab hoc quod à Christo & Apostolis dictum sit, Unde deditâ operâ in libris meis explico *mi* [*verum*] per [*traditum à Christo & Apostolis,*] millies vero exprimitur vel innuitur meum intentum esse probare Fidem nostram fuisse, *traditam à Christo, prædicatam in initio Ecclesie, traditam successivè à Patribus, rectè deductam,*
deri-

derivatam, transmissam, traductam, propalatam primitus ab Apostolis; seu, ut verbo omnia complectar, esse Christi seu Christianam.

hus. 10us.

Objicitur 2°. me per *cognitionem & cognoscere* intelligere ubique [*scientiam per demonstrationem acquisitam*] & requirere ut hanc habeant omnes (saltem viri ingeniosi) priusquam Fidei possunt esse compotes.

Respondetur 1°. me sumere cognitionem prout abstrahit à *perfectâ* illa, quæ doctorum est propria, & *imperfectâ*, quæ vulgo est accommodata. Respondetur 2°. licet asseram medium ad investigandum quænam fuerit Fides à Christo tradita (utpotè positum ab Agente perfecto, Divinâ nempe Sapientiâ) fit ex se tum Cognoscibile, tum Conclusivum; nego tamen me ullam cognitionem de vi Traditionis Conclusivâ nè quidem imperfectam

festam requirere tanquam *absolutè
 necessariam ut quis sit Fidelis*, vel
habeat Fidem; sed tanquam remo-
 vens prohibens, *i. e.* ad sedanda
 dubia quæ in viris acutis exactâ
 ratione utentibus suboriri poterunt,
 & ad defendendam Fidem ac tol-
 lendum opprobrium à Pastoribus
 Ecclesiæ, cæteroqui ab Adversariis
 irrogandum, quòd, scilicet contra
 rectæ rationis normam expectent ut
 accedentes ad Fidem ultra moti-
 vum in humanis assentiantur.
 Respondetur 3º. neminem in hu-
 manâ naturâ mediocriter versatum
 negaturum vulgus rudi modo cog-
 noscere vim talis Humani Testi-
 monii, quale est Ecclesiasticum il-
 lud, in rebus praxi & professione
 manifestis, unde nihil incommodi
 accidere potest, modò provocemus
 Heterodoxos ad proferendum me-
 dium aliquod quod in propriâ lo-
 cutione quoquo modo cognoscibile
 sit, quo nixi profitentur fidem su-
 am

am esse à Christo traditam: Imò plurimum inde utilitatis causæ nostræ accrescere necesse est. Cum impossibile sit ipsis, facillimum verò Catholicis tale *medium*, motivum seu *normam* Fidei, ut est *Christiana*, assignare.

§us. ifus.

Objicitur 3°. Cognitionem istam in *Fide Vindicatæ* exprimi per [*videre connexionem terminorum*] ergo *Scientifica* est Cognitionis illa à me requisita.

Respondetur, patere omnibus, qui linguam Anglicanam callent, duas 1as Evictiones in *Fide Vindicatæ* quæ paginas quadraginta duas comprehendunt, esse purè *Logicas*, unde expendo ibi rigore *Logico*, & exprimo sermone *Logicis* usitato singula panè verba quorum discussio & Cognitionis in Controversia nostra est necessaria; & insignis est reflectendi incuria non animadvertere non posse à quoquam *Logicè* explicari

cari n̄ [*cognoscere*,] nisi per [*videre connexionem terminorum*,]
 Docti, cum cognoscunt, vident connexionem terminorum *accuratè & distinctè*; vulgus, cum cognoscit, videt eandem *crassè & confusè*. Videtur autem objiciens penitus oblitus quòd Vulgus habeat Judicia seu Propositiones in mente sua æquè ac Sapientes, & *veritatem earum videre*; vel saltem non novit aut animadvertit *veritatem* illarum propositionum *in connexione terminorum* consistere; ac proinde si vulgus capax sit *verum* videndi, *connexionem* etiam *terminorum* videndi capax erit. Exempli gratiâ, quando Rusticus cognoscit *Parietem esse album*, habet in mente suâ propositionem illam [*paries est albus*] & propositio ista in mente ipsius existens, habet verè duos terminos (nimirum, *paries & albus*) per copulam [*est*] connexos, in quo consistit formaliter ejus *Veritas*: de-

nique

nique *videt* Rusticus iste illos esse sic connexos; nam idem est [*cognoscere parietem esse album*] ac *videre* τ [*paries*] conjungi τ [*album*;] per [*est*;] seu id quod significatur ab utroque horum terminorum reperiri in eadem re; licet is non nōrit distinguere artificialiter hos terminos ut Logices periti solent. Et idem omnino, mutatis mutandis, de quovis actu *ratiocinationis*, modò sit ut oporteat, dicendum est: Quæ omnia fusè & dilucidè à memet explicata sunt in eodem ipso libro in solutione Objectionis 4^æ. contra meipsum positæ; adeò ut non fuerit necesse ut alii hoc idem, celatâ responsione meâ, mihi opponerent.

§us. 12us.

Objicitur 4°. Me asserere suspendendum esse Assensum nisi Veritas rei appareat.

Respondetur, me quidem asserere dum versamur in humanis eum
qui

qui juxta perfectam rationem se regit debere suspendere assensum donec rei veritas elucescat; imperitum siquidem & turpe ducitur si quisquam Conclusioni Mathematicæ vel Physicæ assensum præbeat, nisi ratione evidenti seu Conclusivâ ductus. Dedit siquidem nobis *suspendendi* facultatem bonus Deus quo ab errore amplectendo cohibeamur; & cum hujusmodi viri acuti vident objecti illius Humani veritatem (idem dicendum de *Divino*, quatenus præcisè pendet à motivo Humano) pendere solum ex probatione, & probationem, quam habet, permittere ut sit falsa, sit ut indeterminati maneant seu suspensi quoad ejus veritatem; & hinc evinco Infallibilem Ecclesiæ Authoritatem negantes & viam ad Fidem Christianam quærentes (ut habetur in Præfatione *Fidei Vindicate*) non posse juxta rectæ rationis principia determinari ad assensum co-

R   libendum

hibendum quòd doctrina quam sequuntur sit Christi, donec eluceat ratio aliqua id concludens, quam ostendo ex Humanâ Ecclesiæ Authoritate haberi posse, absque illâ non posse. Non dubito tamen quin quamplurimi simplices, qui vim Fundamentorum & rationes dubitandi non penetrant, à Divinâ Gratiâ ad Fidem veram determinantur, neque unquam hoc negavi; imò contrarium disertè asserui.

§us. 13us.

OBjicitur 5°. Mediceretotum robur Ecclesiæ & Christianæ Religionis consistere in Regulæ Fidei seu Traditionis Ecclesiasticæ Certitudine; excluduntur itaque à me Assistentia Supernaturalis & Gratia Dei.

Respondetur, Nunquam considerat Adversarius meus Discursus qui præ manibus est subiectam materiam. Dixit Dom. de S. Trin. supra citatus §°. 2°. SUMMA TOTIUS

FIDEI

FIDEI CHRISTIANÆ in his duobus posita est, nempe ut probetur contra Infideles Christum esse Deum, & adversus Hereticos, id concedentes & admittentes, illum talia dixisse & revelasse: Num idcirco objiciendum est doctissimo viro quod juxta ipsum Assistentia Supernaturalis & Gratia Dei nullatenus spectent ad Fidem vel nullum influxum habeant ad ejus assensum, indèque prurumpere in mille temerarias calumnias & contumelias, ipsum sci. esse Pelagianum, Socinianum, Manichæum, &c. Defendit autem se facilimè vir ille doctus dicendo se tractare ibi de Fide Christianâ quatenus subest probationibus, contra Adversarios ejus veritatem negantes, producendis. Idem responsum ab objectionibus R^{mi} Dubliniensis me tuebitur, qui in eâdem tractandæ controversiæ methodo cum Authore illo coincido: ut ex Vindiciis, Explicatione largâ, quam Ro-

mam miſi, & ex præſenti diſcurſu
 manifeſtum eſt. Præcipuè verò ex
Methodo meâ Latinè imprefſâ. Nul-
 lus erit finis objiciendi, nullus re-
 ſpondendi modus, ſi ſic pro libitu
 ſingulas ſententias traducere liceat;
 & neglectis circumſtantiis librorum-
 que ſcopo, ſingulis penè verbis ab-
 uti. Miror autem ubi invenerit
 R^{mus}. Dublinienſis Hæreſim Mani-
 chæi conſiſtere in aſſerendo Funda-
 menta Fidei, quibus viri docti
 convertuntur, debere eſſe abſolutè
 certa & evidentia; quod ubique
 mihi objicere non ceſſat. Certè
 nihil tale novit *Bellarminus*, dum
 Hæreſes Manichæi enumerat. At
 nec *S. Auguſtinus* de tali Hæreſi
 mentionem unquam fecit. Et,
 quantum ad *S. Epiphanium*, dum ip-
 ſum conſului an ſententiam iſtam
 Hæreſi verterit Manichæis, inveni
 illum hanc ipſam ſententiam, &
 doctrinam (hâc ex parte) meam
 diſertè adſtruentem, dicentemque
 Mani-

Manichæo hæc verba quæ optimo jure Illmo Dubliniensi mihi dicenda sunt. Nempe, Ἀλλ' ἠγνόησαν οἱ μανιχαῖοι ὅτι εἰσι σωεπὶ καὶ λόγοις φευδέσι πειδόμενοι, ἀλλ' ἀληθευαῖταις ἀποδείξεσι. *Nimirum hoc Manichæus ignorabat, esse intelligentes, qui non falsis rationibus, sed verissimis demonstrationibus adducuntur ut credant.* Cujus dicti occasio inde videtur nata, quòd, cùm Manichæus, quò Authoritati Ecclesiæ Fidem omnem abrogaret, promiserit Sæcatoribus suis Scientiam de Mysteriis per objecta Sensibilia, & improperârit Catholicis quòd stultorum more ad credendum moverentur ob rationes leves & viros intelligentes permovere ineptos, idcirco Sanctus ille solidissima Fidei quoad nos Fundamenta & ad viros doctissimos convincendum idonea, in Corpore Ecclesiæ Catholicæ reperiri asseruit. Perpendat, obsecro, Ill^{mus} ille quàm malè consonent verba illa [ἀληθευαῖταις ἀποδείξεσι] cum *Morali Certitudine* quæ potest

esse falsa, seu Mediis quæ *non concludunt*; & quorsum diceret *intelligentes verissimis demonstrationibus* adduci ut credant, nisi existimaret tales probationes esse iis peculiariter requisitas, & Ecclesiæ honorificas, adversus Adversarios, rationes ad Fidem ducentes esse minùs solidas seu Inconclusivas, impropèrantes.

§^{us}. 14us.

* P. 295.
Sect. 2.

* Resp.
ad 9. pun-
ct. p. 34.

D Enique, obblaterat suo more * *Lominus*, 1°. me *Fisberum* invitum in meas partes trahere. Respondeo, Anthorem illum à partibus meis stare quoad sententiam illam pro quâ ipsum cito; aliis non me immisceo. 2°. Ait * *Fisberum* negare Evidentiam illam quæ excludit necessitatem piæ Reverentiæ vel affectûs erga Deum stare posse cum Fide. Respondeo, me hoc idem facere, & usque ad sanguinis effusionem tueri paratum; Dico autem vasrum *Lominum* selegisse locum è *Fisbero* ubi non loquitur de Evidentiâ *Traditionis*

ditionis pro quâ ipsum cito, sed de Evidentiâ Revelationis seu Fidei *Divinae*, ut patet ex eâdem p. 34.l.2.9.

15.16.21.22.26.28.& ex totâ paginâ sequente, necnon ex eo quòd ibi loquatur de probatione per veritatem Miraculorum, quæ ad Certitudinem vel Evidentiam Traditionis adstruendam non omninò spectat; neque uspiam in libris meis adducitur vel nominatur. Quid quòd lo-

quens *Fisberus* etiam de Motivis istis ad Fidem Divinam non dicat *absolutè*, Evidentiam Mathematicam vel Metaphysicam de veritate eorum, Libertatem aut Obscuritatem Fidei tollere, sed * *fortassis* tantùm. 3°. Ip-

suum concordare cum *Suario* qui ponit Traditionem esse tantùm *moraliter* certam. Respondeo, nè nomen quidem *Moralis* Certitudinis à me in *Fisbero* uspiam observatum; saltem in loco citato non invenitur; licèt bonus *Lominus* in literâ distinctâ vocem [*Moralis*] pingendam curavit;

* Ibid. l.
26.

* P. 35. l. 7. imò *Fischerus* * ibidem, etiam loquens de Evidentiâ Miraculorum, quæ probant articulum aliquem formaliter dictum à Deo, eam *Physicam* appellat. 4°. * Citat *Tertullianum* pro merâ *verisimilitudine* Traditionis, eò quòd dixerat, *Quî verisimile ut tot ac tantæ Ecclesiæ in unam Fidem erraverint, &c.* Ast, heu, quàm insulsè atque imperite ! Nam, quale, obsecro, est hoc Argumentum ? Dicit *Tertullianus* [*Non est verisimile ut tot ac tantæ Ecclesiæ in unam Fidem erraverint, ergo, est TANTUM verisimile id quod apud multos unum invenitur non esse Erratum sed Traditum.* En aliud argumentum huic par. *Non est Verisimile ut duo & tria faciant Sex ; ergo, (inquit Lominus) est TANTUM Verisimile & non Evidens quòd Sex non faciant.* Vel sic, *Sergeantius* dicit non esse verisimile ut Traditio talis qualis est Catholica, erret ; ergo (inquit *Lominus*) asserit *Sergeantius* esse TANTUM verisimile eam non errare.

5°. Cùm

50. Cùm *Fisberus* ex duplici Capite probet Inerrabilitatem Traditionis: quorum unum reperitur p. 38. l. 2 r. 22. &c. & desumitur, & acriter urgetur ex ipsâ Naturâ Traditionis esse *impossibile ut erret*; Alterum ex abundantanti (pro more) additur, desumptum à Providentiâ Divinâ, & ego citaverim primum; asserit *Lominus* me malè allegâsse *Fisberum* ut absolutam Traditionis Certitudinem adstruentem, &, quò huic rei fidem facerem, omisisse mentionem de responso secundo; perinde ac si *Fisberus* dando responsum secundum retractâisset primum, vel non licuisset mihi allegare Antecedens Syllogismi, quod solum intento meo satis erat (ad probandum scilicet *Traditionem esse unicam Christianæ Fidei Regulam*), quin tenerer necessariò Conclusionem quoque (quæ ad rem illam nequaquam pertinebat) importunè & absque occasioneingere, nempe, *ergo Traditio servatur ab*

errore

errore à Divinâ Assistentiâ. Sciat itaque *Lominus*, cavillatorum facile Princeps, eandem fuisse mihi doctrinam etiam ex hac parte, (Colum. & Firm. disc. 9. §. 4. 5. &c.) scilicet Traditionem, eò quòd sit cognitio- num humano generi adeò necessari- arum basis, ab Assistentiis Divinis e- tiam insuper esse munitam; neque tamen interim assero eam posse ex naturâ suâ deficere vel errare; uti nec *P. Fisherus*. Et sanè, malè consulit is existimationi doctissimo huic viro debitæ, qui ponit ipsum, asserere Traditionem, quam statuit adeò disertè esse *primum & Indemon- strabile Principium*, & *ex se eviden- tem*, posse tamen esse falsam. Quod profectò gravissimum ac sapientissi- mum illum virum, tum quid *Primi Principii*, tum quid *Evidentiæ ex se* nominibus significatum venit, peni- tûs ignarum constituit.

P O S T S C R I P T U M.

NON est intenti mei , Lector Veritatis ac Charitatis studiose, *Antidotes* hasce singulis *Lomini* versutiis ac Calumniis applicare; ex tuo ipsius Judicio inter legendum id perficere valebis. Testimonium Octo Theologorum de Vindiciis meis, fidem tibi faciet, idque candidè & clarissimis verbis, alium sensum à damnato in tribus illis Propositionibus prout in libris meis jacent contineri, eumq; à S. Congregatione in Monitione Suâ nequaquam improbatum, sed potiùs, ut sanum, admissum. Hoc idem ex Discursu de Criteriis ad dignoscendum Authoris sensum, & ex ipsismet Libris, oculis cernere poteris. Ex Declaratione meâ Archiepiscopo Parisiensi exhibitâ vides me neque jussum quicquam retractare, neque id fecisse: Ex Declaratione Censorum, neque me nec

Libros

Libros meos fuisse unquam Censurâ tactos, sed tantùm Propositiones tres excerptas & artificiosè exhibitas. Item, Subscriptionem contra me, à nonnullis ad instantiam Ill^{mi} Dublinensis factam, fuisse ab Ipso Judice Delegato illegalem declaratam. Ex Testimonio Ill^{mi} Abbatis de Montagu, patebit quàm vaniloquus, versutus, simûlque ridiculus fuerit in narratione illâ de *Congressu, Lominus*. Ex *Discursu brevi* uno intuitu perspicies quàm planè araneosa sit tela illa in immensum protensa quam orditus est sciolus ille; quam diffiatu facillima, & rationis, artis sensûsque communis expers. Videbis Illustre illud, quod tantopere jactat, Testimonium quindecim (ut fingit) Subscriptorum, ad rem in quæstione positam non pertingere, & esse præterea ambiguum; suspicaberis etiam illud aliis vitiis laborare, postmodum detegendis. Denique, cernes manifestè quàm ineptè & iniquè novam

novam Hæresim, mundo hæc tēnūs ignotam, quam procudit *Lominus*, mihi affingat, & quā insulsè ogganniat & vociferetur Libros meos nil nisi Blacloismum spirare, vel potiùs integram Hæresûm Legionem continere. His quæ restant sigillatim respondebitur, quando ad præstandum id quod in Querimoniâ meâ S. Congregationi promisi, perventum fuerit.

Audio non deesse qui existimant nihil in lucem edi oportere quod Adversarii mei famam quoquo modo tangat: Quod (ut res nostræ sunt) tantundem est ac velle ut mille Mendacia in rebus facti, quæ impudentissimè in mei præjudicium intonat *Lominus*, pro tot Veritatibus habeantur. Æqua scilicet postulatio! Equidem non erubesco propalare quo modo me gerere decretum sit; nimirum, neque perturbatione aliquâ aut vindictæ studio abripi, neque tamen
famæ

famæ meæ rigoroſè defenden-
 dæ deeſſe. Dolet me coactum
 Ill^{mi} Viri exiſtimationem vel mi-
 nimum imminuere; verùm tot
 falſa in dedecus meum coram Ec-
 cleſiâ publicavit *Lominus*, quæ ſi-
 lentio fateri non debui, ut dum
 juſtam famæ meæ deſenſionem
 præſto, invitus Ipſum Ill^{um} non-
 nunquam perſtringere cogor. Si
 tantummodò rationibus me op-
 pugnâſſet *Lominus*, fatis fuiſ-
 ſet ad eluendum dedecus iſdem
 reſpondere; verùm, cùm tot res
 facti, idque falſiſſimè, mihi ob-
 jiciat, non poteſt fieri ut me ab
 omni labe purgem quin macula
 aliqua Adverſario meo adhæſura
 ſit. Haud æquum duco ut pa-
 tiar meam ipſius famam inju-
 ſtè denigrari quò liberetur alie-
 na: nec ut Authoritas illa quâ
 præcipuè ſum læſus, à juſtâ ſa-
 tisfactione lædentem protegat :
 imò neque ſalvâ conſcientiâ per-
 ferre

(255)

ferre aut possum aut debeo ut
ipse audiam Hæreticus eò quòd
Accusator meus audit Archiepis-
copus.

F I N I S.
